2014. ápr. 58.

Kapocs

XLIII évfolyam, 58. szám Vancouver, BC, 2014 april 15

A SOPRON ALUMNI IDŐSZAKOS KÖZLEMÉNYE

Volt harmad éveseink egy csoportja 1957 tavaszán Powell River, BC-ben (elöl, balról): Ocskó István, Rikli Olga, Szikszai Klára, (nyelvtanár), Korán Zoltán, Szauer János, Kozák Antal, (hátul): Ronyecz József, Szamosi Gábor, Nyers Ferenc, Ravai János, Spándli Imre*, Vajas Jenő, Rabóczy László*, Király Ilona, Rónay Sándor, Veres Gábor, Tóth Endre*, Poprádi László, Rab Rudolf, Tamási Miklós (*később másod évesek)

A TARTALOMBÓL

HONORIS CAUSA
Megtiszteltetések....2
IN MEMORIAM
Gyászjelentések.... 3
Megemlékezések 3
VISSZATEKINTÉSEK
Közelmúlt....5
Számadás 10
SORSOK
Életutak/Életpályák....15
Más pályán....16
Barátaink....22.
IROGATÁSOK
Magunkról 26
Egyéb....35
KÖZÖS ÜGYEINK
Találkozók....31

HONORIS CAUSA

MEGTISZTELTETÉS

Találkozás Magyarország Elnökével

Áder János, Magyarország elnöke megtoldotta 2013 októberi Észak-Amerikai túráját egy vancouveri látogatással, hogy találkozhasson Sopron Alumni csoportunkkal és a környékbeli magyarsággal. Különleges megtiszteltetés számunkra, hogy útjának meghosszabítása, tudomásunk szerint főleg a volt soproni erdészek érdekében történt.
Szy Ferenc, Grátzer Miklós, Jandó Tibor, Baraksó János, Kozák Antal, Józsa László, Kocsis Tibor és Rétfalvi László Sopron Alumni, együtt ebédeltek a köztársasági elnökkel, feleségével, Herczegh Anitával, az elnökkel utazó hivatalnokokkal és Pordány László nagykövettel, André Molnár, vancouveri tiszteletbeli főkonzul vendégeként a Vancouver Yacht Clubban, október 29.-én.
Aznap este a Vancouveri Magyar Kulturális Egyesületben tartott állófogadáson minden Sopron Alumni és több magyar közéleti szereplő találkozhatott az elnöki delegációval. (A Szerk.)

Grátzer Miklós: **Bemutatkozó számvetés**

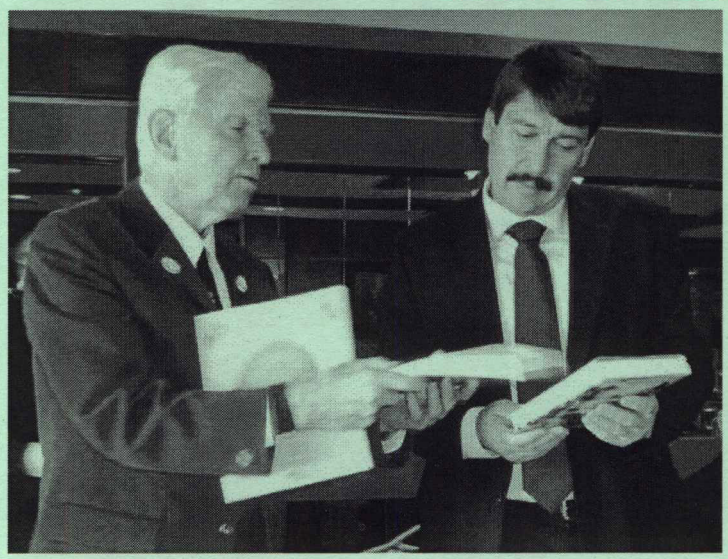

Társadalmi szokások megkövetelik a bemutatkozást és a 'balek tízparancsolat' szerint („Balek mutatkozz be...") ez a kötelesség is. Egyéni bemutatkozás ha nem is könnyű, de készenlétben van és elég egyöntetű. Közösség, csoport vagy intézmény bemutatása nehezebb, mert sokszor heterogén elemekből és kilógó kivételekből kell egy homogén összképet összeállítani és sejtetni legalább valami hajtó erőt. A legnagyobb probléma a tömörség. Lehetetlen egy pillanat képben film történet. Doktori disszertációk legkihívóbb része az egy oldalas frappáns absztrakt. Goethe a sonettet tartotta a legnehezebb irodalmi műfajnak, mert 14 sorban és szigorú rím strukturában kell nagyot adni. Szerinte Shakespeare sonettjei nagyobbak mint drámái. Persze ők irodami 'nagy ágyúk' és más az elvárás egy véghasználati korban lévő öreg erdésztől, akit a múzsa nem csókolt homlokon, legfeljebb tarkón és azt is tévedésből. Néha már egy képeslap megírása is kihívás és egy félig elfelejtett és egy félig elsajátított nyelv határán a gondolatok könnyen kisiklanak.

Nem régiben két alkalom: a nagyköveti és elnöki díszebédek megkövetelték, hogy bemutassam csoportunkat, elmondjam, hogy kik vagyunk és leírjam hat évtizedes létezésünk állomásait. Főszerkesztőnk kérésére emlékezetből (mert nem használtam semmi jegyzetet) próbálom visszadni, mit mondtam és esetleg hogyan lehetett volna jobban mondani a bemutatkozást.

SOPRON-VANCOUVER ALUMNI dióhéjban. Mi a soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956-ban nyugatra menekült tanárai és diákjai vagyunk. Hozzánk tartozás nem merev papír kritérium, hanem nyitott érzelmi elkötelezettségen alapul. Hosszú és eseménydús közösségi életünknek három jellegzetes szakasza van.

FENNMARADÁS 1956-61. Vesztett forradalom után, egy szál ruhában indulva a menekült táborokból a távoli Csendes Óceánnál vertünk gyökeret. Gondviselés, hit a lehetetlenben, vak szerencse, jó vezetés, segítőkész támogatók, jó látású politikusok, és foggal, körömmel kapaszkodás az együtt maradás reményébe – mindezekből létre jött a 'Sopron Divisió – University of British Columbia magyar nyelvű erdőmérnöki kara. Ennek az egyetemnek (ahol másfélszáz diák nemzetközileg elismert diplomát szerzett) puszta létezése is egyedülálló necsak a magyar, hanem a nemzetközi felsőoktatás történetében.

ÉLETMUNKA. A következő 3-4 évtized alkalmazási területeken és geográfiailag szétszórt egyének alkotó munkájának a kora: a bizonyítás ideje. Iparban, állami szerveknél, egyetemeken vagy akár egyéni vállalkozással is mindenki hozzáadta teljesítményét a közös életmunkához a család alapítás és társadalom beilleszkedés mellett. A sok kemény, évtizedeken át végzett becsületes munka, szakmai elismerések, címek, rangok, publikációk mind a csoport becsületét is növelte. Minden eredmény közös is, mert a közösség szelleme emelte és vitte az egyént. Eredményeinket mások és kívülállók illetékesek felmérni. Harminc év után a kanadai Bevándorlási Kutató Intézet legeredményesebb egységnek minősített bennünket. A bevándorlási miniszter élete alkonyán, amikor elismerést kapott a rendszerváltozás utánni Magyarországtól, élete legokosabb tettének és Kanada szeren cséjének nevezte, hogy felfedezte és Kanada lehetőséget szerzett a magyar menekült erdészeknek. Befogadó egyetemünk, UBC minden évben életmunka nagydíjat ítél oda kimagasló egyéneknek. 2007-ben, szakítva 80 éves hagyománnyal a nagydíjat a Sopron/Vancouver kapta mint csoport, megosztva egy népszerű volt kanadai miniszterelnökkel. A kitüntetés művészi dísztárgya ma már a soproni erdészeti múzeumban talált otthont. Ugyanaz évben a provinciális és az országos erdészeti egyesület is 'az év erdésze' címet nem egyénnek, hanem a 'soproni erdésznek' adta.

TESTAMENTUM és ÖRÖKSÉG. Fogyó életünk megköveteli a lelkiismeretes számvetést, közös ügyeink rendezését és örökségünk átadását. Az otthoni rendszerváltás lehetővé tette intézményes kapcsolat kialakítását elsősorban az egyetemmel és őszinte baráti dialógust. Tisztelet diplománk nem csak törvényes elismerés, hanem baráti ölelés is. Dokumentjaink helyet kaptak az egyetemi levéltárban és múzeumban. Emléktáblák, székelykapu, totemoszlop és kópjafa Sopronban és Vancouverben is történetünkről beszélnek. Ösztöndíjaink szimbólikus kézfogások magyar egyetemi hallgatókkal. Könyvek, versek, leírások és visszaemlékezések jelennek meg és értékük az, hogy ezek elő szemtanúk

autentikus hangjai. Folyóiratunk a 'Kapocs' felszívja szétfutó életek szálait, ablakot nyit a múltra és tükröt tart a jelennek. És egyre gyakrabban temetünk is, és ezek a szétszórt sírkövek is testamentum, hogy voltunk és minden név örökségünk is.
Visszatekintve az elmondottakra, felmerül a kérdés: mi az ami összetartott ennyi sajátos és egyéni karaktert közel hat évtizeden át? Mi az az érzelmi mag, mi a közös nevező, ami nemcsak összekovácsolt kétszáz egyént a múltban, hanem a fogyatkozó maradék ma is vitális egység? Az első magyarázat talán az egyfajta hűség. Az ország minden sarkából jöttünk, de a leghűségesebb város lett otthonunk, ami belső kötelezettség. Kötődünk szülőföldünkhöz, fiatalon kapott magyarságunkhoz és kulturánkhoz, szakmáinkhoz és ősi egyetemünkhöz. Ezt a ragaszkodást és hűséget könnyebb volt életben tartani egyformán érző rokon lelkekkel és az egymásra utaltság táplálja a közösséget. A másik mozgató erő a misztikus, de reálisan is élő 'selmeci szellem'. Egymás iránti megértés, kölcsönös segítő készség, közösségi kötődés, igaz és mély barátság ápolása akkor is gazdaggá tett bennünket, amikor koldús szegény menekültek voltunk és ma is irányító gondolati és érzelmi elemek.
Mit szeretnénk feliratnak, amikor az utolsó is régen eltávozott sorainkból? Elkerültük a szétszakadást és idegen világban sem lettünk 'oldott kéve' és becsülettel eljátszottuk a ránk kényszerített szerepet a történelem színpadján.

IN MEMORIAM

GYÁSZJELENTÉS

2013 november12.-én váratlanul elhúnyt, Maple Ridge, BC-ben **Szász István** aranyokleveles erdőmérnök (UBC Class of '58), Sopron Alumni társunk, életének 81. évében.
Béke poraira! Őszinte részvétünk a gyászoló családnak!

MEGEMLÉKEZÉSEK

Julia Palahicky: **A Daughter's tribute**

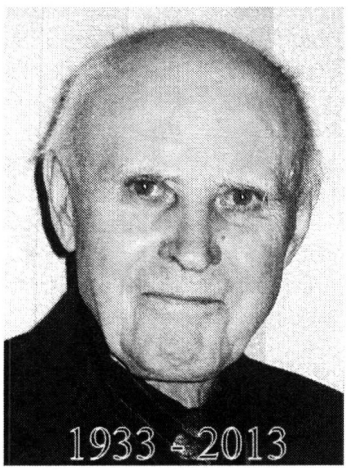

"There is sacredness in tears. They are not the mark of weakness, but of power. They speak more eloquently than ten thousand tongues. They are messengers of overwhelming grief...and unspeakable love."
Édesapa (My sweet father) I've had my share of tears as I pondered on what to say at my dad's service. How could I capture the essence of the man I considered my hero? I remember when I was a small girl, thinking how lucky I was to have a dad like him. Other kids had dads who looked and acted like – well – dads. Mine looked like a movie star. A combination of Cary Grant and Tony Curtis, with a heavy sprinkling of James Dean. My dad got down on the floor after a long day of work, three piece suit and all, green eyes sparkling and rough-housed with us, gave us horsey rides. He also made math make sense. With so much to say, where do I start?
I could tell you that he was born in Bugac, Hungary, but that would say nothing of his life there. How herded geese and pigs as a small boy. How he loved to bury his bare feet into the hot sand that comprised the soil in Bugac. It wouldn't tell you that one August afternoon his friends invited him to go horseback riding at the same time as a neighbor lady offered him watermelon. Or, that he chose the watermelon.
I could tell you that he went to school in a one room schoolhouse. But that wouldn't tell you that he loved to learn, that he topped the class every year. Or that he stood up to the bullies who tried to taunt him and his older brother Sanyi.
I should mention that he loved to work with his hands and that he got his carpentry papers after high school. But that wouldn't tell you that, as a child, he carved himself a wooden car and propelled it with an elastic band motor. Or that his youngest brother, Karcsi would try to steal it. That when he got to Canada, he bought a used black 1949 Hillman. It didn't run so he took it apart and rebuilt it, piece by piece. He got it running - no elastic necessary. Nor would it tell you about the drill press he built out of wood and a complex pulley system in order to make my mother a pine kitchen table.
Of course I would have to tell you how proud he was of his Forester Engineering degree. But that says nothing of the depth of feeling he had for the university in Sopron. That he remembered every classmate's name and that he considered them not just friends, but family. Or that he met my mother there at the end of their freshman year after getting her attention by throwing wads of paper at her.
It wouldn't tell you about the secret I'm about to share – that the main reason he chose to step out into an unknown future in a new country was that his classmates would be with him.
I could be the one to tell you how much he loved his wife but I think it would be better if you heard his own words from the journal he kept when the Austrians held him in a detention camp after their exodus from Hungary. "My darling little one," he wrote to my mother. "My darling one and only. Tell me I won't lose you forever. When I'm free, I'll find you, even if you are at the other end of the world. I pledge my life to it." He kept his pledge and when they reunited, he married my mom in a small St Wolfgang church not only because he loved her but also because the thought of being separated during their journey to Canada terrified him.
He valued family above all else. He loved his daughters. Some days he would come home from work, sit his metal lunch box in

front of Rita and me and tell us to open it. Inside, he'd have hidden a small toy or, one time, a sparkly butterfly broach he picked up because he was thinking of us. And I can't forget to mention the day he took us to Kits Beach to fly the kite he had built. It soared high above the other kites, long tail undulating in the wind. "See," he said. "The things you build for yourself fly higher, last longer and are stronger than those you buy."
As I sit here wondering how to best honor my precious dad, random thoughts run through my head, such as how much he loved his grandkids. How he built them a two room tree house between a couple of towering cedars. How proud he was when the great-grandchildren came. The joy on his face at Christmas, his favorite holiday. How he enjoyed buying gifts for everyone, but when we asked him what he wanted, all he ever said was, "A pencil." I opened the top drawer of his nightstand a few days ago. Inside lay about a hundred pencils in a neat pile. He had kept them all.
Many of you have known my father longer than I have. My earliest memory of him comes from when I am three. He took me to the PNE and we rode the Ferris wheel together. At the top, he put his arm around my shoulders and pointed out the view. I don't remember what I saw, or what he said, only that I felt safe and loved.
Right now, without his arm to shelter me, I'm scared. It doesn't matter that he raised Rita and I to be strong, that he told us we could do and be anything; that he taught us to soar like the kites he built. Or that he left a legacy of courage that only those who step out into the unknown have.
Right now, we miss our father. We'll always love him. We'll always be "Daddy's Girls." (Eldest Daughter)

M. Shane Palahicky: **Grandson's tribute**

When I was thinking about the life I spent with Papa, a lot of things came to mind: Us all working out in the garden; the toys he built for us; and seeing him after all of my hockey games, when I played in Chilliwack. Later on, it would be hearing the unbelievable stories of his life and what he and mama went through to get us all to this point.
Anyway, I tried to zero in on one specific memory and the fact was, I couldn't…BUT what I did have was a lifetime of smiles, laughs, tears, and hugs that could only be created by the way we all grew up.
Now, many of you know that my family, mama and papa lived together intermittently growing up and then we all settled together about 16 yrs ago. We ate together, worked outside together, and got on each other's nerves together, but the whole experience was something I wouldn't change for the world, because growing up with mama and papa so close in my life has turned me into the person I am today. I trust that Papa would feel the same way.
So in July of this year my wife, Jessica, and I had a decision to make. We had just had our second son and Jess was re-evaluating where she wanted her career to go. We decided we would move to the suburbs and during the discussion with her parents they mentioned the option of moving in with them. Now, as my dad can attest, moving in with your in-laws is not something to be taken lightly,but thinking back on my childhood experiences with mama and papa far outweighed any objection I had.
Now four months later, I couldn't be happier with our decision. Seeing my boys interact with Jess' mom and dad bring me back to the farm with mama and papa and I know they are building memories that will last a lifetime. At the same time, they are being shaped into the men they will become, which couldn't make me happier. Now, Mom and Dad I don't want you to worry, you will still have the role as the 'exciting' grandparents that brings candy and money….I can't take that away from you.
So papa as you move on to the next phase and wait for us all up there, please remember three things: 1) that we will all be together again, so please make sure to have an extension built for mom, dad and the rest of us; 2) that until that day, we will miss you more than you know; and 3) that you have filled our hearts with memories that will last until we see your smiling face again.
I love you Papa…see you soon.

Jill Palahicky: **Granddaughter's tribute**

It is always tough to talk about someone who has been such a major part of your life. I have spent the majority of my life living with Papa. I have had years of practice adjusting my schedules to accommodate the 5:30 news, the 6 o'clock news, Wheel of Fortune and Jeopardy. Old westerns were also a favourite. At these times he would be surrounded by his bird, dog and of course Mama. But who was he? What was he like? I have gone through my memories over this last week and I found it hard to put such a complex man into a few words. It wasn't until a few days ago that I found the best way to describe my grandfather. I had just told my daughter about her 'Tata' going to heaven and she had asked to buy him a flower. When we arrived at the store she was faced with a wide variety of flowers, carnations, roses, orchids and lilies. But no, those flowers would not do. She says this one is perfect and pulls down a Christmas cactus. It was at that moment that I realized she had picked the perfect flower to describe my grandfather. He was a Christmas cactus. He was strong, resilient, frugal, beautiful, bloomed around the holidays and around his family and just a bit prickly. Papa was Papa. He loved his gadgets, figuring out numbers and debating anything and everything. He loved telling me how my generation was going to bankrupt the country. He was my Papa. All of our Papa. My daughters Tata. And to steal the words of my daughter, 'I miss you'.

Kulacs: **Szász Pistának**

Temetésedkor betegen feküdtem, de gondolatban búcsúztam tőled. Novenber ebédünkön velem szemben volt megterítve neked. Gondoltam, hogy majd foytatjuk beszélgetésünket az erdei kisvasutakról és mozdonyokról. Mikor halottainkról emlékeztem meg a Klopacska hangjával, akkor tekintetem önkénytelenül is üres székeden akadt meg. Gondoltam késtek, mert nagy a forgalom. Te azon a reggelen már az égi mezők felé utaztál.
Szerény, halkszavú de szilárd jellemű és hívő ember voltál. Családod, barátok és közösségünk volt példaadó életed központja. Tanyátok a soproniak második otthona lett évtizedeken át és Julikával a vendégszeretet szintén legendás magasságra emeltétek. Szívből remélem, hogy most már a Mindenható terített asztalánál vársz bennünket. *(Bellingham, WA, 203 december)*

Jákóy Endre: **Homoky Pistára emlékszem**

Jandó Tibi már elbúcsúztatta Pista barátunkat a multkori Kapocsban, hiszen ő együtt volt Pistával földi életének utolsó óráiban. Kettőjük barátsága a horgászat szenvedélyén alapult. De én is töltöttem kedves és emlékezetes órákat vele, amikor Pista még sízett. A sízést életének utolsó három évében már feladta, de előtte minden évben nyugalomba vonulásunk után Bella Imre meghívására egy hétre elautóztunk Kananaskis, AB-ba, a '88-as Calgary olympia sifutó terepeire.

Programjaink úgy formálódtak, hogy Imre már karácsonyi üdvözletében jelezte, hogy mikor bérelhető apartment a Wm Watson Lodge-ban január vagy február folyamán. Ez a lodge az albertai Peter Loughed Parkban van, amit a provincialis kormány az albertai nyugalmazottak és valami testi sérülésben szenvedők számára adományozott pihenő helyként. Mi nem voltunk albertai lakosok, de barátaink, Leskóék, Fodorék és Imre igen és ők intézték el a foglalást. Minden apartment tartalmazott 2-3 hálószobát, konyhát és szükséges mellékhelyiségeket. A heti költség ilyen egységre $35, még most is!

A vancouveriek, Józsa Laci és én, vagy csak egyedül, (egyeszer vittem vitorlázó partnerom Pault és barátnőjét Ruthot is) szombaton délután mentünk Logan Lake-re, ahol Pista már várt ránk finom gulyással. Aztán egész este hallgattuk Pista történeteit Logan Lake fontos eseményeiről, mert ott sokkal fontosabb dolgok történtek ám, mint a piszlicsári Vancouverben. Persze a világ politikát is megtárgyaltuk és jól leszidtuk a kommunistákat, amiben Pista vitte a primet, hiszen neki volt ebben személyes tapasztalta. Vasárnap reggel korán indultunk és este már bejelentkeztünk a lodgeba. Canmore-tól többször kellett tolnunk az autóinkat a kapaszkodón, amig felértünk a Park subalpinikus terepeire, különösen ha friss hó estett. De akkor tudtuk, hogy másnap jó sízés lesz. Azért is igyekeztünk, hogy Bella Imre 'happy hour'-jára még időben érkezzünk, hiszen az ő házi készitésű erős söre verhetetlen.

A következő napokban aztán ment a nagy sízés. Pistával többnyire együtt síztünk, mert az igazi profikkal, mint Imre nem tudtunk lépést tartani. Ők többnyire a 17 km-es szakaszt választották, mi meg csak a 10-12 km-et, de a szokásos esti 'happy hour'-ra kb. egy időben értünk vissza a lodgeba. A rövidebb szakaszon is voltak azért érdekes 'challenging' helyek. A kanadai hegyvidékekre jellemző gleccser által kialakitott völgyekben mindig találhatok úgynevezett 'kame terrace'-ok, amik erozió átal kivágott meredek oldalai (scarp face) gyakran próbára tették a sízőket. Mikor ilyenekhez értünk én előre lesiklottam és a meredek aljáról bátoritottam Pistát, hogy: "don't be chicken-shit, just keep those boards flat and let them go!" Mikor Pista leért a lejtő aljára mindig haragudott rám, de a 'happy hour' alatt kibékültünk.

Az autózás közben, különösen ha csak ketten voltunk, sokat tanultam Pistától a magyarok őstörténetéről és más nemzeti örökségeinkről. Pista olyan volt, mint a legnagyobb encyclopedia. Hogy tudott akkora mennyiségű adatot fejben tartani? Banff és Logan Lake közti kb. 400 km hosszú autóúton sokszor így mentett meg engem az elalvástól, mert történetei mindig érdekesek voltak.

Most már kedves Pistánk a mennyei angyaloknak meséli ezeket a történeteket, de remélem nem hivatkozik a földi 'Rebekákra', mert azt az angyalok rossz néven vennék, de a Gulágban lefolyt történeteket azért biztos emlegetheti, mert azok felszámolására még szükségünk lesz az angyalok segitségére is.

(Vancouver, BC, 2014 március 13)

VISSZATEKINTÉSEK

Illyés Benjamin: **A soproni Szent Imre Kollégium**

(NYME KL)

Évfolyamunk 2013 őszi találkozóján az egykori Dimitrov-téri diákszállónál busszal megállva néhány percen keresztül közös élményeinket idéztük fel. Rájöttünk, hogy többségünk a 'Szent Imre' régi néven kívül szinte semmit sem tud történetéről. Megítélésem szerint igen hiányosak az ezzel kapcsolatos általános ismeretek is. Bár a soproni Szent Imre Kollégium csak egy kis része szakmánk múltjának, de fontos és a kort jellemző eleme történelmünknek.

Zoltán testvérbátyám hagyatékában egy fényképet találtam az 1940-es évek táján ott lakó egyetemi hallgatókról és vezetőkről. Szy Ferenc, egykori tanárom, internetes kapcsolatunk révén utalt arra, hogy a 40-es évek közepén ő is lakója volt az épületnek, beazonosította a képen szereplők nagy részét és megküldte kollégista emlékeit. A korábbi évekről Mendly Lajostól megkaptam Richmer László bányamérnök, egyetemünk első soproni éveit felidéző emlékiratrészletét. A Gyökerek és Lombok 3. kötetében rátaláltam Riedl Gyula emlékeire. Szörényi Miklós erdőmérnök, aki az államosításig szintén lakója volt a szállónak, tovább gyarapította a személyes visszaemlékezéseket.

Írásomban a Selmecről Sopronba áttelepülő Főiskolánk akkori helyzetéhez illesztve az intézmény államosításáig tartó időszakkal foglakozom.

Soproni szálláslehetőségek (1919-1948):

A Selmecről Sopronba áttelepült Bánya- és Erdőmérnöki Főiskola hallgatóinak szállásgondjai jelentősek voltak. A mai Erdőmérnöki Kar dékáni (A) épület földszintjén a Rektori Hivatal volt. Az emeleten szegény- és menekült diákok számára szerény berendezéssel 4-6 ágyas szobákat alakítottak ki, ami a 'Hotel Inter'néven a hallgatók töredékének, mintegy 50 főnek szállásgondjait enyhítette. (Az internátus igazgatója Walek Károly matematika professzor, gondnoka pedig Kresadló József volt).

A másik szállálehetőség a rendkívüli történelmi helyzetből adódott. Trianon után 35,000 fős hadsereg fenntartására volt lehetősége az országnak. Az egyetemi- és nagyobb városokban diák- és egyetemi zászlóaljakat toboroztak. A diákok tanulmányaik alatt katonai kiképzésben részesültek, szállást, ellátást, szép zsoldot kaptak. Richmer László [1] (1922-26 között a Bányászati Kar hallgatója) Sopronba Pécsről újoncként került és az Ágfalvi úti nagy laktanyájában kapott elhelyezést. Szép zsoldja fedezte tanulása költségeit is. A katonaviselt, háborúból visszatért hallgatókat szintén ott helyezték el. Emlékezete szerint a kezdeti kb. 500 főiskolai hallgató között mintegy 200 hadviselt volt. Többségük 1-2 év alatt befejezte tanulmányait. Az áttelepülés első éveiben a laktanyai elhelyezés lehetősége nagyjelentőségű volt a Főiskola soproni letelepedésének és az egyéni sorsok alakulásának szempontjából.

Már a kezdeti években sok hallgató számára a soproni családoknál bérelt szobák jelentették a harmadik lehetőséget. 2-3 fő összefogva a selmeci hagyományok szellemében szinte családtagként élte diákéletét a 'kamarák'-ban. A laktanyában lakó hallgatók is lehetőséget kaptak a kiköltözésre és zsoldjukon kívül jelentős összeggel támogatták szállás és étkezési költségeiket is. Richmer László két társával a Rákóczi utcai Russ házban bérelt egy szobát özvegy Kenyeres néninél. Ezzel életük, tanulási feltételeik sokat javultak. Csak vasárnap kellett a laktanyában szolgálatot teljesíteniük.

Az 1940-es évekre a hallgatók száma 500 fölé emelkedett, szállásgondjaikat a városi albérletek sem oldották meg. 1943-ban lerakták az alapjait egy 160-180 személyt befogadó, Winkler Oszkár által tervezett új, modern, állami kollégiumnak, amit csak a háború után sikerült befejezni. (1953-ban ebből az épületből hozták létre a bányászati oktatás bázisaként működő 'Új épületet', mely ma kollégiumként és a Nyugat étterem épületeként ismert)*(2)* Erdély visszatértével az újra szervezett Erdélyi Kör keretében erdélyi Diákotthont hoztak létre és külön menzát is üzemeltettek*(3)*. Ma emléktáblával megjelölt házban (Mátyás király u.5 sz) 1946 végéig kaptak menedéket a messziről érkezett diákok. 1946-49 között sok egyetemista a NÉKOSZ kollégiumban kapott elhelyezést.*(4)*

A Soproni Szent Imre Kollégium

A Szent Imre kollégiumok hálózatát Glattfelder Gyula*(5)* 1900-ban, egyetemisták lakásgondjának enyhítésáre, bérelt lakásokban kezdte kiépíteni. E mögött az a véleménye állt, hogy a századforduló-körüli gazdasági és kulturális fellendülés hatására az állami felsőszintű oktatásban háttérbe szorult a katolikus szellemű oktatás. Ennek kiegyensúlyozását kívánta kollégiumi hálózattal megteremteni. Glattfelder magán alapítványa mögé széleskörű erkölcsi és anyagi támogatást szervezett. Az alapítvány a tehetséges diákok ingyenes felvételét is lehetővé tette és segélyekkel is enyhítette a jelentős anyagi terheket. Sopronban a katolikus hallgatókból az 1920-as évek elején alakult Főiskolai Mária Kongregációból indult el a Szent Imre Kollégium létesítésének gondolata. Az egyház és a város támogatta ezt a felvetést. Hivatalosan 1925-ben az Americana (Szent Imrés) katolikus szervezet kezdeményezte Sopronban egy diákszálló felépítését. A működés szigorú, zárt közösségre jellemző alapszabálya ismeretében az Ifjúsági Kör vezetősége – egységét féltve – elutasította az ajánlatot. Feltételezhetően a Kör álláspontja ismeretében, azt figyelembe véve, a Szent Imre Főiskolai Internátusi Egyesület nevében Glattfelder Gyula 1927. január 31-én levélben kereste meg Thurner Mihályt, Sopron polgármesterét. A város közgyűlése 1927. szeptember 29-én hozott határozatában az alapítvány számára ingyenesen 1500 négyszögöles telket, homokot és az alapozáshoz követ ajánlott. Az építkezési költségek felét az alapítvány, másik felét az állam biztosította. A Kollégium épületét Siegel Albin és Nagygyőri Szőts Imre budapesti építészek tervezték*(6)*, a kivitelező Hárs György építész volt. 1928. április 29-i ünnepélyes alapkőletétel után az építkezés gyorsan haladt és december 28-án Glattfelder Gyula csanádi püspök jelenlétében fel is avatták az épületet*(7)*. Az Erdészeti Lapokban megjelent tájékoztató szerint*(8)* és a 'Soproni Szent Imre Kollégium egyetemi tájékoztatója' (NyME KL) alapján a Kollégium működésének főbb jellemzői a következőkben összegezhetők:

Az intézet szellemét három törekvés határozza meg: - keresztény világnézeti alapon a fejlődő férfijellemek egész emberré formálása;

- a tanulmányok elmélyítése mellett a modern kor műveltségének alapos elsajátítása; - az évszázados selmeci hagyományok alapján 'örömmel teljes diákéletet teremteni' a Kollégium falai közt, együttműködve a kívül élő diáktársakkal. (Ifjúsági Kör korábbi véleményének figyelembevétele. Megj.: I. B.)

A felvételi kérvényben meg kell adni a szülő 'polgári állását', pontos címét és mellékletként csatolni kell a keresztlevelet (csak keresztény ifjakat vettek fel), indexet (bizonyítványt), hittanártól, vagy lelkésztől erkölcsi bizonyítványt.

Felvétel esetén nyilatkozatot kell tenni, melyben becsületszóval fogadják meg az intézet szabályainak megtartását. Az egyházi intézményben alapvető követelmény volt a valláserkölcs szerinti élet. A tanulmányi eredményt félévente értékelik, és erről tájékoztatják a szülőket. A házirendet megsértőket legvégső esetben eltávolítják. A kort jellemző érdekesség, hogy vallási

alapon a párbajozást is kizárással járó, súlyos vétkek közé sorolták.
Az elsőéveseket kétágyas, a többi hallgatót általában egyágyas szobákban helyezik el. Az évi 800 pengő kollégiumi ellátási díj ellenében lakást, takarítást, világítást, reggelit, ebédet és vacsorát, háziorvosi gyógykezelést kapnak a hallgatók. Kiváló magaviseletű és jól tanuló diákok számára kedvezményes díj is megállapítható. „ Bármily nehéz a szülők anyagi helyzete, ha a fiú viselkedésével és tanulásával meg nem szolgálja, kedvezményt nem kaphat." A befizetést félévenként és havi bontásban előre kell teljesíteni.
„Az ifjúságnak kápolna, könyvtár, olvasóterem, társalgó- és játékterem, előadóterem, a legmodernebbül felszerelt tusfürdő, tornaterem és zenetermek, valamint hatalmas udvar és kert állnak rendelkezésre." A kollégiumi ének- és zenekarnak „minden arra alkalmas növendék" kötelezőleg tagja, az idegen nyelvek tanulását támogatják. A sportszakosztály, az öregcserkészcsapat, a kongregáció munkájába önkéntesen kapcsolódhattak be a tagok. A növendékek egyéni napirendjükben, szabad idejük eltöltésében – a házirend szabályait betartva – teljes szabadságot kapnak. Este 9 órától az épületben teljes szilencium van, 10 órakor pedig kapuzárás. Utóbbitól eltérni csak előzetes írásbeli engedéllyel lehetett, megsértése – ismétlődés esetén – kizárással is járhatott. A soproni kollégiumban az 1948. június 16-i államosításig évente 40-50 fő kapott elhelyezést. Első igazgatója 1928-36 között Koszterszitz József*(9)* volt. Őt követte az államosításig Gacs János*(10)*. A diákokkal való mindennapos kapcsolatban az első időszakban Élő atya, majd Németh atya, prefektusok játszottak jelentős szerepet.

Személyes visszaemlékezések

Riedl Gyula*(11)*, aki 1932-ben kezdte meg erdőmérnöki tanulmányait Sopronban a Szent Imre Kollégiumra lakója is volt. A kollégium akkori igazgatója Dr. Koszterszitz József (Koszter atya) „messze híres ifjúsági nevelő, rendkívüli műveltséggel és kitűnő humorral rendelkező pap volt" és nagyon szerette a Főiskolásokat. Mint az Ifjúsági Kör titkára és a Szent Imre Kör elnöke Riedl sokszor beszélt neki a selmeci hagyományokról, amiket az atya mindig érdeklődéssel hallgatott és támogatta azokat a pesti-budai Szent Imrés szokásokkal szemben. Nevelési módszereinek példájaként említi a folyosói falitáblára írt egyszerű szövegét, hogy „Ha poros a cipőd letörlöd, ha légiriadó van, a lámpát leoltod", a hatósági szervek hosszú szövegű, hatalmas plakátokon hirdetett tennivalói helyett. „Ezzel mindent elmondott és ezt mindenki meg is jegyezte". A diákok iránti szeretetéről tanúskodott az emlékező Riedl feletti ítélete is, amikor az énekkart vezető Élő atya őt 'rendzavarásért'(a volt Bencés diák rossz dallamot énekelt a pest-budai Szent Imrés énekeskönyvön felnevelt diákok ellenében, amin azok hangos nevetésbe kezdtek) 'Koszter atya' elé rendelte. A meghallgatás utáni döntése, hogy „mindenki úgy dicséri az Urat, ahogy tudja" nagy bölcsességre vallott.
Szy Ferenc 1941-47 között megélt kollégiumi élményeire így emlékezik vissza: „1941 szeptemberében, mint első éves hallgató kerültem a soproni Szent Imre Kollégiumba. Géza bátyám akkor már másodéves kohómérnök- hallgatóként volt a kollégium lakója, így szobatársak, kamarások lettünk.
A Kollégium igazgatója Gacs János volt, prefektusa Németh atya. A mindennapi ügyek intézését Németh atya végezte, így vele voltunk rendszeres kapcsolatban. Az épület keleti részében középiskolások laktak, mi, főiskolások a nyugati szárnyban. Kapcsolatunk nem volt a középiskolásokkal, a két rész el volt különítve egymástól.
A Kollégiumban lakó hallgatóságot az 'Elnök' képviselte, akit a hallgatók választottak meg, emlékezetem szerint. Amíg a Kollégium lakója voltam, Jármai Ervin, később Schmidt Gyuri és Horváth Lajos töltötték be ezt a szerepet. A Kollégiumnak volt egy Tanárelnöke is. Rajta keresztül tartotta a Kollégium vezetősége a kapcsolatot a Főiskolával. Az én időmben Modrovich Ferenc professzor úr volt, előtte emlékezetem szerint Proszt professzor úr látta el ezt a szerepet.
A Kollégiumban teljes ellátást kaptunk, napi háromszori étkezéssel. Minden étkezés idejét a folyosókon felszerelt csengő hangja jelezte és azokon időben ott kellett lenni, különben lemaradtunk az étkezésről. A gyakorlatban ez nem ment ilyen szigorúan. A későn jövők a minden étkezésnél jelenlévő prefektusnál, Németh atyánál való jelentkezés után asztalhoz ülhettek.
A Kollégiumban este 10 órakor bezárták a kaput. A később érkezőknek beírta a pedellus (Szabó János vagy a felesége) a nevét és hazaérkezése idejét az erre a célra rendszeresített könyvbe. Ilyenkor kapupénzt is kellett fizetni, de már nem emlékszem az összegre. Az engedély nélküli későn jövőknek jelentkezniük kellett másnap a prefektusnál és indokolni a késést. A szabályok szerint a többszöri, indokolatlan késés a kollégiumból való kizárást hozhatta maga után, ám én ilyen esetre nem emlékszem. Amikor már beleilleszkedtünk a kollégiumi életbe, gyakrabban maradtunk ki záróra utánig. Az épület kertfelőli oldalának a földszintjén, a Zrínyi utcai sarkon lakó firmáink azonban kopogtatásunkra kinyitották az ablakukat és a kerítésre felmászva, könnyen be tudtunk jutni az épületbe. Így nem kellett mindig kimaradást kérni és a kapupénzt is megspóroltuk.
Az alagsorban jól felszerelt tornaterem állt a bentlakók rendelkezésére. Az Elnök időnként összehívta a kollégium lakóit a tornaterembe, főként a tanév első hónapjaiban, hogy jobban összeismerkedjenek egymással a különböző évfolyamok és fakultások hallgatói. Ilyenkor egy kis balekleckéztetés is napirendre került, aminek a lényege a firmák iránti tisztelet kihangsúlyozása volt. Ennek a 'simázás' aktusával adtak hangsúlyt, ami azt jelentette, hogy a balekok sorban állva és meghajolva 'szenvedték el' a fenekükre mért ütéseket a firmáktól. Persze ez mind baráti alapon történt.
A 2. emeleten volt a Társalgó, ahol esténként összejöttünk tanulásra vagy tarokkcsatákra, de főleg az utóbbira. Kezdetben Baranyay 'Sika', Páll Bandi, Perédy Pista, Lutonszky Zoli, bátyám és én játszottunk együtt rendszeresen. Később Kocziha Jenő balek is tagja lett csoportunknak. Jenő engem választott 'keresztapjának'és miután nagy barátja volt a sör-ívásnak, a 'Söröshordó' nevet kapta. Abban az időben a firmák minden baleknak a tudomására hozták: ha egy erdész nem tanul meg tarokkozni, akkor az illető nem is kaphatja meg a diplomáját. A kollégiumban is voltak balek-vizsgák. Az ilyen vizsgákon, a szokásos kérdéseken kívül arra is kellett válaszolni, hogy ki a 'három kalifa'. A helyes válasz: Javorek, Formanek, Schmidt. Ők hárman a Kollégium idősebb, tekintélyt követelő firmái közé tartoztak, miután jó néhány évet listáztak. (Javorek Jármaira magyarosított, Formanek pedig Fényesre.)
A Kollégiumban egy szép kápolna szolgált a misék céljára. Én református lévén nem jártam a misékre, hanem a Deák téri református templomba mentünk bátyámmal vasárnaponként. Egy szakestély után, a késő éjszakai órákban igen jó hangulatban érkeztünk a kollégiumba. Jurcsik Pista és Páll Bandi évfolyamtársaim (talán még mások is, de azokra már nem emlékszem) a Kollégium kápolnájában egy 'misét' rögtönöztek. Gacs igazgató

szobája szemben volt a kápolna ajtajával és a szokatlan késői hangokra felébredve, ott találta a 'misézőket', amint Jurcsik éppen 'prédikált'. A másnapi kihallgatáson 'consilium abeundi'-t kaptak a tettesek, ami azt jelentette, hogy távozniuk kellett azonnali hatállyal a Kollégiumból.
Gyerekkorom óta bújtam az erdőt, szenvedélyem volt a vadászat. Az egyetemen is hamar megtaláltuk egymást, akik hasonló szenvedéllyel voltak megáldva. Ugyanúgy, a Kollégiumban is szorosabb barátság alakult ki azokkal, akiknek ereiben vadászvér csörgedezett vagy legalábbis kedvelték a vadászatot. Így közeli barátok lettünk Baranyay Sikával, Sziklai Oszival, Erdős Lacival, Gádoros Lacival és Kolodzey Tiborral. Mi alkottuk a 'vadászkamarát'. A front alatti nehéz időkben is kimerészkedtünk a Károly–magaslat körüli erdőkbe, hogy egy kicsit javítsunk a szűkös idők miatti igen silány minőségű koszton egy-egy őz vagy nyúl, fácán 'begyűjtésével'. Több esetben a vadhúst a Laschober (?) péknél kenyérre cseréltük, mert a mindennapi puliszkát már csak igen nehezen tudtuk lenyelni. Egy alkalommal, a bombázások idején, egy kóborló kecskét is fogott valaki az utcán és berángatva a Kollégium pincéjébe, ott egy homloklövéssel kivégeztük, majd jó pár napig annak a húsa szerepelt az étrenden az avas olajjal készített sárgaborsó- és babfőzelék helyett. Azóta sem tudok megbarátkozni ezzel a két étellel.
Ha jól emlékszem, 1942-ben rendezték meg a Szent Imre kollégiumok olimpiáját Sopronban. Szép eredményeket értünk el több sportágban, különösen céllövészetben és úszásban. Mindkettőben én is szerepeltem.
Ahogy a front elérte Magyarországot, nehézzé vált a közlekedés hazánkban, az ország egyes részei pedig elérhetetlenek lettek, így mi Sopronban rekedtünk sok társunkkal együtt. Itt ért bennünket az orosz katonák bevonulása a városba. Húsvét vasárnapjának reggelén, 1945-ben láttuk meg az első orosz katonákat. A Szent Imre kollégiumot nem háborgatták, mert a parancsnokok bizonyára tudták azt, hogy a főiskolások nem voltak náci barátok, sőt, tüntettek is ellenük. Később azonban be-bejöttek a Kollégiumba, ha segítségre volt valahol szükségük. Így több ízben vittek el néhányunkat muníciót cipelni a közeli légvédelmi ütegeik részére. Később bútorokat cipeltettek velünk, ha valamelyik parancsnokuk beköltözött egy elhagyott lakásba és az ízlésének nem feleltek meg az ott talált bútorok. Máskor a GyESEV bombától sérült vasúti hídjának javításánál kellett segédkeznünk. Ez utóbbi nehéz fizikai munkával járt, ezért hamar rájöttünk arra, hogy ha egy lapátot vagy valamilyen más szerszámot a vállunkra vetve gyalogoltunk, színlelve egy más munkahelyre való küldésünket, nyugodtan haza sétálhattunk a Kollégiumba, senki nem állított meg bennünket. Ezután többször is megsétáltattunk egy-egy szerszámot a vállunkon, és már ritkán kellett nehéz munkában kuliznunk.
Röviddel a front áthaladása után a Kollégiumot el kellett hagynunk, mert az épületet a szovjet hadsereg részére kórháznak rendezték be a sebesültek ápolására. Helyette az Evangélikus Teológus Otthont kaptuk meg, amely közel a Szent Imre Kollégiumhoz, a mostani József Attila utcában áll.
A front átvonulása után az első adandó alkalommal elindultunk hazafelé több társunkkal együtt, ki-ki a saját otthona felé. Mi bátyámmal Dombóvárra igyekeztünk és pár napi kalandos utazás után szerencsésen meg is érkeztünk. A nehéz ellátási viszonyok miatt nem tudtam visszamenni Sopronba hosszú hónapokig, így otthon készültem a még hiányzó vizsgáim letételére. Ha jól tudom, a Kollégium 1947 tavaszán kapta vissza az épületét. Ekkor újra a Szent Imre kollégium épületébe mehettem vissza, hogy lerakjam a még hiányzó vizsgáimat és készüljek a végszigorlatra.
Amikor a 'Népi Demokráciának' nevezett diktatúra vette át a hatalmat, Sopronban is megkezdődött a háború előtti évek vezetőinek és az egyházaknak, papoknak a zaklatása az 1946-47-es években. Gacs János igazgatónkat is a 'bíróság' elé vitték. Amikor tudomásunkra jutott a tárgyalás helye és időpontja, mi is, a Kollégium lakói, testületileg kivonultunk a tárgyalásra és csaknem megtöltöttük a termet. A vádirat nevetséges, mondvacsinált 'bűnöket' sorolt fel, amiknek hallatára mi lábdobogással, zajongással fejeztük ki nemtetszésünket. A bíró, aki valami mesterember lehetett, letartóztatással fenyegetőzött, de arra nem került sor, talán azért, mert túl sokan voltunk. Gacs igazgatónk sorra megcáfolta a felhozott vádakat, több esetben hivatkozva a Hóman-Szekfű: Magyarország történelme könyvében írottakra, és végül is felmentették a vádak alól, bizonyítékok hiányában. (A Népi Demokráciában Hóman-Szekfű történelem-könyve elfogadott, hiteles műként szerepelt, ezért nagy súlya volt.)"
Szörényi Miklós, aki 1946-tól az államosításig volt a Kollégium lakója, így emlékezik vissza az ott töltött évekre:„1946-ban fogadták el jelentkezésemet a Szent Imre kollégiumba. Előzetesen a háború utáni világcsúcstartó infláció miatt természetben határozták meg az ellátási díjat. Időközben a forint bevezetésével pénzbeli hozzájárulást állapítottak meg. 200 Ft havidíjat kellett befizetni, mely akkor jelentős összeg volt. (Ebben az időben egy erdőgondnok havi fizetése 4-500 forint volt. Ezt jelentős természetbeni járandóságok, gazdálkodásból származó jövedelem egészítette ki). A jelentős díj ellenében kapott teljes ellátás még a háború utáni nehézségek közt is gondtalan diákéletet biztosított az ott lakóknak.
Elsőévesként kétágyas szobában először Mészáros Istvánnal, majd később Diósi Gyulával laktam együtt. A lakók közül még Solymos Rezsőre emlékezem vissza névszerint. Ebben az időben is Gacs János és Németh atya vezették a kollégiumot. A mindennapi élet során elsősorban nevelőtanárunkkal, Németh atyával kerültünk kapcsolatba, akit a diákotthon lakói egymás közt a prefektus szó alapján 'Prefi'- nek hívtak. Gacs János, mint idős, tekintélyes megjelenésű ember él emlékezetemben. Vele a kollégisták hétköznapi életük során ritkábban találkoztak. A Kollégium kápolnájában tartott reggeli miséin sokszor voltam minisztránsa. Az egyházi intézményként működő kollégiumban minden nap reggeli misével kezdődött. A napi programot illetően egyébként szinte teljes szabadságot kaptunk. Így az Ifjúsági Kör rendezvényein, egyéb diák összejöveteleken rendszeresen részt vettünk. Viszont a tíz órai kapuzárást csak külön engedéllyel lehetett túllépni. Az étkezési időt is be kellett tartani. A menza az épületen belül működött. A konyhai személyzetet a Kollégium alkalmazta, a felszolgálást hallgatók végezték. Az alagsorban nagy, közös zuhanyozó helyiség volt, ahol a reggeli és esti órákban meleg vizet biztosítottak számunkra. Az emeleti társalgóban gyakran jöttünk össze beszélgetni. Rádióhallgatásra is lehetőség volt. Idősebb hallgatók 'pártfogásával' itt barátkoztunk a tarokkozás 'tudományával' is. Egy nagyobb helyiségben izgalmas ping-pong csatákat vívtunk egymással.
1948-tól igen kiéleződött a küzdelem az új hatalom és az egyházak közt. Egy alkalommal például a város keresztény lakói és diákjai Mindszenty József bíboros melletti tüntetést szerveztek Sopron utcáin. A nagy létszámú tüntetést a tűzoltóság vízi fecskendőivel, rendőrségi beavatkozással oszlatta szét. Az államosítás kapcsán nyilatkoznunk kellett, hogy hozzájárulunk-e a Kollégium állami működtetéséhez? Több társammal együtt ezt

a nyilatkozatot nem tettem meg. Valamennyiünket azonnali hatállyal kizártak az új vezetés alatt működő diákszállóból. 1949 őszétől egy a Kollégium közelében lévő kamarában, Diósi Gyuszival együtt fejenként havi 40 Ft-ért béreltünk szállást. A közelben lévő kollégiumi menzán sem étkezhettünk tovább. Viszonylag olcsó ebédet a Rákóczi utcai Ifjúsági Köri épületben lévő menzán kaptunk. Itt Nagy Tamás ('Tamás bácsi') volt akkor a vezető és diáktársaink a felszolgálók".
(Az államosítás után új korszak kezdődött a Szent Imre Kollégium épületében. Ezt az időszakot – elsősorban évfolyamunk által megélt 1953-58-as éveket – a II. részben tekintem át társaim segítségével.)

□

1. Richmer L: Egy mecseki bányamérnök 50 évi küzdelme a bányászok boldogságáért. III. kötet. Diákéveim 1918-1927-ig. Pécs. Kézirat. 1975
2. Sági É: A selmeci kamaráktól a VUK-ig. Előadás. Szeged. 2012. szept.3. Nyugat-Magyarországi Egyetem Központi Levéltára, továbbiakban: NyME KL)
3. Tompa K: Az erdélyi diákotthon története és a hallgatók élete. Kézirat. Sopron. 1990. 60. o. NYME KL
4. 1939-ben, a parasztszármazású diákok néphez hű nevelése szolgálatában, a népi értelmiség támogatásával létrehozták Budapesten a Bólyai (1942-től Győrffy) és Petőfi kollégiumokat. 1946. június 9-én összefogásukkal megalakult a Népi Kollégiumok Országos Szövetsége (NÉKOSZ). Irányításukkal rövid idő alatt 158 kollégium kezdte meg működését. Fő célja: közösségi életet is vállaló baloldali értelmiség kialakítása. A kollégiumok autonóm, önszervező szellemiségben, fizikai munkát is teljesítve, „önként vállalt vasfegyelemben" éltek. A dogmatikus Rákosi vonal egyeduralma teljes kiépülése után, 1949. július 10-én feloszlatták a szervezetet és a kollégiumokat „államosították".
5. Glattfelder Gyula (1874-1943) a Pázmány Péter Tudományegyetem tanára. 1911-től csanádi püspök, először temesvári, majd – Trianon után – szegedi székhellyel. 1927-től felsőházi tag, majd az Actio Catholica elnöke. Kiváló szervezőképességű, befolyásos személyiség volt. Klebelsberg Kunóval együttműködve épült fel 1930-ra Szegeden a Fogadalmi templom, 1932-re pedig a Dóm téren az Egyetem, a püspöki palota és a Szent Imre Kollégium épületeinek komplexuma.
6. Kubinszky M: Sopron építészete a 20. században. 2003. 85. o. NyME KL
7. In: Mindnyájan voltunk egyszer az Akadémián. Idézi: Primusz P., Selmeci Társaság.
8. Erdészeti Lapok. 1928. 8. sz. 314-317. o.
9. Koszterszitz József (1898-1970). Bécsi teológiai tanulmányai befejezése után hitoktatóként kezdte munkáját és magas egyházi tisztségeket töltött be. 1923-28-ig a pesti Szent Imre kollégium prefektusa, 1928-36-ig a soproni igazgatója. 1936-46 között ismét az alapítvány pesti kollégiumának igazgatója. A két háború közt a katolikus ifjúsági nevelés, a cserkészmozgalom meghatározó egyénisége volt. Koszter atya néven ifjúsági színdarabokat, regényeket, cserkész mozgalmi életet segítő könyveket írt.
10. Gacs János (1897-1956). A soproni bencés gimnáziumban érettségizett. 1923-ban szentelték pappá. A pesti Szt. Imre kollégiumban prefektus, majd igazgató helyettes volt. 1936-48 között a soproni kollégium igazgatójaként dolgozott. A cserkész mozgalomban magas tisztségében a szociális gondoskodás szellemének erősítője volt. 1939-44 közt Sopron országgyűlési képviselőjeként a Hitler ellenes csoporthoz. tartozott.
11. Pápai G. szerk.: Riedl Gyula 1914. 462-506. o. in: Gyökerek és lombok 3. kötet. 2003. 507. o.
12. 1947. január 14-i 44/1947 sz. ügyiratban (NYME KL) a Rektor kérte Gacs Jánost, hogy a Kollégium visszaadása ügyében tegye meg előterjesztését. Eszerint leghamarabb 1947 tavaszán foglalhatták el a Kollégiumot a hallgatók.

Szent Imre Kollégium vezetői és diákjai 1940 körül. (Szy F azonosítása, balról jobbra): Első sor: ?, Jármai (Javorek) E, Németh atya (prefektus), Gacs J (kollégiumigazgató, pápai prelátus, országgyűlési képviselő), ?, ?, Véssey T (emh). Második sor: Schmidt Gy (kmh), ?, ?, Béldi L (emh), Illyés Z (emh), ?, Ecsedy S (emh), ?, Paulik J (emh), Mohay Gy (emh), Medvey T (emh), Fényes Gy (bmh), Pozsgai ? (bmh), Gyarmati B (emh), Gabnai Z (emh). Harmadik sor: Ortutay I (emh), ?, Sváb I (emh), ?, ?, Fényes T (emh), Martinkovics A (emh), Lázár B (bmh), Kolodzey T (emh), Reményi K. A (bmh), Plander J (emh), Krupár Ö (bmh). Negyedik sor: Poócs R (kmh), Szy G (kmh), Garbaisz L (emh), Kováts M (emh), Csopey P (emh), ?, Jarkovszky A (emh).

S Z Á M A D Á S

Apt Kamill: **Erdész vagyok**

Kapocs. Hm, kapocs. Jó cím! Összetart, összefűz. Minket. Erdészeket. A három város, két almamáter és egy szív társaságot. Minket, akiket megtanítottak látni a fától az erdőt. Hogyis volt? Mi is volt?. Hogy mi? Ó, hát az elmúlt fél évszázad.

Megy az idő, szinte már visszaemlékezni is nehéz. Fogyunk, öregszünk, felejtünk. Ideje volna összehozni, leírni, megbeszélni, mit is láttunk? Mit tanultunk? Tanultunk-e valamit? Mint emberek, de főleg mint Erdészek.

A mi életünk, szakmánk, nyelvünk különleges ajándék ami, úgy érzem, kötelez összefoglani hihetetlen perspektívájú élményeinket, tapasztalatainkat. Ki tudja, hátha elolvassa valaki? Talán egy-két fiatal erdész is. Hátha tanulhat belőle valamit. Istenúgyse, nem ártana. Írjuk a 'Sopron Chronicle' utolsó kötetét. Mi közösen. Mi, akik átéltük, nem valaki más aki csak hallott róla.

Nem egyszerű a dolog, hiszen tudjuk, csak néhány éve írtuk le néhányan 56-os soproni emlékeinket, s ahányan írtuk, annyiféleképen emlékeztünk azokra az élményekre, amiket mindannyian együtt éltünk át. Egyikünk sem hazudott, tudom, csak másképpen fogtuk fel ugyanazt. Igen kérem, a 'Maya', meg a percepció. Na de mindegy, én most nekifogok.

-Honnan is jöttünk? Igen. Az 1700-as évek vége felől, amikor Nyugateurópa (Angliát kivéve) kezdett ráébredni a katasztrófális elerdőtlenesedés egyre ijesztőbb következményeire és megkezdte azt, ami később erdőmérnök képzés néven elterjedt Nyugat- és Középeurópában. Mi Magyarországon, 1808-ban kezdtük Selmecbányán.

Mit kezdtünk? Megérteni és megtanulni, hogyan lehet és hogyan kell az emberiség fennmaradásához elengedhetetlenül szükséges erdőterületet vissza állítani és hosszúlejáratban fenntartani. Ez volt a dolgunk. Ez volt a hivatásunk. Fantasztikusan érdekes és igen nehéz hivatás. Több tudományágból integrált cél elérését kivitelezni eltérő időrendszereken belül, állandó poltikai nyomás alatt. Az időrendszerek alatt a különböző vetésfordulókat értem, mint a mindig egyéves naptári, a többnyire egyéves mezőgazdasági, a négy-öt éves politikai és a minimum 60, de valójában inkább 100+ éves erdészeti távlatot.

Itt álljunk meg egy percre! - Gondolkodjunk kicsit. - Úgy! - Most olvassunk tovább.

Tulajdonképen az igazság az, hogy nem sok új van a nap alatt. Az öregek már régen is tudták, hogy három főszereplő van a játékban. Erdő, Erdész és Mammon (vagyis a kapzsiság). Az erdésznek ismernie kell a rábízott erdőt. Tudnia kell, hogy mit tehet és mit nem, és hogy munkájáért egyedileg, személyesen, büntetőjogilag felelős. Mérnök. Elsősorban a törvénynek felelős, csak másodsorban a munkadadójának, vagyis a 'törvény' védi 'Mammon' támadásaival szemben. Ez volt. A mi tanáraink egy része még értette, hogy ez mit jelent. Ebben a szellemben kaptuk oktatásunkat.

Tán mondani is fölösleges, de mondom, hangsúlyozom: amit írok, csak az amit és ahogy én láttam. Le fogom írni, amilyen röviden csak tudom azt, hogy hogyan jutottam el idáig. Sok kisérlet, sok kisértés, sok zsákutca de tiszta kép. Na, röviden a lényeg:

1. Egy földterületet, erdőt, szántóföldet, kopárost, tengerfeneket, stb. csak egy helyen lehet kezelni. Ott ahol van.
2. A kezelő szakembernek joga, módja és, büntetőjogi felelőség mellett, kötelessége kell legyen a terület meghatározott céljának az elérése. Különben baj van.
3. A jelenleg elfogadott közigazgatási és jogi szerkezetek, valamint közgazdasági filozófia olyan szűk zsákutcán hajtja az emberiséget, amin mint továbbmenni, mint érdemben letérni csak katsztrófális következményekkel lehet.
4. 'Tiszta pénz' nincs.
5. Nem baj!

Hol is kezdjem? Szóval, Erdész vagyok. Egyén és szakember. Egész életemen végig kísért egy probléma. Mindig meg akartam érteni körülöttem a Világot. Nem ment könnyen, de úgy érzem, hogy a számomra felfogható négy dimenzió és egyedi értelmiségi korlátaim szabta határig sikerült. Csak úgy mint másnak.

Dunántúli magyar faluban kezdtem. Szüleim szabad embernek neveltek, vagyis engedték, hogy magam találjam meg az értékeimet. A templom, a vasárnapi mise természetes része volt az életnek. Vallásos lettem 12-13 éves koromig. Akkor a katekizmus és a valódi élet közt olyan eltéréseket fedeztem fel hogy, egyszerűen áttértem ateistának. Nem tartott tovább mint 3-4 év tanulás, kis gondolkodás, és rájöttem, hogy nem vagyok ateista. Ma sem vagyok az. Vallásom nincs csak személyes meggyőződésem, de megértem az olyan embert akinek kell a vallás.

Az isten fogalama mindig érdekelt, de a fent említett prolémából eredőleg nem hinni akartam hanem tudni. Tehát neki a tanulásnak. Elősször csak az iskolán keresztül, aztán meg ahol lehetett. Matematika, fizika, biológia, társadalom tudományok mindig érdekeltek, hát mindig volt mit tanulni. Ma is van, pedig a tudomány ma már eljutott arra a pontra, ahol istent tudni lehet. Nincs kitérés.

Micsoda fantasztikus hullámvasút volt. Newtoni fizika, sztalini közgazdaságtan, szocialista realizmus, Einstein, Plank, Schrődinger, Koestler, és köztük mindig, mindenhol a világ, az élet, az Erdő, az Ember. És milyen szépen összepasszol az egész!

Tizenkilenc éves voltam mikor kisodródtunk Kanadába. Új világ, új élet, új minden. Csak úgy pörgött a fejem. Hálistennek volt mit tanulni. Tanulmányaim és a nyári munkáim során láttam, hogy a Britt Kolumbiai (BC) szakma kizárólag a faanyaggal dolgozik és számol. Hézagot éreztem. Zavart. Sopron Diviziós diplomatervet vadgazdaságtanban írtam 'Az erdő, a vad és az erdész' címmel. Aztán egy év egyik ideiglenes munkahelyről a másikra való tántorgás, mint figuráns, erdő becslő vagy segéd-mérnök, majd közel egy év földalatt mint vasbányász. Fúrtam, robbantottam, lapátoltam. A kezdő erdőmérnök fizetésének három és félszeresét kerestem. Az adósságaimat kifizettem, pénzel azóta nem tartozok senkinek. Majd négy év Délamerikában mint kultúrmérnök. Nagy építkezési munkák, földgát, alagutak, vasbetonszerkezetek. Ott is tanultam bőven. Aztán vissza a UBC-re egy 'Mester' fokozat erejéig.

Azt hiszem logikailag elfogadható, hogy az erdő nem faanyagban rejlő értékeinek kezelésével akartam foglalkozni. Az egyetlen számomra elérhető vonal, amit ide lehetett húzni a 'Forest Recreation Management', az erdő recreációs értékeinek védelme és kezelése volt. Ez a lehetőség pont abban az évben, 1967-ben nyílt meg, így ezen a vonalon én lettem az első 'mester' a UBC-n. Jó választás volt. Hihetetlen széles perspektiván belül tudtam dolgozni. A tananyagom tizennyolc egységből állt, amiből a megvédett tézis volt három. A többi egység nyolc tantárgyat tett ki: regionalis tervezés, szociológia, statisztika, az erdő rekreációs értékei, építkezési hortikultúra, aktivitás adminisztráció és heti egy post-grad szeminárium. Egy évem volt rá. Meglett. Ez 1968-ban volt.

A nagyobb mértékű favágás BC-ben valamikor az 1800-as években kezdődött, főleg Vancouver és Victória környékén. Az addig teljesen nyakló nélküli fakitermelés szabályzására 1910 körül szükségessé vált az Erdészeti Szervíz megalakítása. Valahogy felbecsülték a csaknem teljesen úthálózat nélküli egymillió km² - es tartomány erdeit. Ennek a hatalmas, heterogén 'erdőterületnek', amiben benne volt a déli partvidék száz méter magasságot elérő duglász és lucfenyő állományától az északi és hegyvidéki erdők bozótnak is alig nevezhető erdeje, egy százalékát engedélyezték egy évi vágásra. Százéves vágásfodulóval nem is hangzik olyan rossznak.
A szabályzat meg is nyugtatta a tartomány olvasni is tudó, vagy nemtudó, választópolgárainak elegendő százalékát ahhoz, hogy évente kivágathassák az erdőterület egy százalékát. A választópolgárságnak az a része amelyik értette, hogy mit jelent ez (valószínű főleg a Forest Servíz alkalmazottai) elenyésző százalékot képviseletek. Nem számítottak. Bizony, Mammon papjai nem 'a hathuszassal jöttek Ráckevéről'. Több mint három évtizedig nyírták az összterület évi egy százalékán a partvidék hatalmas őserdeit. Volt BC-ben egy Fred Mulholland nevű erdész. Nagy ember volt, igazi erdész. Ő látta, értette, hogy mi is történik. 'Log mining' - 'rönk bányászt', úgy hivta az 'erdészetet', de tehetetlen volt. Írt, bizonyított, beszélt a falnak. Személyes tapasztalat alapján tisztán el tudom képzelni, hogy mit érzett. A világháboú és az azt követő évek gyors változásai hozták meg az alkalmat valameleyes változtatásra.
Az 50-es évek elején jött ki a 'Sloan Report', aminek alapján 'sustained yield' - 'fenntartott termelés' névvel területegységekre osztották a Tartományt, amiken belül köbtartalommal jelölt évi vágást engedélyeztek. Ez ég és föld különbséget jelentő változás volt, de ebben sem volt még csak említés se 'fenntertható' termelésről, vagy az erdő faanyagon kivül eső értékeiről. Kit érdekelt? Ugyan már! S tényleg, az ipari forradalomból sarjadt angol gyarmati politika alagútjából nézve nem is látszott semmi probléma. Említésre érdemesnek tartom a tényt, hogy ugyanebben az időben szüntette meg a UBC az erdőmérnök képzést, áttérve a fatermelésre szakosított 'erdész' – 'forester' képzésre. Ezt a változást se a 'ráckeveik' csinálták.
Kevéssel ezután, ebbe a rendszerbe érkeztünk meg mi, és szédelegve kerestük merre van föl meg le, vagy észak meg dél, de azért elég hamar megláttuk miben áll a BC-i erdészet lényege. Ide kellett beolvadnunk megélhetést találni. Beolvadtunk. Ki hogy tudott.
Volt egy élményem 1967-ben, aminek a tanulságába sokszor beleüköztem munkáséletem során, de akkor még sokszor meg kellett ütnöm a lelki bokámat ahhoz, hogy levonjak egy általános következtetést. Röstellem, de így volt. Így tanul az ember. Diák voltam, két gyerekkel, éppen csak az orrom tudtam a vízszinten tartani, amikor Füstös Árpádtól kaptam egy hétvégei munkát, igen jó fizetéssel. Árpád akkorra már elvégezte a geológiát is és egy bányavállat mérnökeként érc leleteket vizsgált, jelölt ki, védett le. Egy ilyen munkára vitt ki. Revelstoke mellett szálltunk meg egy motelban. Tél volt, elég nagy hóval. Este volt mire odaértünk, vendéglő nem volt a környéken, hát csak úgy tarisznyából vacsoráztunk, finom szalonnát, kalbászt, hagymát, kenyeret. Beszélgettünk, borozgattunk. Szóba került egy közös bányakincs kereső barátunk, Zborovszki András, aki az ötvenes évek vége felé egy nagyon nagy és elsőosztályú minőségű arany-ezüst-réz leletet talált és védet le a BC-Yukon határon. Egy jól ismert nagy bányavállalat el is vállalta a lelet kiaknázását. Boldog volt Bandi Bátyánk, mert úgy nézett ki, hogy bár több évtized munka után, de végre meglesz a jutalom. Amikor Árpád kérdezte, tudok-e valamit róla, mondtam, hogy találkoztam vele. Az elmúlt tíz év alatt már háromszor újították fel a terület védelmét, három vállalat újra kiértékelte, ugyanazzal a ragyogó eredménnyel, de bánya még nincs, pénzt még nem látott belőle.
Mondta Árpád, hogy tíz év hosszú idő, csakugyan jó lehet a lelet ha ennyi bőrt le tudnak húzni róla. Aztán megmagyarázta, hogy mielőtt egy bányát kiaknáznak, előbb a tőzsdét bányásszák meg vele. Mondta, hogy például az a vállalat, aminek dolgozik már harminc éve működik, jól megy nekik, de eddig még egyetlen működő bányájuk sem volt. Ez része a kapitalizmusnak. Hmm, gondoltam. A hézagos tudás a földalatt rejlő értékekről ideálissá teszi a bányakincseket a tőzsde irányítható rulett-játékához. Milyen jó, hogy az erdő értékei valamivel közelebb vannak a felszínhez. Azután, lassacskán megértettem, hogy ez mennyire nem számít.
Befejeztem a 'mestert', megvédtem a tézist. Munkát kerestem és a sors egy igazán nekemvaló munkát adott. A háború utáni felgyorsult termelés, népszaporodás és demokratizálódás sok szokatlan mellékhatást produkált a hatvanas évekre. Ilyen volt a 'Canada Land Inventory' (CLI), vagyis a kanadai földterületek kiértékelése a produktív kapacitást is beleértve. A Federális Kormány koordinációjával és anyagi támogatásával, minden tartomány maga végezte a munkát. Ehhez vettek fel engem vezető pozicióba Újfulland és Labrador rekreácios értékeit felfedni, kiértékelni és térképezni.
A CLI munka hat főrészlegből tevődött össze. A mezőgazdasági területeket és a bányakincseket két már meglevő tartományi osztály kezelete. A másik négy, erdőbecslés (meglevő állományok) Gőgös Feri (volt évfolyamtársam), potenciális erdészeti termelő képesség Ken Beanlands, meglevő és potenciális vadgazdaság Eugen Mercer és rekreációs értékek felmérése és térképezése jómagam vezetése alatt. Igazgatónk Joe Lowe nevű angol katonatisz/erdész volt. Nagyon nagy munka, amit 1973-ra befejeztünk. Különben a CLI-t csak a mindössze húsz éve Kanadához tartozó volt angol gyarmat, Újfulland fejezte be. A másik kilenc tartományban a meglevő kereskedelmi, ipari, pénzügyi és politikai lobbik megfúrták, megakadályozták az értékmegállapítási kísérletet, a tőzsdére bízva a társadalom minden rétegét mélyen érintő elhatározásokat.
A CLI munka nagyon érdekes volt. Szükséges, fontos, hittem benne, hát szokásomhoz híven adj neki, ami belefér. Megint tanulni. Sokat tanulni. Munkáséletem során sok különböző tanfolyamot kellett elvégeznem, köztük többször is úgynevezett 'management' képző tanfolyamokat. Mindíg része volt az ilyennek egy kérdőív kitöltése, aminek az alapján besorolták az embert 'alap egyéniség' kategóriákba. Én mindig mint 'achiever' – 'az aki végrehajtja a teendőket' kategóriába kerültem. Az ilyen alkalmazott hasznos. Azért tűrtek meg sok elég magas, igen jól fizetett állásban, annak ellenére, hogy semmiféle önkéntes klubba vagy szövetségbe nem álltam be. A munka érdekelt nem a karrier. Szabad ember akartam lenni, de megtűrtek, mert hasznos voltam és nem ártottam senkinek.
A CLI jól haladt. A tartományi Park szervezet felkért, hogy segítsem ki őket mint rekreaciós szaktanácsadó. Elvállaltam. Sok extra munkát jelentett konferenciákkal, gyülésekkel, sok utazással Kanadában össze-vissza, de bírtam és sokat láttam, sokat tanultam belőle.
-Közben a Föld forgott, változott a világ. A Neumann János által felhasznált kettős számrendszert alkalmazó számítástehnika robbanásszerű változást hozott az emberiségre. Az egész tudományos világ, kezdve a fizikától és kozmogóniától a genetikán át a pszihoanalízisig fölfort. Eddig szinte 'tabú'-nak tűnő területek,

mélységek váltak elérhetővé. Új tehnikák, új tehnologia az én munkámba is bejött, több vonalon. Megbukott a szolid földkéreg. A térképek plasztikussá váltak. Az úgynevezett 'remote sensing' is, bár babacipőben de, megindult. Egy ennek a fejlesztésére szolgáló szakcsoportba én is bekerültem. A hihetetlen goromba 40x40 méteres képpont ('pixel'), már használható volt geomorfológia léptékben. Innen jutottunk odáig, hogy ma már egy Újság nagybetűs sorait el tudják olvasni egy műholdról. A robbanás a szakmán kívüleső tudományt is megrázta. A fizikában már jóval a számítógép előtt megkezdődött a látványos változás sorozat. Einstein (Bólyai), majd Heisenberg (et al.) perspektivába állította először a newtoni fizikát, majd a fénysebesség abszolút korlát voltát. A megkívánt tudományos elfogadhatóság szinte gúzsba kötötte a következtetések megfogalmazását, de jobbról is balról is megnézve a részleteket, kezdett kialakulni egy egyre elfogadhatóbb három, sőt többdimenziós világ. Voltak bátrabb tudósok akik levontak egy-egy kétségtelen, de az éppen uralkodó tudományos szinten megmagyarázhatatlan következtetést. Eddington még a harmincas években kijelentette, hogy a világmindenség alapösszetevője gondolat jellegű. Egy másik Bohr nevű (nem a Niels) a nem helyi realitásokat tanulmányzva megállapította, hogy a megfigyelései csak azzal magyarázhatók, hogy van egy erőtér - 'field', ami az egész világmindenséget betölti és mindenről azonnal tud. Hm! Einstein volt talán az egyik legbátrabb, vagy talán az egyetlen, aki megengedhette magának nem egyetérteni a quantum fizikusokkal mert „Isten nem kockázik!" Na! Igen, a bizonyos fantasztikus hullámvasút egy-egy pontjáról kezdett kirajzolódni az egész. Benne az Ember.

-A CLI munka adatgyüjtését befejeztük, a rajzolóink az 1:50,000-es térképeket véglegesítették, megkezdődött az Ottawában kiadott 1:250,000 léptékű térképek leírása és véglegesítése, valamint a tartomány össz természeti kincsét magába foglaló és analizáló atlasz készítése. Valamikor 1971 elején, George Chafe, Tartományi Park igazgató közölte velem, hogy szeretnék ha átmennék a CLI-től az ő állományi listájukra. Nagyjából ugyanúgy folytatom a két munkát mint eddig, s ahogy az idő megy lassan átváltok a tartományi park vonalra. Átmentem. A CLI csoportom lassan szétolvadt, magam mint szaktanácsadó bekerültem a 'Természeti Kincsek Tervező Csoport'-jába.

Tanulás, tanulás. Politika, választások. A kormányfőnek, Joey Smallwoodnak kezdett kifeleállni a rúdja, hát nekivágtak egy szinte eszeveszett park fejlesztési kampánynak. Engem ideiglenesen direkt a miniszterelnök irodájához csatoltak Alec Stacey miniszteri tanácsos alá. Az igazgatóm közölte velem a dolgot, azzal, hogy a hozzámtartozó személyzetet használjam belátásom szerint. A Park Szervíz többi alkalmazottját utasította, hogy mindenben legyenek segítésemre. Tartsuk a kapcsolatot, tudni akarja, hogy halad a munka. Eszeveszett hat, vagy nyolc(?) hónap volt. Nem az én hibámból, de Smallwood megbukott. Az új kormány teljes átszervezésbe kezdett. A Park Szervíz átkerült a Természeti Kincsektől a Turizmusba. Szaktanácsadó csoportot alakítottak az átszervezés részleteit megtervezni és életbeléptetni. Ebbe a csoportban én képviseltem a parkokat. Rengeteg munka, nagyon érdekes, tanulságos. Ugyancsak bennemaradtam a Természeti Kincsek-et intéző csoportban. Tanultam, sokat.

Közben bátyám, aki Vancouverben szüleim támasza volt, 1972 februárjában egy baleset folytán megnyomorodott. Állást kerestem BC-ben, de folytattam a munkámat. Újfulland más világ volt mint BC. Sok elég nagy parkterületet védtünk le, apró, önfenntartó települések közelében, ahol a két nagy vállalat, a Bowaters és a Price -Waterhouse gyomorforgató erdőirtását próbálltuk lassítani, de ahol a helyi lakosságnak elengedhetetlen szüksége volt a parkterület erdei termékeire. Ilyen volt például Pistolett Bay 22,000 holdja St. Anthony közelében, a L'ansam Meadows viking partraszállás emlékeit őrző nemzeti park mellett, ahol a helyi lakosságból valaki, időről időre engedélyt kapott (vagy nemkapott) a Forest Service-től néhány lucfenyő kivágásához árbócnak vagy hajóbordázatnak. Szükség lett a 'park' területek differenciálására, zónákra bontására, amiken belül különböző szintű védelem/használat fenntartását biztosítjuk. Igazi erdészet. Végre! Elkészítettem a zónázási terveket. Hogy hogyan, s mint lettek alkalmazva, nem tudom. Nem akarom megtudni. Pedig Draskóy Gyurka talán még emlékszik. Ő ott maradt még néhány évig. George Chafe nyugdíjba ment. Meghirdették az állását. Nem folyamodtam meg. Állást kaptam BC-ben az Erdészeti Szervíz (BCFS) mérnöki osztályán. Indulás a másik Óceánhoz. Szüleimet és bátyámat is áthoztam Vancouverből Victoriába. Együtt volt a család.

A Mérnöki Osztály építési részlegéhez kerültem, iskolatársak közé, Klima Imre lett a főnököm. Az elöntött vagy elöntésre kerülő vízgyüjtő területek tisztítása volt a témánk. Négy nagyon nagy és három kisebb terület program irányítása és költségvetése volt a felelősségünk. Egy év után az egyik nagy terület, a Nechako rendszer építésvezetője lettem. A Nechakói munkám befejezése után átmentem a 'Management Engineering' részlegbe, egy magasabb szintű beosztásba. Ennek a részlegnek a területfejlesztés ésszerűsítése, az erdőmérnök munkájának a lényege volt a hivatása. Itt volt, itt kellett volna legyen a főütközet az Erdész és Mammon között. Jó csapatunk volt. Több soproni, például Juhász Gy, Nyers F, Krajczár E, Porpáczy L. Többen voltunk akik a BCFS előtt fakitermelő vállalatoknak dolgoztunk, így első kézből ismertük az érem kétoldalát (Bige Zs, Mitchel A, Lawrie D, etc, később Hirczy B is).

Az 1,000,000 km²-nyi tartománynak több mint kilencven százaléka tartozott a BCFS adminisztráció alá. Hatalmas terület, félmaréknyi ember. Hiába volt a tulajdonképeni erdő jóval kevesebb mint 90%, a növedékre alapozott kitermelést lehetetlen volt fenntartható módon elvégezni. Egyszerűen ott és azt vágták, ahol és ami a legmagasabb profitot hozta. Aztán át egy másik vízgyüjtőbe, rengeteg kisebb területet hagyva hátra, amiért később már 'nem volt érdemes' vissza menni. A kitermelt fafaj kiválasztása is a tőzsde pillanatnyi állása szerint történt. Nem sok értelme van a dolgot tovább részletezni. Két undorító parallel dogma a 'Dolgozó Nép Akarata' és az 'Economy' – 'Gazdaság'). Igazában ugyanazt jelenti. Semmit sem jelent, meghatározatlan, ezért kiválóan alkalmazható.

Az idők haladtával, a számítógépes tervezés kezdett lehetőséget adni arra, hogy a kitermelést egy egy vízgyüjtő területen belül racionalizálva javítsunk a helyzeten, ami a fenntartható termelés áraként természetesen alacsonyabb profit százalékot is jelentene. Egyáltalán nem meglepő, erdészeti szempontból határozottan pozitív eredmény. 'Sustainability' – 'fenntarthatóság', ami az erdőtörvényben is benne volt, kissé túl hajlékonyan fogalmazva, de benne volt. Na, talán! Végre!

Egy fenét! Átszerveztek bennünket. Új Ministeri Tanácsost (Deputy Minister) kaptunk Mike Apsey személyében. A szintén '61-ben végzett UBC erdészből lett közgazdász a 'COFI'- tól (Erdőipari Vállatok Tanácsadó szerve) jött a minisztériumhoz. Kiváló eszű, tisztességes embernek ismertük. Az átszervezés elég drasztikus, de alapjában (elméletben?) pozitív volt. Decentralizáláson alapult, ami a BCFS központi irányítású funkcióinak egy részét hat Körzeti Igazgatóságon át 46 'Gondnokságra' ruházta át. A központi irányítást egy szellemesen megszerkesztett költségvetési program kontrollal oldotta meg. Tudott volt az alap-

funkció elvégzéséhez minimálisan szükséges pénz. Minden Gondnokság munkaprogamot készített és adott be elfogadásra, aminek az elvégzéséhez extra pénzt kapott. A pénz további folyósítása az elvállalt cél teljesítésétől függött. Ez a rendszer használható lett volna.
Az átszervezésre a hetvenes évek végén került sor és közel egy évig tartott. Részlegünk főnökét beszippantotta az átszervezési folyamat. Ideiglenesen, majdnem egy évig, én lettem a főnök. Munka volt bőven. Ebben az időben hozzánk tartozott a kisérleti gépesítés mérnöki munkája, a teljesítménymérésekkel együtt, valamint nemcsak az erdészet, hanem az egész kormány számítógépes adminisztrációra való átállása. Persze nem adtuk föl az eredményeket, amiket végre kezdtük elérni a területfejlesztés tervezési vonalán. Igen, volt munka bőven.
Meglett az átszervezés. Az egész számítógépes adminiszrácíó egy külön osztály lett, a mi részlegünk jóformán érintetlen maradt. Főnökünk visszajöt én meg élveztem a szinte szabadságnak tűnő teher csökkenést. A gépesítési munkákat mindig szerettem, itt ott egy területfejlesztési munkát is sikerült elkapnom, azt is élveztem.
1980-ban sikeresen megpályáztam az új Rekreációs Osztály Tervezés és Kapcsolat Építési részleg vezető pozicióját. Otthon voltam. Igazgatóm, Harry Marshal, jó gyakorlati ember, engedte, hogy dolgozzak. Előröl kezdtük az egészet. A lehetőségek és kapacitások felmérése, térképezése, és az értékvédelemhez szükséges terület egységek meghatározása volt az első feladat. Három év alatt kész volt a rendszer, amit aztán a program állandóan fenntart és finomít, ugyanúgy mint bármelyik más érték leltárát. A terület határok (digitalizált poligonok) rákerültek az erdőtérképre, úgy hogy a fejlesztési térképeken azonnal lehetett tudni egy-egy rekreációs poligonon levő faanyag mibenlétét, mennyiségét és minőségét, s így az esetleges védelmi intézkedések köbméterben illetve dollárban kifejezhető hatását. Nem volt könnyű elérni, de kiverekedtem. Így aztán az erdő nem faanyag jellegű értéke a szó szoros értelmében rákerült a térképre. Tudtommal ez világelső volt. Nem mindenkinek tetszett, de volt, és használható volt.
Közben felkértek, hogy írjam meg a UBC Erdészeti Kézikönyv Rekreáció fejezetét. Megírtam. Nem igen foglalkoztam azzal, hogy milyen köveket rakjanak a tábortűz köré, vagy hogy a klozet ajtó jobbra vagy balra nyíljon, inkább azzal, hogy a különböző kormányhivatalok gyakran egymásnak ellentmondó szabályzatai milyen károsak lehetnek és, hogy miben áll a szakember szerepe a közkincsek megóvása terén, meg - nagyon fontos - hogy a többség vagy az erősebb pozíciója csak akkor jobb ha tudásra van alapozva.
A rekreációs program fejlődött, haladt. Mérnöki hátterem és kapcsolataim folytán benne voltam a számítógépes tervezésben, A. Mitchell kollégámmal tovább dolgoztunk a rekreációs és tájvédelmi értékek beépítésén. A nyolcvanas évek közepére már megvolt a lehetőség tudásra alapozni az elhatározásokat.
-Régen, Sopronban volt egy professzor, aki az új hallgatóknak minden év elején feltette a kérdést, hogy „Uraim, ki tudja megmondani, mi szükséges a tutajozáshoz?". Találgatták a hallgatók, hogy hát fa, kötél, hegyoldal, csáklya, folyó, tót, stb. „Igen, igen"- mondta a professzor –"ez mind szükséges, de a legfontosabbat nem mondták. Az pedig kérem a szándék. Mert kérem, ha szándék nincs akkor hiába a rönk, a folyó meg a többi. Nem lesz tutajozás".
De sokszor jutott eszembe ez az egyszerű de abszolút alapvető tény! Bizony nem a logisztikai lehetőség, vagy az erdészekben a jószándék hiányzott. Nagyon jól tudom, hogy Szalkai Bandi, Jandó Tibi, Hirczy Béla, Tolnai Pufi, Kapitány Gyuszi - no de nem névsorolvasást akarok én tartani - egytől egyik az adott helyzet által megengedett legjobb megoldást választotta. Nem csak mi, hanem a kanadai kollégák is, 1985-ben épp úgy mint Fred Mulholland idejében. Tudom, tudom, hogy a harang görbe mindenre érvényes, csak a magassága változik a szerint, hogy az átlag milyen messze esik az X tengelytől. Tudom, de amit mondok azt jelenti, hogy meglátásom szerint a szándék nem a szakmából hanem a rendszerből hiányzott. Nem lett tutajozás. Miért? Hibák voltak az erdőigazgatás vonalán, méghozzá az erdőtörvény 'dialektikus' alkalmazásából kifolyólag. Dialektika, dialektika.- Hm, hol is hallottam ezt a kifejezést először? Ahá, igen. A dialektikus materializmus! Lenin elvtárs a marxizmusban itt-ott (?) előforduló anomáliákat magyarázta vele. Ejnye, nacsak, milyen is a világ? Egyik dogma, másik dogma. Egyik rossz, a másik jó? Hány millió ártatlan embert öltek meg Sztálint, Jézust, Allahot, szabadságot vagy testvériséget ordítva?
Hibák, igen hibák voltak. Példaképen két egyszerű esetet említenék. Nelson Körzetben egy kitermelő vállalat néha drasztikusan negligálta a termőhely védelmi kötelezettségeit, mire a Körzeti Igazgató az Erdőtörvény által előírt birsággal büntette a vállalatot. A fa piaci ára éppen igen magas volt. Még azon a hétvégén az igazgató a lakásán kapott telefonhívást a miniszteri hivataltól, amiben megmagyarázták neki, hogy a törvény ilyen merev alkalmazása, - hm -, hogyis mondjam, néha, talán, nem egészséges dolog. Visszavonták a bírságot. Ezt elég volt egyszer megcsinálni. Több komoly bírságolásról nem tudok. Az úgynevezett TFL (Tree Farm Licence) típusú területeken a vállalatok végezték a fatömegbecslést, amire a megengedhető vágás mennyiség volt alapozva. Tudomásom van róla, hogy az egyik legnagyobb vállalat statisztikusa majdnem évente kapott utasítást, hogy nézze át és 'javítsa ki' a köbtartalom számításokat. Túl sokat, vagy túl keveset vágnak. Hogy a kettő közül éppen melyik volt soron, az a fapiac árváltozásaiból eredt. A vállalat beküldte az új adatokat, a Tartományi Főerdész pedig megváltoztatta a megengedett vágás mennyiségét. Puff!.
Az új organizáció ötévenkénti átvilágítást írt elő a Minisztériumnak. Megtörtént. Az Erdőművelési és a Recreációs osztály fej fej mellett érték el a legjobb program teljesítményi eredményt. A tinta még meg sem száradt a kiértékelésen, amikor szétrobbantották a Minisztériumot. Az igazgatómat nyugdijba küldték, engem neveztek ki ideiglenesen igazgatónak az átszervezés tartamára. Az átszervezés kilenc hónapig tartott. Három minisztériumból csináltak egyet. A program szerkezetet megszüntették. A nyilvánvalóan tudatosan kreált kaoszban nem lehetett folytatni a produktív munkát. Az új minisztérium recreációs vezető pozíciója nem érdekelt. Átlovagoltam a tájvédelemhez. Ott még el lehetett érni valamit. Tovább csináltuk a munkát A. Mitchel-el. Mire öt év múlva nyugdijba mentem a BCFS bürokratikus tanácsadóvá sülyedt. Eddigre BC lekerült a tőzsde 'számottevő erdőterméket szolgáltatók' listájárol. Na! Elvégeztetett! BC 'úttörő' időszaka majdnem befejződött. Aratás volt, de fizetés? Alig, ha valami.
Úgy érzem nem kell tovább nyújtanom a tésztát. Hibák voltak, vannak. Nem egyénekben, a rendszerben. Mégcsak nem is rejtett hibák. Rég ismert, 'régelfogadott', olyan 'nembeszélünkróla' hibák. Ugyanúgy mint minden más nem logikára, hanem dogmára épített rendszerben.
A modern világban a közgazdaságtan kötelező tantárgy. Többször is felveszi az ember különböző szinteken, különböző színezetekben. Akárhányszor veszi fel mindig az alapokból indul ki Adam Smith-el: 'Unlimited Supply, Unlimited Demand, Free Market, Fair Price', vagyis korlátozatlan kereslet és kínálat, sza-

bad piac, 'fair'(?) ár. Ez a kapitalizmus alapköve. Erre épül az egész rendszer. Egyszerű. Minden van, minden elérhető és mindennek ára van. Innen indulnak aztán a táblázatok, a görbék, az átlagok, a hibaszámítás, a különböző 'tudományos' szakkifejezések garmadája, a statisztikai inferencia, a 'nesze semmi fogd meg jól', a 'ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes' szemfényvesztés. Az első óra után jön a többi száz, de egyikben sincs szó arról, hogy mi az hogy 'nem korlátozott', 'szabad' vagy 'fair' (elfogadható?), s ami, ha lehet még fontosabb, hogy mikor és ki fizeti meg az árat. Ez a nagy 'nembeszélünkróla' hiba. Az egész rendszer meghatározhatatlan dogmává vált, kóklerségre, szemfényvesztésre van alapozva, vallásszerű, tehát a legjobb esetben utópisztikus.

És sajnos, ahogy nézi az ember a világot, nemcsak BC-ben van baj. 1991-95 között szöllős gazda voltam Siklóson. Édesanyám meg a bátyám Szekszárdon akartak lakni, hát ott vettem lakást. Mi, Csillával Siklóson a présház szobájában töltöttük az év nagy részét, hetenkint látogatva Szekszárdot. Egyszer, '95 juniusában nem Mohács felé hanem Vókánynak bicikliztem vissza Siklósra, amikor egy hatalmas, még BC-t is megszégyenítő, tarvágáson mentem át. Bátaapátitól egész Bátaszékig hiányzott a dombvonulat keleti oldaláról a gyönyörű tölgyes. Te Jóisten, mondom mi van itt? A huszonegyedik század? Attól félek, igen, az volt. Nézzük csak, Brazil, Afrika, Délkelet Ázsia, mi is van még, Óceánia, Antarktisz? Egykutya! Hanem, mindennek ára van.

A Föld kincseinek igenis ára van, amit előbb vagy utóbb valaki megfizet. Ha mérnöki vonalon dolgozik az ember, akkor tanulja a 'költség/haszon számítást', ahol összeszámolják, hogy például a Hoover Gát építése és fenntartása mennyi költséggel jár, milyen károkat okoz, milyen és mennyi hasznot hoz. Ezekben a számításokban is lehet (van is) kóklerség, de legalább végig gondolják, jobbról, balról. Ez a Rendszer modelljéből teljesen hiányzik. Sajnos nem véletlen de Nagy Hiba!

Sokan írtak már erről a kérdésről, de valahogy komoly megbeszélésre még soha nem került. Például Német László (A minőség forradalma) valamikor 1930 körül, Bibó István tanulmányai az ötvenes évekbe, Bogár László a mai időkben, Bruce & Schoemacher 'Small is Beautiful'-ja a hetvenes években, stb. Ez az utolsó angolul lett a szőnyeg alá seperve. Az ember nem tud mást tenni mint hogy mégegyszer elolvassa Noam Chomsky 'The Manufacture of Consent' c. esszéjét meg F. Capra 'The Webb of Life'-ját és reális perspektívába veszi az egészet.

Alaptanulság: Az Erdészet Termőhelynez Kötött, Hosszúlejáratú, Nem Globalizálható Szakma.

Na, nézzük csak hol is állunk a fenti öt ponttal:

1. Erdőt csak ott lehet kezelni ahol van. Tény.
2. Szolid törvénybe iktatott egyéni felelősség nincs. Egy bizottságot, vállalatot nagyon nehéz, társadalmat vagy generációt lehetetlen felelősségre vonni. Tehát baj van!
3 Semmi változás. Baj van.
4. Nincs változás. Tény.
5. Nem baj. Miért?

Miért nem baj? Nem azért mert én már öreg vagyok és utánam az özönvíz. Nem. Négy tíz és húsz év közötti unokám van. Okos, kedves, jóindulatú, szeretettel teli, boldogságra termett ember mind a négy. Szeretném, ha boldogok lennének. És lehetnek is. Hogy meddig, az egy egészen más kérdés, amit fölösleges feltenni.

Nézzük az egészet. Az a bizonyos fénysebességtől független Erőtér, az Értelem jellegű alapösszetevő van. Tény, hogy a termodinamika második törvénye szerint az összes létező anyagi részecske entrópiára, vagyis egyenletes eloszlásra, nyugalmi állapotra törekszik. Érdekes módon ez a törvény nem vonatkozik élő anyagra, vagyis a 'Higgs' boson' beleköp a termodinamika levesébe.

Einstein és a quantum fizikusok közti szakadás onnan eredt, hogy Einstein szerint „Isten nem kockázik", vagyis nem hitte, hogy az élővilág fejlődése random statiszikára alapszik. Ma már tudjuk, hogy mindkét félnek igaza volt. A quantumos társaság minden számítása tökéletes a kettes számrendszer szerint. Atomot robbantanak, űrbe utaznak, bunkofónón gyártják a beleegyezést. Ugyancsak a kettes számrendszernek köszönhetően tudjuk, hogy a random statisztika nem engedne időt számottevő evolúciós fejlődésre a Föld tektonikus és klimatikus katasztrófamentes korszakaiban, ha Isten nem játszana hamis kockákkal. De, hála neki, azzal játszik. Így Einsteinnek is igaza volt.

Innen ered az én Hármas Számrendszerem. Angolul úgy hívom, 'Trinery System', vagyis a Semmi-Valami-Hoppá! sorozat.

F. Capra írja, hogy az evolúció folyamán minden meddő bifurkáció után a használhatatlan ág lekerül a listáról. Nincs újrapróbálás. Így születhetett meg a Galapagosz sziget egyedülálló állatvilága egy hihetetlen rövid idő alatt, de így lettünk mi is, meg minden egyéb.

Azt tudjuk, hogy a Föld kilenc milliárd éves létezése elég időt ad akár több evolúciós korszakra, igy akár több emberszabású lény kipróbálására is. Azt is (szinte) tudjuk, hogy a Föld nem az egyetlen kisérleti állomás a Kozmoszban. Meg az is nagyon gyanús, hogy valami Ember féle mindig volt és mindig lesz.

A magyar anyanyelvű de angolnak tartott író, Kösztler (Koestler) Artúr, egyik igen érdekes könyve a 'The Ghost in the machine' hosszan tárgyalja, hogy az Ember genetikájába valami hiba folytán a faj öngyikos tendenciát rejt és örökít. Azt hiszem, igaza van.

A hetvenes évek két ellentétes közgazdasági irányzata, az 'optimisták' és 'a kicsi a szép' gondolkodásúak köztti eszmecsere soha nem szivárgott ki az akadémiákról a közéletbe. Az optimisták lehengereltek mindent a világmédia nagy hangú kiséretével. A motto az volt hogy csak előre, az emberi találékonyság mindent legyőz. Az erdészetet is ez intézte el. Úgy néz ki, hogy itt rohantunk el az utolsó aránylag kezelhető katsztrófával járó irányváltás lehetősége mellett, bár lehet, hogy már akkor is késő volt. Így jött meg a 21. század.

T. Homer-Dixon 'The Ingenuity Gap' c. könyvében mélyen beleás a modern tudományos világ belső kommunikációjába. Melegen ajánlom. A lényege, nem ilyen markánsan megfogalmazva, de azért félreérthetetlenül az, hogy nemcsak koordináció nincs, kapcsolat sincs. Építjük Bábel tornyát.

Szóval itt vagyunk a huszonegyedik században egy meghtározhatatlan utópisztikus, szinte vallásszerű rendszerrel, egy korruptált demokráciában, ahol a helyi 'kormányok'-at a globális tőzsde irányítja, globális törvények és rendszabályok nélkül. És nem baj? Nem. Méghozzá azért mert a világ így megyen. Ez a Tao. Az unokáim boldogok lehetnek ameddig élnek azért mert a boldogsághoz csak egy elengedhetetlen alap kell: a tiszta lelkiismeret. Aki ezt tudja az rendben van. Ahol valaki nem tudja ott baj van.

Ja igen. Az Erdészet. Próbálkoztam. Megtettem ami tőlem tellett. Hogy mi lett az 'achiever' alaptermészetemmel? Mi? Hát megbukott. Előrelátható volt. A szabadságnak is ára van. Megfizettem. Nem keveredtem a korpa közé. Erdész ember ne akadjon fenn Mammon valamelyik szemét dombján. A lelkiismeretem tiszta. Hogy egy kicsit elbázoltuk a világot? Lehet. Ez a Tao. A világ meg majd helyre áll. Van rá ideje bőven.

ÉLETUTAK/ÉLETPÁLYÁK

Bakó József: **Bodajki éveim**

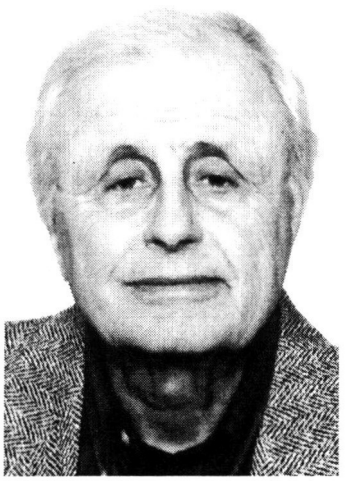

Bár egy budapesti kórházban láttam meg a napvilágot, Bodajk az igazi szülőfalum. Itt éltem már embrióként fogamzásomtól születésemig és születésemtől amíg 19 évesen Sopronba nem mentem. A háború előtt Bodajk egy kb két ezer lakosú falu volt Székesfehérvártól 25 km-re nyugatra (ma már egy négy ezer lakosú város). Édesapám itt volt református lelkész és édesanyám tanítónő. Az Istentiszteletek, Úrvacsorák, keresztelések, esküvők, temetések, stb mellett jó apámat megkeresték az atyafiak tanácsért, segítségért, ügy intézésért (mint például beadványokat, folyamodványokat, stb megírni). És akkor 1935-ben első-szülöttként berobbantam a mit sem sejtő, gyanútlan világba. Gyermek korom kellemesen telt el, megspékelve az évi pár hetes nyaralással Balatonkenesen ahol édesapám egy házat örökölt nagyapámtól, és egy-egy pesti úttal szüleimmel. Utazás előtt mindig rémületesen izgultunk Ági hugommal és másról se beszéltünk mint az útról. Bodajkon zajlott az élet egy elemi iskolásnak. A gyülekezetben mindenkit ismertem és a faluban majdnem mindenkit. A fő foglalkozás földművelés volt, és bányászat (szén, bauxit) volt a másik nagy munkaadó. A szántóföldeket egy nagy birtokos és sok kisbirtokos művelték.Ehhez jöttek még a mester emberek (ács, asztalos, kőműves, kovács, szabó, hentes és mészáros, szódás, stb).

Az év izgalmasabb eseményei közé tartozott a farsangolás. Téli vasárnap délutánokon a legények felcsengőzték a lovaikat és szánkozni vitték a lányokat le és fel a fő utcán a falu egyik végétől a másikig. Néha meg sem álltak a szomszéd faluig. A szánkók csendben siklottak a havon és csak a csengők és ló prüszkölés jelezték közeledtüket.

Húsvétkor a legények mentek meglocsolni a lányokat legtöbbnyire kölnivel. A kivétel egy-két fajankó volt akik egy-egy vödör vízzel 'locsoltak'. Mondanom sem kell népszerűségük az altalaj alatt kötött ki.

Április vége felá a májfa (májusfa) felállítása a falu főterén volt a nagy műsorszám. A legények egy szép szál fenyőt hoztak a közeli Bakony hegység lankáiról. A fa koronát feldíszítettek szalagokkal, virágokkal, koszorúkkal de a fa felállítását gyerekek csak tisztes távolból nézhették.

Az év folyamán volt vagy fél tucat vásár és búcsú a faluban. Az út szélén felállított sátrakban mindent árultak ruhától játékokig. A lacikonyháknál meg az ember elverhette az éhségét.

A földművelő évad tavasszal a szántó földek megtrágyázásával kezdődött. Ez után jött a szántás, boronálás és vetés vetőgéppel vagy ha gép nélkül, akkor a gazdák klasszikus kéz mozdulatokkal szórták köteényükből a magot.

Takarodáskor gabona kévékkel torony magasra rakott szekerek jöttek a határból a faluba. A magán gazdák szekereit rendszerint vagy egy pár ökör (Huszár és Basa voltak a legnépszerűbb ökör nevek) vagy egy vagy két ló húzta. Az uradalmi szekereket viszont egy pár bivalyból és egy pár villás-szarvú magyar ökörből álló négyesfogat 'motorizalta'. Lapos úton a gyorsabb szilajok elől diktálták a tempót míg hegynek fel az erősebb bivalyok adták a többlet 'lóerőt'.

Takarodás után a cséplő gép ment portáról portára. Cséplés után jött a tarló hántás, és ősszel a mély szántás és az őszi vetés.

Én gyerek koromtól egy ló bolond voltam és mindig huszár, csikós vagy kocsis akartam lenni ha megnövök. A legnagyobb bánatom az volt hogy nem volt lovunk. Apámat állandóan nyaggattam, hogy vegyünk egy lovat de ő nem látta ennek értelmét. Így aztan csak akkor tudtam lovat hajtani ha látogatóba mentünk a szomszédos falvak egyikébe. Ilyenkor apám föl szokta fogadni a gazdát akinek hintója is volt. Én mindig elöl ültem a bakon a gazda mellett és állandóan kunyeráltam hogy had hajtsak de csak akkor tarthattam a gyeplőt mikor lépésbe mentünk hogy a lovak szusszanthassanak. Jó apám még így is mindig nyugtalan volt és pár perc után rám szólt hogy adjam már vissza a gyeplőt mert az idegei rojtosodnak.

Volt ugyan két tehenünk de ezek csak akkor érdekeltek ha kis borjú született vagy amikor legeltetni kellett hajtani őket a falu végi rétre. Legeltetésnél, nem lévén szülői szem előtt, mi srácok többek között megpróbáltunk 'dohányozni' dohány nélkül. Kukorica hajat vagy összemorzsolt száradó napraforgó levelet sodortunk újságpapírba vagy tömtünk vadgesztenyéből és vékony bodza ágból készült 'pipá'-ba. A szag és íz borzasztó volt és hazafelé mindig mélyen és gyorsan lélegezve mentem abba reménykedve hogy elvesztem a szagot mire haza érek. De jó anyám persze csak megérezte a 'cigarettá'-t rajtam. Az újságpapír cigaretta egy-egy nagyobb szívásra lángra is lobbant és egyszer leégettem a szemöldökömet. Jó anyám persze egyből tudta mi történt és jól lehordott. Na mindegy, én korai 'dohanyzásom'-nak tulajdonítom hogy felnőtt koromban nem kezdtem el cigarettázni és máig sem dohányzok.

Néhány évvel a háború után aztán mégis csak lettek lovak az istállónkban. Akkor kezdték építeni a balinkai vasútat és egy kubikus vállalkozó kibérelte az istállónk üresen álló részét négy lónak. A lovakat hajtották minden reggel és este itatni a községi bika istálló gémes kútjához és én is el szoktam kisérni őket. Volt köztük egy fiatal, új ló amit még nem tört meg a nehéz kubikus taliga cincállása. Egy este itatáskor mikor már elfordult a vályútól, elkaptam a haját és fölugrottam rá. Nagy vakmerőség vagy inkább könnyelmű bolondság volt. Se zabla se gyeplő se kötőfék, semmi amibe meg lehetett volna kapaszkodni vagy amivel befolyásolni lehetett volna a lovat. Szorítottam lábaimmal az oldalát és imádkoztam. Hazáig vágtatott, be a kiskapun, át az udvaron és be az istálló ajtón. Jó apám a folyosón újságot olvasott és majd szív infarktust kapott. A ló könnyen ledobhatott volna bárhol út közben vagy leradírozhatott volna a hátáról a kapunál vagy az istalló ajtónál de nem tette. Az istállóba beállt a helyére, én meg remegő térdekkel lecsúsztam róla és hálásan megveregettem a nyakát. Apám már várt rám az istálló ajtóba: "Öreg cimborám, el akarsz temetni? Majd szívszélhűdést kaptam. Ez mégegyszer meg ne történjen mert...". Nem fejezte be a mondatot, igazában csak örült hogy még egy daraban voltam. Én meg alig hallottam apámat, a lovaglás olyan óriási élmény volt. A félelem, izgalom, élvezet és sebesség keveréke egy boldog, eufórikus érzéssel töltött el. Egy

életre szóló élmény volt és még mindig tisztán emlékszek a részletekre.
Egyébként a balinkai vasút építésnél kaptam az első igazi munkámat mint kubikus.
Egy másik, ritka de izgalmas esemény volt amikor nagy néha egy-egy autó robogott át a falun. A háború előtt nem volt autó a faluban, és mi gyerekek mindig rohantunk a kapuhoz mikor motort hallottunk, hogy megcsodáljuk az autót. A szónak mind szoros mind az átvitt értelmében nagy port vert fel.
Oktatásom az egy-termes, nyolc-osztályos, református elemi iskolában kezdődött. Apám mint iskolaszéki elnök néha bejött az iskolába, hogy röviden lelkesítse a tanulókat és néhány szót váltson a tanitóval ha netán tán lenne valami probléma. Rendszerint nem volt. Én a terem elején ültem a többi elsőssel és persze mindig tudni akartam jön-e apám, hogy tudjam magam mihez tartani. Egyszer feláltam a padra és kiabáltam hátra a nyolcadikosoknak, hogy jön-e a tisztelendő úr? És jött. Egyből visszacsúsztam a padba, remélve hogy nem látott meg. Apám mintha mi sem történt volna a katedrához ment, magához intett és minden bevezetés vagy kommentár nélkül lekent egy pofont. "Majd otthon még beszélünk", mondta vészt jóslóan és vissza küldött a padba. Otthon tettlegességre ugyan már nem vetemedett a dolog de apám vitathatatlan logikával leckéztetett ami szinte rosszab volt mint a pofon. "Nem szégyenlem magam?" mondta. Nekem jó példát kellene mutatnom és én vagyok a legrosszabb. "Ugyanazt várom el tőled amit mindenki mástól. Nincs kivétel a számodra". Nagy csalódást okoztam neki és a pofon neki jobban fájt mint nekem, stb, stb. Azt már nem mertem megkérdezni hogy ha mind a kettőnknek fájt a pofon akkor minek adni. Egyébként nagyon ritkán kaptam ki és nagyon rossznak kellett lennem hogy büntetést provokáljak ki. Ha a rosszaság határát súroltam, apám rendszerint figyelmeztetett, vigyázzak nehogy neki szaladjak a tenyerének.
Egy ilyen ritka eset volt amikor a kotlós tyúkot a csibéivel ki kellett hajtanom a ház előtti virágos kertből. A kotlós 19 csibével már kiment de a huszadik csibe bent maradt és elkezdett csipogni. Erre a kotlós vissza rohant és a csibék követték. Kezdhettem előröl. Mikor ez folyamat már vagy háromszor megismétlődött, jó cifrán elkáromkodtam magam, az Úr nevét is hiába felvéve. Anyám meghallotta és bevitt apámhoz az irodába. Egy órát kellett a sarokba állnom ami egy évtizednek tűnt, különösen mikor a srácok kezdtek gyülekezni a Kisdombon, egy gyepes terület a három szomszéd faluba vezető út találkozásánál a házunk előtt, bilinckezni. Becslésem szerint nekem még jó fél órám volt a sarokban.
A bodajki általános iskola után a székesfehérvári József Attila (a háború előtt Cisztercita) gimnáziumba jártam. Most is otthon laktam és vonattal jártam be néhány iskola társammal. A vonatra vár-va (azaz amikor nem kellett szaladnom a vonatra) azzal szórakoztunk hogy filléreseket tettünk a sínre és néztük ahogy a mozdony lapította őket, aztán felszáltunk a diák kocsiba.
Érettségi előtt az osztályfőnök engem is megkérdezett, hogy mik a terveim érettségi után? Mondtam hogy kultúr mérnök szeretnék lenni. Az osztályfőnök megcsóválta a fejét és emlékeztetett a könyörtelen valóságra. Klerikális származásom miatt ne is álmodjak Pesten egyetemre jarni. De ha mérnök akarok lenni, próbáljam meg a soproni Erdőmérnöki Főiskolát. Ha felvesznek és elvégzem akkor megpróbálhatok mint kultúr mérnök elhelyezkedni. Ez egy jó tervnek hangzott.
Az érettségim jelesre sikerült és követtem az osztályfőnök tanácsát. Mit ad Isten, a főiskola behívott felvételizni. A felvételi vizsga jól sikerült és fel is vettek. A felvételiről és a soproni és vancouveri élményeimről majd később írok ha a jó Isten éltet (God willing) és a szerkesztőm igényt tart rá.
(2014 március 15, Vancouver, BC)

M Á S P Á L Y Á N

József Barabás: **Turning points of my life**

Certain events in your life put you where you are. These are the ones that led me to where I am today.
The first was summertime 1951. I was walking on the street in Kecel, on an errand for my parents. I bumped into my school principal – Sándor Nagy was his name. I had just finished my grade 8 and was destined for science high school which had already been arranged in Kalocsa, an easy train ride of 20 km from where we lived on the farm. The school always made the arrangements for the next steps and schools after grade 8. Mr. Nagy had taught me chemistry and was my principal in my later years in Kecel. From grade 5 on, I had come out with clear top marks. The only top mark I missed was music because I could not sing – and Mr. Nagy was a great musician around town. But I was not good enough to sing in a choir. However, he must have seen my other qualities – he said to me that day "I want to talk to you. One of your classmates – Miklós Doszpod– has turned down a place in Debrecen at the technical forestry school. His parents did not want him to be so far from Kecel" – for Debrecen was a day's train ride away. He thought I would like that place, since it required the math and science that I loved, and forestry was a desirable profession. He suggested maybe my parents would love it better to know me as a forester, since it was a good profession and for the pleasure of working in the beautiful forests – it would be a good life.
He wanted to know by the next day if I would go. I said I had to talk to my parents. So I went straight home. My father was tickled right away. The traditional forester mode of dress was recognizable – the hat, the clothes, maybe a shot gun over the shoulder – he said "Oh, you'll be dressed out like a forester!" My mother said "We won't see you very often" but she did not say no. I was the first of my brothers and sisters to go so far away – though I was in the middle of 7 children, the rest of my siblings stayed close to Kecel. So I let my principal know and in September I went to Debrecen.
I remember the forester who took care of the local woods – his daughter was my age and one of my friends dated her too. He was a real picture of a forester. Having one close by I could understand why father was enthused about it. Father had dreams but his father before him did not send him to school – he got to grade six and then went to work on the farm, and learned things on his own.
I did get to go to forestry school in Debrecen. That was truly the

beginning of what and where I am today. Without Sándor Nagy asking me that day, I would not be a forester, nor would I be in Canada.
I give tribute to all our teachers at Debrecen, but especially to Dr. Ödön Kollventz, Viktor Kricsfalvi, Tibor Márton and Ambrus Daróczi forest engineers. By them we were introduced to the Sopron-Selmec traditions and way of life and friendship among foresters. They taught us to be good foresters to the point that I never wavered away from the profession. During the three years at Debrecen, we learned many of the country's forest regions, especially the mountain regions of the north, the flood zones of the river flats, the oak woods and the black locust of the prairies. Here are a few of the Soproners who were my classmates at the school: József Rácz, Tibor Turza and József Komlóssy. The conclusion came in June 1954, when we graduated. While getting ready for graduation, we were listening to the radio broadcast of the world football championship from Switzerland and felt heartbroken over the loss of Hungary in the final game. Having finished Debrecen with honor, it was natural that I, with several others went to take entrance exam to Sopron University. Thanks to some of the students already at the university, we were introduced to the local pubs and spent the night out before the exam. We got home to the dorms in a daze – and while we managed to get to the exam on time, we were not very much up for it. The results came a few weeks later and we were not surprised when the university advised us to look somewhere else, because the quota was filled. They advised me to look at a University of Commerce in Budapest, as there was still space available there. Of all of us from Debrecen only Jóska Rácz made it that year of 1954.
I called up my school in Debrecen to claim my pre-arranged placement to work. This was in Kiskunhalas, very near my home of Kecel. Today I take that was also a good omen and part of the direction in my life. Working was where I learned to be a practical forester, which I used throughout my life in Canada. But I did not forget the university. Those of us from Debrecen also returned to write the entrance exam one year later. This time the exam was in Budapest, and we definitely did not visit any pub in Budapest, the night before or ever. I stayed at good friend József Komlóssy's home, for his family lived in Buda. Jóska was very concerned about our preparedness for the exam. I must have looked desperate to someone during the exam, chewing the end of my pencil, when a little ball of paper rolled towards me on the wide table. It was too far to reach and while Szy Furi was looking the other way I managed to lean over to flick it off the table. We all made it on that second try, so it turned out alright. Onto Sopron we came! In September 1955, we made our start. It was a very eventful year, well at least for a 'balek' who had to start everything all over again.
In the summer of 1956 after a month in the army in Kecskemét, several of us volunteered to help people to repair damages of the flood at Mohács. There was interesting political words being said and discussed amongst the students at the shore of the Danube that summer. We were talking about the political issues in the country, though no words of revolution were spoken yet. It was interesting how certain papers dared speaking out. There were words about creating a free student union or independent student union. When we got back to the university in Sept 1956, there was already something in the air. As the things happened so quickly around October 22 and 23, our student body took charge of many things around Sopron. Part of my class, including myself, joined in helping out in the local factories, some night shifts at the flour mill to keep the production going. We took arms and walked two of us with one policeman on the streets to keep people from getting panicked in the town. As the news came in from events in Budapest, it was advisable to keep the people calm in Sopron. Since the political leaders and secret police had disappeared from Sopron, we had no one to hang as they did elsewhere. The events of November 4, 1956 in Hungary and near Sopron led us to head towards the Austrian border.
At the border crossing to Austria, seeing our border guards joining in to walk across the border with us had great effect. I remember sitting on the border strip with several others and debating whether to cross over. We had the choice of going back and staying in Sopron or carry on into Austria and the unknown future. I carried a long rifle with plenty of ammunition in my forester's leather bag. I was dressed in my forester's green uniform, with jacket and hat. The hat made out to be tied up both sides, as we did in those days. (I still have that hat today).
We walked a short distance through the forest arriving at Sopronyék, the nearest town in Austria, where we interfered with the celebration of grape harvest of the town. However, the people were very hospitable and invited us to join in their celebration. But before we entered their hall, we unloaded our ammunition and guns into a big heap outside in the yard. Not too long after we were there, the Austrian border guards arrived and took charge over us. School buses arrived and we were sorted into different buses. We found out later that we were categorized in with the soldiers because we had carried our arms with us into Austria. So from there the buses took off and overnight we arrived in Klosterneiburg, near Vienna. There we stayed 3 nights. From there we were put on a train to Siezzenheim near Salzburg. There was an abandoned US army camp, where we took residence. The Austrian authorities were already rolling barbed wires around us – a surprise to us because at this point we did not know that we were going to be detained in this way. We did not know where the other and majority of the students were taken – here we realized we had been split up when we left the border town in the buses.
Life in this camp settled down to be a little bit of a routine of listening to Radio Free Europe and people telling us where they were in Austria via the radio programs, calling for their families, leaving messages. You all have written about the hunger strike and other excitements of that camp. We did get to know about other groups and professors whereabouts, and slow but steady communication between the two groups began.
There were about 1200 Hungarian soldiers and 180 civilians that had crossed the border into Austria housed in that camp. The camp being as a detainee camp was because of the arms we carried into their neutral territory. Having signed that neutrality agreement, they could not take sides with us. As hot headed students we were not satisfied to sit there and wanted answers as to when we would get out – we even went on hunger strike to do so (though we had food stashed all around). The Austrians treated us well, fed us well, we even got soldiers weekly pay from the government. In the meantime we got to know that an invitation to come to Canada had been given to the dean of the school. The dean and the rest of the students and some professors had been taken further up from Salzburg into the mountainous area of Austria, to some kind of cooking school where they were boarded. They even started certain classes.
My father had been writing letters, pleading with me to come home. The family did not want to see me going. But at the time that we crossed the border, I made up my mind that I am going

forward to see what the rest of the world was like. I decided I would not return soon after crossing the border. So when my father's letter found me in Salzburg, I replied not to worry, the life appears to be safe in the west, and I'd like to see the rest of it. I tried to be as gentle about it as possible. József Józsa decided to return to Sopron and try to make arrangements for his family to come out near the border close to Sopron, he asked if we wanted him to do something for us while he is in Sopron. I asked him to bring back my little tiny 3x4 size picture album, pocket sized, filled with pictures of my family, it was all I wanted. He went and got my album amongst other things. He made arrangements and he somehow snuck across the border with his whole family again – including his brother László (ho carved the gate at UBC). So I had my album in my pocket crossing the ocean. I looked at that album every day for many years – so often that it felt apart. I can still tell what pictures came from that album.

After our dean and some students visited Vancouver and looked around UBC, they returned and presented the invitation and possibilities to go to Canada as a group and continue our studies. This news coming into our camp was a big issue to mull over. My little group of my classmates in that corner of the bunk house, we threw our thoughts back and forth. Shall we go? Am I going to go? No, I think I will stay in Europe. There is a possibility to go to Germany, Switzerland and Sweden - all good forest countries. But in Europe we would have to go individually, not as a group. But then I don't want to go to Germany, it's too political – it was still the cold war. The Berlin Wall was up. Canada it is. I found nothing wrong with Canada – it was calling us and calling me. So the decision was made – and as we moved out into Salzburg we had a nice Christmas, thanks to some families, a baroness or countess put us up for the evening – but our poetry was all sadness that night, about leaving the country. December 30, 1956 at the Salzburg railroad station we said farewell to Austria and our school mates who stayed behind and some returned to Sopron.

This turning point then was complete. January 1, 1957, we woke up aboard the Empress of Britain. We were still tied to the docks when sea sickness hit me on the deck as we were introduced to the lifeboats and safety equipment for the sea. I had to lean over the rail to be sick, it makes me laugh now. After that, we took to our rooms somewhere on the decks, not the lowest or highest. I stayed in my room for a day and half and never moved out. The steward brought salted crackers and apples to eat. I remember the washrooms smelled like the sea water out there, and I even got sicker in the washrooms from that. For many years after I could not stand the smell of Palmolive soap that had been in those bathrooms. It is okay now, but it took years. But as we got brave and decided to by-pass all the lounges and looked at the people being sick on the lounge chairs, we went out on the open decks. My friend, Jani Kiss was also up there, sometimes just the two of us enjoying the cold fresh air. From there on we would enjoy the food in the dining room after a ten cent glass of beer we acquired from the $5 allowance that immigration had given us for the ocean journey. That beer gave us appetite and allowed us to enjoy our meals all the way to Canada. Of course often there was not anyone else in the dining room, just a few of us here and there at the tables.

To everyone's relief we docked in January 7, 1957 in St John, New Brunswick. Our gray slip immigration paper says January 8, because that was when we got off the ship and into the buildings and registered as landed immigrants. Our ship was a CP owned steam ship, and CP was to carry us all the way across Canada to the BC coast. But as good and free Canadians, CP workers were on strike when we arrived. That was what held us for two weeks in the immigration barracks in St John. As we were waiting for the destination time, we had time to see the Canadian way of life in St. John. We visited the university in Fredericton on a day trip. Some young people visited us in the barracks and we were invited out to an evening at their homes. In the meantime, the decision was made that CP would not be able to move us soon, so CN offered to carry us across the country. We departed New Brunswick and first stop was Montreal.

Montreal was chilly and appeared to be fogy at the station. I did not see the city. The mining, oil and civil engineering students stayed behind in Montreal- so while it was a turning point for others of the group, we carried on westward. It was very cold for us- we could tell even from within the warm and comfortable train, as we headed towards the prairies. When we realized that the stop in Winnipeg will be a little longer we opened our doors and looked out- and could see cold out there like we had never known. The most amazing sight for me was the beautiful young girls- now we know them as cheerleaders- but at the time we were astounded as they were dressed in leotard and what seemed like not much else, throwing their batons in the air and marching with the music for us. We could not believe how they could do it in that cold. I did not want nor did I step out of the train, but I will always remember the first site of the cheerleaders.

The train rushing through the prairies, and though I don't remember much of going through the Rockies, we ended up getting off the train in Abbotsford. There we took residences in some training barracks alongside the Abbotsford airport. It was a comfort after the long trip. Now after having come into Canada without knowing a word of English, the local housewives came to introduce us to the English language. The ladies used the curriculum provided by the BC government: English 1, 2, 3 etc. It was wise and helpful to start English this way. It was another pivotal point, the beginning of our new life in Canada. There was a young woman there who was born in Canada but of Hungarian parents and she was one of the teachers too. While we were there we saw remnants of giant stumps of trees, we had a glimpse of the size of the cedar and fir that had once been there. We were not totally surprised, as we had heard rumor of these giant trees- but it was still thrilling to see it for the first time. Some of those stumps were wide enough to put a floor on.

All of us visited UBC a short time after our arrival in Abbotsford. At the invitation of the Faculty of Forestry we met in a big luncheon with the local students and staff. We recognized our differences as we sat mixed just by our colors of clothing. None of us had any of those blue, orange or red colored jackets the locals had. We had our usual darker clothing that we had traveled across in- some had been picked up in the refugee camps.

I can remember picking at the food and olives, different platters on the table- and we reached for the offerings made by our hosts and it was a good time meeting there. A professional photographer took a picture of the whole group that we still enjoy looking at.

As the barracks in Abbotsford were temporary, our hosts had been working on a more permanent site to house us. The Powell River Paper Company offered their construction campsite in Powell River. Sometime in February we moved there, and now English classes and a more settled and organized life started. I did even played football with a local team. Our ladies took charge of the camp kitchen, led by 'Paula neni'. We got to know the life in Canada in a pleasant environment in Powell River through into

the spring time. We were talking of joining university in September but that was months down the line. We needed to get into the work forces and as certain offers from companies started dribbling into camp, I was fortunate to take one offer with Pioneer Timber Company. Also chosen was Béla Hirczy, Imre Bella, Gyula Fodor, Zoli Boda and Laci Németh. The six of us ended up at the north end of Vancouver Island in Port McNeil. There were others from different classes traveling with us on the SS Katala steamship but they went to other camps.

When we arrived at Port McNeil we were greeted by Hungarian words from Sándor Szabó, our 'bullcook' and camp attendant. He took charge of us at the docks, led us into one of the bunkhouses, later to the commissary and advised us of what type of working clothes, cork boots, gloves, hard hats to put on our first commissary bill. A pair of corks at that time cost around $30, and that was the biggest item. I ran up maybe $50 or $60 right away. That included smokes and writing materials too. We paid our bills off from the first paycheck, with money left to spare- so it was not a big deal. (This was nothing like the dreaded company store horror stories that earlier immigrants to North America suffered.) The writing materials were well used and letters were now flying to and from Hungary. Turnaround time often as low as 12 days. Our bunkhouses were clean, beds were made up daily by Sándor and János bácsi. The food was so abundant, tasty and rich to our standards and needs that we were overwhelmed by it. These buildings were made of wood- something most of us had never experienced. The heat was plentiful even on cooler days. Almost every detail of the homes in Canada were different from home, down to the windows and doors and hinges on them. For us everything was new but we did not dislike it. My first bite of celery was so bitter I spit it out, but even that I came to like. Now I am never out of it.

The first work, the first smell of the Canadian forest and the products it made- I liked this work. Manual labor as it was at the time I liked, it impressed me. We have seen and worked with machinery of the kind that was unknown to us in Hungary's forest harvesting industry of the time. The smell of coniferous forest- the spruce the balsam, the Douglas fir, the giant white pines here and there mixed with the smell of red and yellow cedar and hemlock was different from any forest scents we knew before.

It was us, the newcomers, the 'chokerman', who hooked up the giant logs to the donkeys (500 horsepower yarding machines). The donkeys dragged the logs via the 'spar trees' to the loading sites. Some logs were larger in diameter than our heights, especially the cedars. By midsummer we were experts at hooking up the logs, some of us got promoted to 'rigging slingers', 'chasers' and even into the bull gang (the 'highriggers'). I went through all of these jobs. It was the high rigging that helped me in my ventures with the Swiss (Wissen) sky lines. I did raise and rig spar trees in Sechelt and around Hope, BC, thanks to the time spent at this logging camp.

During the summer months we had visitors from members of our group of students. Some stayed to work for a while in our camp. This is where I got to know some of them closer, namely Lajos Németh and Feri Tresó. Because they were seniors to me, I always looked up to them- and they proved themselves being worthy to look up to. We worked only 8 hour days and only 5 days for a 40 hour week. From the basic wages of $1.70/hr (?) from April until the end of August, we managed to save over $1000. The only thing we spent money on was the commissary, so we were able to save most of what we earned (we did, however, order a couple jugs of 'Calona Red' wine that we enjoyed the occasional glass of before supper). That money was to be enough to pay the university fees and also room and board in Vancouver.

When we got to Vancouver in September, we did get a $65/ month allowance, that we happily accepted as that covered our room and board. Most of us found rooms close to the university. With the summer savings and the allowance, we did not suffer as new students. The bus was a nickel a ride *(The Ed. remembers 13 cents)*.

We registered with the Sopron Division of the Faculty of Forestry at University of British Columbia. Classes started early September. A typical day started late afternoon and stretched to as late as 11 or night. We were sharing classrooms in different places in the faculty, so this was how we squeezed into the available classrooms and between the activities of the regular Canadian students. The possibility of acquiring a university degree in this manner, with minor changes ahead, meant that we would get a forest engineering degree even though the forest faculty by this time did not offer engineering degrees. The Canadian program had been discontinued but the university guaranteed that they would let us finish in our way, which was important to me at the time. I remember this because I had some supervisors who got their degrees after WWII, who called themselves logging engineers. Had some good times being a student again, sharing, studying together with classmates, taking exams as the first term was finishing after the first Christmas in Canada.

Well before the end of the second term, in the spring of 1958 I returned to Port McNeil. That decision may be biggest turning point for the rest of my life in Canada. It did not happen overnight nor without a lot soul searching. That belongs to the next part of my life. So the next 56 years is another long story. The things I learned in the logging camp, the ways of harvesting timber on the BC coast, my technical high school training and the year in forest service I had in Hungary gave me the courage and base for the rest of my life in this country right to my retirement 13 years ago. One full year of Sopron and the migration to Canada and my relationship to all those who travelled through Europe, the sea and Canada was also a major influence and experience of my life. Without Sopron, of course, I would not be where I got to and would not be writing this story. I never considered myself an outcast from the Sopron group. I always felt I belonged to them. This is not the end of my story. I look forward to telling of my working life in Canada, but will leave for later. (I thank editor Laci Rétfalvi for his tireless encouragement, my wife's and my daughters' interest in my writing. So for those who did not yet write: your families want you to do it, look to them for help. Thanks to my daughter Julianna's for her hours of help on 'Skype' to do the first transcription. It took some effort to type this text with one finger, but it was well worth it. Here it is!!!

Görgényi Béla: **Életutam**

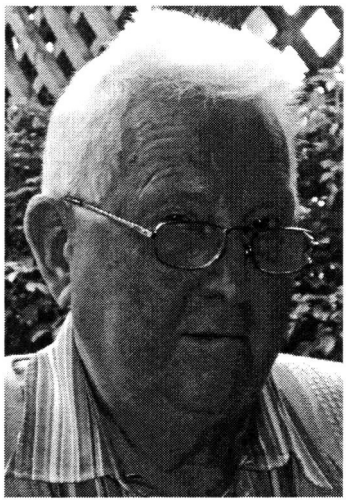

1938 egy nagyon boldog év volt Budapesten. Európában nem voltak háborúk és az egész földgömb jóformán csöndben élt. A pápa Budapesten szervezte meg az Eucharistikus Kongresszust. Június 15-én, Dunakeszin is nagy ünnep volt, egy kisfiú született. Édesanyámnak négy hónappal előbb egy nagyon veszélyes operáción kellett átmennie és az orvosok attól féltek, hogy a magzat nem fogja túlélni. De sikerült! Az orvos úgy fogott velem kezet aznap mint egy ismerőssel.

Aztán én kezdtem ijesztgetni a családot. Szeptember elején anyukám egy fa alatt a kertben hagyott aludni. Az árnyék lassan elcsúszott felőlem és amikor értem jött egy kis 'málnabogyót' talált. Én voltam az első a családban akinek vörös haja és fehér bőre volt. Mindenki más, még a bátyám is tipikus barnaborű volt. Az orvosok megmentettek, de azóta nyárakon nekem mindig öltözködni kell. Aztán jött egy másik kis meglepetés. Talán hét - nyolc éves lehettem, amikor egy vizsgálat alatt az orvos észrevette, hogy a szivem nem a testem bal felén van hanem a középtől jobbra. Akkor jöttek a további vizsgálatok, minden orvos a saját fülével akarta meghallgatni. Azóta sem szeretem őket és nem bizok bennük. Azért mégis felnőttem. Az iskolai évek alatt Dunakeszin jól szerepeltem. Én voltam a legmagassabb az osztályban és a vörös hajammal nem bújhattam el. Ha valami baj volt, a hirek előbb értek haza mint én. Amikor a repülő modelező csoport megalakult, akkor kezdtem érdeklődni a gépek tervezéséről, ami az életem nagy részén szerepelt később is.

Dunakeszin nem volt gimnázium, Pestre kellett járnom vasuttal minden nap az Eötvös József Reáltanodába. Nagyon jó négy év volt. Jó tanári kar, többen kirúgott egyetemi tanárok. A kötelező tantárgyak mellett műszaki rajzot és tervezési előadásokat is hallgattunk. Tavasszal egy gépgyárba is mehettünk egy hétre gyakorlatozni, megtanulni a gépek használatát és fémeket hegeszteni. Nagyon élveztük. Az osztálytársakkal mind mérnöki egyetemi felvételre készültünk. Aztán jött az érettségi vizsga ami első fokon sikerült.

Nyaranként dolgozni kellett. Még az elemi iskola szüneteiben is jártunk a környékbeli gyümölcsöskertekbe meg paradicsomföldekre a termést szedni. Később a közelünkben lévő konzervgyárban kaptam munkát. Az első nyáron gyümölcsöt magoztunk, tököt reszeltünk. Minek? Hát tökből készültek a lekvárok, sok cukorral, szinezéssel és izesítéssel. Egyik nyáron a szemeteskocsin dolgoztam egy idős bácsi mellett, a lovakat kellett ellátni, tisztán tartani az istálóban és a szemétdombon kiüriteni a sok maradékot a gyárból. A következő nyáron a málnaszirup készitésén dolgoztam. Egyik nap leestem az álványról a prés mellett, fejjel a gyümölcslébe. Kérdeztem, hogy leengedjem-e a lét a csatornába? A főnök azt válaszolta, hogy menjek fürödni, kérjek tiszta munkaruhát, ők majd megfőzik a szirupot egy kissé több cukorral. Azóta sem iszok ilyen italt. Az utolsó nyár volt a legérdekessebb. Kádárok mellett segédkeztem, hordókat csináltunk a savanyú káposzta és uborka tárolására. Az érettségi után, 1956 nyarán egy, lakóház épitésén kaptam munkát Budán, maltert keverni, téglát hordani. Jól fizettek, kedves társaság volt. A nyár vége felé még 'csempészkedni' is megtanitottak, a fürdőszobák, konyhák és a lépcsőház padlóját és a lépcsőket csempéztük be.

Az éretségi után beadtam a kérvényt a gépészmérnöki egyetemi felvételre. Megirtuk a felvetéli vizsgát ami megint elso fokon sikerült. Aztán felfordult a világ. Az értesitéssel jött a nagy meglepetés, nem vesznek fel. Ha egyetemre akarok menni, jelentkezzek Sopronban az Erdomérnöki karra.

A háború idején közel hozzánk az oroszok egy lóversenypályából repülőteret készítettek. A háború után ebből lett az Alagi Vitorlázó Reptér. Mint gyerek sokat jártam oda, figyeltük a pilóták és gépészek munkáját. Kedveltek minket, jó barátok lettünk. Igy hát mondtam a szüleimnek, hogy ha nem mehetek egyetemre, akkor ott keresek majd munkát, megtanulok repülni is. Az ő javaslatuk az volt, hogy menjek el egy távoli erdőmérnök rokonunkhoz és beszéljek vele. Nagyon kedvesen fogadtak. Sokáig beszélgettünk és a végeredmény ez lett: jobb esélyem lesz kérni az átiratkozást a gépészetire Pesten az első soproni év után, mint ha egy év kihagyás után újra jelentkeznék. Elfogadtam tanácsát. A felvételi vizsga Pesten volt a sok jelentkező miatt, ami nekem sikerült. Amikor készülni kellett ősszel az utazásra Sopronba, Vácra kellett mennem kérvényezni a rendőrségen a határsávi tartózkodási engedélyt. Nem kaptam meg. Háromszor mentem vissza, háromszor kaptam 'nem'-et. Édesapám azt javasolta, menjek elvasárnap, akkor valószínű, hogy más lesz ott és a helyettes biztos megadja. Igy is lett. Sietnem kellett haza, pakolni, vasútjegyet venni a Gyesevre, mert hétfőn reggel kellett jelentkezni az egyetemen. Amikor búcsúztunk a családtól, anyukám sirni kezdett. Ez volt az első alkalom, hogy elköltözök otthonról, egyedül kell ellátnom magam. Nagyanyám rászólt: "Ne pityeregj lányom! Nem Amerikába megy, csak Sopronba. Novemberben az ünnepekre majd hazajöhet." Milyen az élet? Kilenc év mulva találkoztunk újra, amikor feleségemmel először meglátogathattuk őket. Nagyanyám akkor már nem élt.

Az a két hónap, amit Sopronban töltöttem tele volt élményekkel, kedves baráti kapcsolatokkal. Aztán jöttek a nagy események oktoberben-novemberben. (Néhányról már irtam a Kapocsban, a pesti utamról november elsején, a határátlépésről Pamhagennél. A hosszú utazásról Kanadába már sokan irtak, én is csak a csoport tagja voltam, együtt csodáltuk az élményeket. Az első nyári munkámról is irtam már és a második nyár eseményeiről is Jasper Park-ban).

Vancouverben az első két évet Szy tanár úr házában éltük négyen, balekok. Nagyon kedves házigazda volt. Az egyetemi tanulmányok csöndben mentek, nagy szerencsénk volt, hogy az anyanyelvünkön tanulhattunk. Aztán a második év után, nekem újra kezdodtek az események. A Boeing repülőgépgyár egy üzemet akart megnyitni a Vancouveri reptéren, ahol a háború alatt dolgoztak. A UBC-n a mérnöki fakultáson meg akarták kezdeni a repülőgépek tervezéséhez szükséges tantárgyakat. Elhatároztam, hogy átiratkozok oda. Előlről kellett kezdeni mindent, felvételi vizsgával, persze angolul, a Sopron Division végzett tanulmányaim nem számitottak.

Nyári munkát a soproni firmám Baraksó Jancsi segitségével kaptam egy bányavállalatnál mint aranyásó. Gyönyörű élmény volt. Észak British Columbia hegyei és völgyei között táboroztunk egész nyáron, olyan helyeken, amit nagyon kevesen láttak azelőtt. Akiknek sikerült, nagyon sokat fizettek érte. Nekünk rezet és molibdeniumot kellett keresni vegyészeti módszerekkel. A következő négy nyáron is igy kerestem meg a pénzt a téli hónapokra.

Azon a nyáron egy észt fiúval táboroztam együtt. A

szótárainkban kerestük a hasonló szavakat a két nyelv között, de nem sikerült. A második nyáron egy finn fiúval probáltuk ugyanezt, ott sem kikerült sok szót találni. Mindketten mondták, hogy nekik azt tanitották otthon, hogy nincs összeköttetésük a magyarral. Úgy tudom, hogy Magyarországon is folynak kutatások ebben az irányban, de az eredményeket nem nyilvánitják még ki.

1959 őszén késve értem Vancouverbe, úgy döntöttem, hogy kihagyok egy évet. A vállalatnál kaptam laboratóriumi munkát a télre. Februárban megtanultam autót vezetni és beiratkoztam egy repülő iskolába. Két hónap múlva már egyedül repülhettem egy egymotoros magas szárnyú gépen. Aztán mentünk északra megint.

Térjünk vissza az egyetemre. A második évre megkérvényeztem a felvételt a Kanadai Légierő diákszövetségébe. Ők fizették volna a tanévi költségeket, ellátást, a nyáron pedig kiképzésre kellett volna menni, megtanulni repülni. Az egyetem elvégzése után öt évig kellett volna tiszti szolgálatban maradni. A válasz az volt, hogy amig nekem rokonaim élnek a vasfüggöny mögött, én nem léphetek be. Ez is nagy csalódás volt, de teljesen érthető. A másik nagy csalódás a Boeingtől jött, mégsem jönnek Vancouverbe. Az egyetemen is kijelentették, hogy nem lesznek repülőgép tervezési tárgyak.

A matematika mindig kedvenc tantárgyam volt. Az első évben jelesen vizsgáztam le belőle. A második évben új tanárunk volt, a vasfüggöny mögül jött. Az év végén elbuktatott. Irásbeli vizsgák voltak, kértem, hogy megnézhetném-e vele az eredményeket. "Nem" - mondta. Megkerestem az elsőéves tanáromat és kértem, hogy szerezze meg a papirokat. Együtt néztük meglepetéssel. Az én válaszaim többségben jók voltak, de nullás jegyet kaptak. Kértem, hogy beszéljen az új proffal. Azt mondta, hogy a UBC-n ez nem tehető. Javasolta, hogy írjak utóvizsgát. Mondtam, hogy ilyesmi a Sopron División nem történhetett volna meg. "Maga soproni diák?" – "Igen, az voltam két évig" - "Akkor hagyja el az irodámat". Kértem a dékáni irodát, hogy mit tehetek. A dékán sem akart velem beszélni, titkárnője válaszolt, hogy az egyetemi éveimnek vége. Ki mással beszélhettem volna még? A bánya vállalat vancouveri főnöke nagyon kedves, figyelmes ember volt. Neki mondtam el, hogy mi történt. Ő volt az első aki megmagyarázta, hogy ha valaki mérnöki munkát akar végezni Kanadában annak a Mérnöki Kamara tagjának kell lennie, de a tagsághoz nem kell egyetemi diploma. A Kamara határozza el, hogy kinek milyen vizsgákat kell letenni. Természetesen, a diploma nagy segitség, de esti tanfolyamokon keresztül is el lehet érni a célt. Az ő segitségével kaptam állást egy mérnöki vállalatnál, mint műszaki rajzoló. Új főnököm tudta, hogy miről van szó, megigérte a segitségét. A Mérnöki Kamara elfogadta a kérvényemet. Egyszerre kiderült az ég, az angyalkák megint mosolyogtak rám.

Még 1961 tavaszán találkoztam egy kedves diáklánnyal a Nemzetözi Diákszövetség összejövetelén. Sokszor találkoztunk utána és a családja is befogadott. Levelek útján bemutattam az én családomnak is. Úgy döntöttünk, hogy mielőtt az új munkába kezdek, megkötjük a házasságot. Azóta is csendben élünk eggyütt Pat Flynnel. Az idén lesz az ötvenedik évfordulónk. A következő évben Magyarországra mentünk találkozni a családdal. Gyönyörű út volt.

A vállalatnál minden jól ment. Nagyon sok érdekes tervezéseken dolgoztam az évek során. Hamarosan előléptettek, a rajzok ellenőre lettem, aztán a számitásokon is kezdtem dolgozni, tervezni az épitkezési megoldásokat. Nagyon változatos volt a munkánk, sok fürésztelepen, papigyáron, iskolákon, raktárépületeken, hidak tervezésén vettem részt. A vizsgák is jól mentek. 1975 volt a nagy ünnep éve, amikor megkaptam a tagságomat a Mérnöki Kamarában, igy odairhattam a 'P.Eng' (Professional Engineer) minősítést a nevem után. Majdnem egy időben, a UBC mérnöki szak új épületének tervezését a mi vállalatunk kapta meg és én lettem az egyik mérnök a csoportban. Jól sikerült, még mindig áll, a diákok sem tudták lerombolni, mint a régit.

A családunk is gyarapodott. Vettünk egy házat, és két kis csecsemőt fogadtunk örökbe. Nagyszerű emberek lettek.

Tizenöt év után egy kissebb mérnöki csoporthoz mentem az épitészeti részleg vezetőjeként. Itt is sok erdészeti vállalattal dolgoztunk együtt, de három év után a tulajdonosok nyugdijba mentek és eladták a vállalatot. Ugyanakkor, kaptam egy meghivást az egyik legnagyobb mérnöki vállalattól, vezető mernöknek a legnagyobb szén szállitó kikötő felújitásán. Nagyon érdekes munka volt és a befejezése előtt jött egy meglepetés. Az épitkezés alatt a UBC mérnöki kar kérésére sok fényképet készitettünk annak menetéről és kérték, hogy valaki jöjjön el azokat elmagyarázni a diákoknak. Vállalatom engem küldött az előadást megtartani. Szokás szerint, az előadás előtt két tanár meghivott ebédre az egyetemi Kari Klubba. Én megismertem őket, de ők nem tudták, hogy én ki vagyok. Megrökönyödve hallgatták, hogy nincs diplomám, mert ők kirúgtak engem évekkel azelőtt. Még nagyobb meglepetés volt, hogy saját irodájuk is az én terveim szerint épültek.

A mérnöki vállalatnál sok más munkán is részt vettem a kilencvenes évek elejéig. Bányákon dolgoztunk Del Amerikában, Afrikában, Kanadában. Vancouver környékén sok iskolát és más épületeket vizsgáltunk meg a földrengésre átesnem. Úgy hatávonatkozó szabályzatokkal kapcsolatban. A Fraser folyó új hidjának épitésénél, a tervezők számitásainak az épitkezés alatti felhasználásában segédkeztem, sikeresen.

Aztán jöttek a betegségek. Néhány operáción kellet átesnem. Elhatároztam, hogy felépülésem után mint önálló vállalkozó fogok dolgozni. Szerencsémre egy nagyon ügyes társasággal kerültem kapcsolaba, akik javarészt erdészeti vállalatoknak terveztek rostlemez gyárakat USA-ban és Kanadában. Én csak a gépek alapzatait és az épületeket terveztem. Kérdeztem, hogy milyen faanyagból készülnek majd a lemzek. "Olyan rönkökből, amiket még tüzifának sem tudnak eladni". Amikor a helyszineken ellenőriztem az épitkezést, láttam, hogy csak vicceltek. Vagy még sem?

Mikor 65 évem felé közeledtünk, úgy határoztunk Pattel, hogy ideje 'nyögidijas'-nak lenni. Miből fogunk élni? – a kanadai mérnöki egyesületeken keresztül megspórolt pénzügyi alapból és az állami nyugdíjakból. A vállalatoknál, ahol dolgoztam nem volt ilyesmire előrelátás.

A családdal sokat utaztunk Európában, Pattel meg jártunk szülőhazájában, Bermudában, meglátogattuk a nagyszüleit Barbadoszban, beutaztuk Északamerika nyugati részét. Felhajóztunk Alaszkába is és jönnek majd a további tervek.

A söproni dákokkal sosem veszett el a kapcsolat. Kedves baráti társaság vagyunk, egymás itteni családjai. A havi összejöveteleken nagyon jó a baráti csevegés. Még 1977-ben összegyüjtöttem a Selmeci és Soproni nóták kottáit és kiadtuk egy könyvecskében, hogy ne felejtsük el a régi hagyományokat. Sajnos, mostanában már csak egy oldalt használunk gyakran, ahol az 'Imhol a föld alá megyünk...'van. Vivát! Vivát!... az életünknek! *(2014 február 28, Vancouver, BC)*

(A II.Világháború végkifejleményeinek egyik keserű eseménye volt a Magyar Kormány határozata, hogy kimenekítsen az országból minden mozgatható nemzeti értéket a nyomuló ellenség elől. Ilyen nemzeti értéknek számítottak, mint kiművelt emberfők, az ország egyetemeinek végzéshez közelálló diákjai is. A kormány határozatát a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem rektora személyesen kézbesítette az egyetem Sopronban működő Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Karának is, de úgy a diákok mint a oktató gárda nem követte az utasítást. A csatolt írás egy akkori budapesti diáktól származik, akinek nem volt módjában ellentmondani. A Szerk.)

Imre Babinszky: **Biography**

In December 1944 the Red Army advanced on Budapest and the city was almost surrounded. The government decided that the technical and medical students from the third year and up should be protected from the upcoming battles as they were not trained and would not be able to contribute much in a military sense. The majority were conscripted but were given service exemption to continue their studies. Most of the faculty opposed the decision and expressed their objection. The government, however, argued that the country could not afford to lose many of these people and it would make sense to send them now to Germany and to complete their education on their return after the war and to participate in the rebuilding of the devastated country. Many people suspected ulterior motives but these were never proven.

The authorities issued call ups to the students to report for duties at one of the main railway station. These special call-ups meant that disobeying would be considered as desertion and would entail summary conviction and possible death. To organize they established a 'Student Battalion' and appointed a Commissioner to head-up the operation. Approximately 1800 students and some 2000 staff and family members were evacuated in several trains with the destination to Breslau, Dresden and Halle.

From the faculty only a few full professors joined and most of those who joined were of junior teaching staff. We were assured that we will not be involved in any military operation and were encouraged to take along our important study materials. We were not issued any military gears and wore our civilian clothing.

I was a 5th year student and just completed my last semester of lectures. I had no reason to leave the country but did not want to be a deserter so I heeded the call-up. My group consisted mostly of mechanical and chemical engineering students and were ordered to the first train to leave the city. The train had a few passenger coaches which were reserved for the faculty and married couples. The rest of us were to travel in freight cars 20 heads per car. The train set out on the 9th of December 1944 but did not go further than one of the suburbs owing to military operations. We left on the next morning and after a few days of adventurous travel we arrived in Breslau. Owing to the fact that the available accommodations were insufficient, a few days later the mech. and chem. students were sent to Dresden and arrived there just before Christmas. Students on the second train which left Budapest on the 14th of December arrived in Halle after a tortuous trip via Breslau and Dresden. From that train some medical and the architectural students stayed in Halle. The train then was sent back to Breslau where the civil, architectural, medical and pharmacological students were accepted and the mechanical and chemical students were sent back to Dresden. These also arrived before Christmas. Two more trains were dispatched from Szombathely, one in early January and one in early February carrying mostly medical and pharmacological students destined for Vienna and Halle.

In Dresden we were given temporary accommodations, waiting for the final arrangements. This took place in early January. The teaching staff and their families were housed in the city in private residences, the few dozens of students that have completed their 9 semesters of lectures myself included, were sent to a permanent military barrack located in the outskirt of the city. One group was lodged in a large cave that was part of a former brewery. The rest of the students were sent to a military camp, consisted of wooden buildings, formerly used to 'de-lice' soldiers returning from the war zones. Women students and the wives of students were separated from us, that created great resentments. That camp was also on the outskirts of the city.

In Breslau plans were to begin operations and lectures in early January but the Soviet army broke though the German defences and threatened the city. In a radio announcement the civilian population was encouraged to leave the city and stated that the Hungarian students will defend the city. This created disbelief in the group and the leaders applied to the authorities for permission to leave the city. Permission was granted but means of transportation was only available from a city 145 km. away. The students were organized in small groups and given a map showing the route and sent on their way on foot. In -10 degree temperatures and through snow storms most made the trip and ended up in Halle, completely exhausted. Some got lost on the way but somehow they also arrived in Halle.

In Dresden most of January was spent organizing and sorting out administrative matters. The Germans were not prepared for such large group of people and confusion was the rule. The students spent most of their time visiting the beautiful medieval city and also spent time in the attractive cafes although only tea or substitute coffee was served. Everything else could only be bought on ration cards. Finally towards the end of the month some lectures started but due to the lack of qualified teachers it was not satisfactory.

All these efforts were put to an end on the 13th of February (Ash Wednesday) by the devastating bombing of the city. Owing to our locations on the outskirts we did not suffer casualties as the bombing was concentrated on the core of the city. The raid also contained fire bombs causing a fire storm. It is estimated that up to 130 to 150,000 people were killed. The actual number cannot be determined as the city was inundated by refugees fleeing the advancing Red Army. There were some losses among our people who were lodged in the city. In the confusion the Germans and some of our people suggested that we should join the fight and go to a Hungarian training camp in Grafenwoer. Eventually this was rejected and we were ordered to go to Bavaria. About two weeks after the bombing our group, mostly civil, mechanical and chemical students left Dresden and a few days later arrived at our destination. ???

The group sent to Halle consisted of mostly civil and architectural students but some medical students were also among them. Again there was no planning to receive and accommodate the group. Eventually they secured a large empty building in a military base. The lower floor was assigned for the families and the faculty members and the students settled in the top floor. A layer of straw served as bedding. The food was insufficient and substandard. In spite of constant military interference eventually they started study sessions and carried out examinations. Late February their building suffered some damage during a bombing raid but they suffered no casualties. As the war progressed the raids intensified and both the eastern and western fronts approached, the pressure increased to join the army. After negotiations, a decision was taken to send a group of mostly civil engineering students to Regensburg to join a Hungarian unit stationed there. After much difficulties and bribing, they secured a train and set out early April. Unfortunately a few days later the train became target of a squadron of American fighter planes that made several passes bombing and strafing the train and the fleeing people. 36 people lost their lives including three professors and dozens more were injured. The number of casualties overwhelmed the nearby small city's hospital but the people were very helpful and helped to accommodate the injured and survivors. About two weeks later the American army occupied the city and they wanted to send the students to prison camps but after some discussions relented and provided them with identification papers. Later the people left the area in small groups and various ways got home or ended up in other Hungarian camps.

The architectural and some medical students remaining in Halle were sent to Denmark. They arrived on the day when the war ended. They explained who they were and were called 'friendly enemy' and later 'Displaced Persons' (DPs). The Danish Red Cross took the group under its umbrella and arranged for accommodations and provided food for them until their return to Hungary.

The aim of the group sent to Bavaria was to set up headquarters in the

city of Dingolfing on the river Isar located between Landshut and Platling and the students to be accommodated in the nearby villages. I and a few of my classmates were travelling with the third year students and were disembarking in Gotfrieding. Sometime later we were advised that we should join our other classmates in another village but we found that there was no accommodation for us in that village. We tried two more places and ended up in Pilsting where the chemical students were housed. By the time we arrived many of the earlier arrivals moved out to the villagers who welcomed them as all military age men were away and the students were gladly giving them a hand. So I and four of my classmates installed ourselves in the cultural hall of the village.
The faculty members were located in Dingofing where some high ranking Hungarian military officers were located who considered us as potential soldiers. Very soon they gave up this idea and efforts were made to establish a program of lecturing and examinations, without much success. The university's Rector Dr. Misangyi Vilmos who moved from Budapest to Sopron also arrived and stayed in the area for a while. Occasionally we walked to Dingolfing (25km) to keep in touch. The American army arrived in April and our camp leader visited the commanding officer in Landau (located across the river) and explained our situation and obtained his signature and his stamp on an ID Paper for each of us in Pilsting. This greatly facilitated our movements in Germany. From now on we spent our time as best as we could but in general were waiting for things to normalise and eventually for our return to home. Several students set out individually to return as the organized return did not start until November.
Hearing the negative messages received from Hungary I hesitated and took a decision that impacted on my future and along with two of my classmates stayed in Germany. We noticed that the first technical university that started functioning in southern Germany was in Stuttgart. We presented ourselves and were told that we could enroll in first year. After presenting a comparison between the curriculums of the two schools they allowed us to proceed with the final examination consisting of 23 exams after completing some courses and design and lab work. We accepted these conditions and started to work and in the fall of 1947 we received our diplomas.
The next step was to start our carrier. We learned that a French design-build company active in the coal industry is searching for engineers in Germany. So I with one of my classmates went to see. They hired us and in March 1948 we travelled to the company's head office in Fontainebleau, located about 60 km south of Paris. My test project was to design a drive for an oscillating trough conveyor which was built and successfully tested. They were duly impressed seeing my calculation and the coworkers gave me the nickname 'The Calculator'. (It appeared that they were unsuccessful on this project before.) Next I was involved in the design of a new type of heavy media coal separator, after which I was heading up a group tasked to design a full size pilot plant for this unit. The plant was built in the company's yards and tested successfully. The company sold these units to coal mines and later exported them to Brazil. (Years later the company asked me to head up their Brazil office. Expressing my appreciations I declined.)
Seeing that the communist parties of France and Italy became more and more dominant I did not feel comfortable in Europe and came to Canada. From France I was able to secure a position with a company located in Calgary which was rebuilding a coal preparation plant that was destroyed by fire. I was to attend the manufacturing of the equipment to get familiar with it and assist in the installation and star-up of the system. After the completion of this I returned to the design office to continue my involvement in the coal mining area. Seeing the limitation for advancement I applied to an advertisement of a consulting engineering firm of Vancouver and on acceptance I moved to Vancouver.
The firm's main area of interest was in the pulp and paper sector. My first project was the design of the fuel handling storage and preparation system for a gas turbine power station. After this I participated in design work for various areas of pulp and paper plants and grain elevators. At one point I was assigned to supervise a paper mill expansion project in East Pakistan (now Bangladesh) that required two year presence on site. After returning from Pakistan I left the company and joined another engineering firm. Three years later the firm was taken over by a large East Canadian firm and they asked me to move to Montreal. Not wanting to leave Vancouver I declined and returned to my previous employer. Here as project manager I handled major projects including an assignment in Turkey which required two years residence in Istanbul. I officially retired in 1986 but was active with the company until 1990.

Rétfalvi László: **A Sopron Alumni barátja**

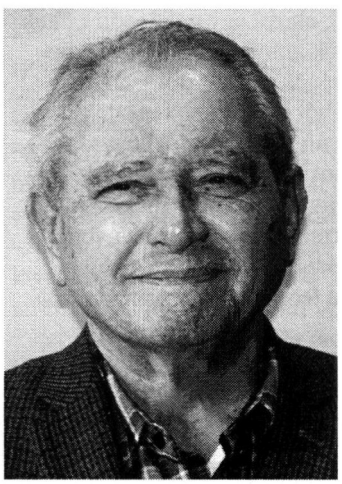

Sokunknak Timár Jancsi a segítőkészség megtestesítője, akire csak azért nem alkalmazható 'az utolsó falatját is oda adná' közhely, mert talán ő még adósságba is menne, hogy segíthessen a tőle támogatást kérőktől. Rég óta ismerjük őt a vancouveri Magyar Ház-ban végzett tevékenységein keresztül, többen ideérkezésünk óta tartják vele a baráti kapcsolatot. Az utóbbi években rendszeres résztvevője Sopron Alumi rendezvényeinek és megsegítője, újabban egyre gyakoribb betegeskedő tagjainknak is.

Timár Péter, aki 1957 januári érkezésünk után mint tolmács volt alkalmazva Abbotsfordban, hívta öccsét, hogy találkozzon ve-lünk. Addigra bátyja már elhíresztelte, hogy János nagy vadász és hogy szivesen adna előadást a British Columbiai vadászlehetősé-gekről a soproni erdész csoport hasonérdeklődésű tagjainak. Ott találkozott az Apt családdal, Witt Lajos bácsival, Baranyay Jós-kával, Szy Furival, több vadászatban érdekelt diákkal és utána jó baráti kapcsolat alakult ki köztük. *(lásd Apt K. folytatólagos irá-sát a Kapocsban).* Apjától örökölt vadászhajlamát már 14 éves korában bemutatathatta Mosonmagyaróváron, a rokonoktól kapott kétcsöves, de csak egy kakassal működő 16-os vadászpuskával, ahol 16-os töltények hiányában 20-as töltényeket gyömöszölt az üres 16-osok hüvelyébe. A rokon foglalkozásban, csapdával való vadászatban, pedig már korai gyerekkora óta tevékenykedett. Komolyabb vadászati lehetőségekre viszont várnia kellett kanadai letelepülésükig.
(Többször elhalasztott, életútját feltárandó beszélgetésünket, végre sikerült nyélbe ütni és mondanivalóját itt továbbadni olvasóinknak. Mindannyiunknak tanulságosak lehetnek az élményei.)
Félig elfogyasztott ebédjüket (babfőzelék fasírttal! –ahogy Jancsi emlékszik) hagyták ott rudnai lakásukon, amikor a családapa telefonhívást kapott a falu másik végén lakó magyar gazdálkodótól, hogy kemény harcok várhatók környékükön az odaérkező német alakulatok és a temesvári orosz hadifogolytáborból újonnan kiszabadított (a román 'átállás' következtében) és felfegyverzett csapatok között. Mivel 1944 szeptemberében a front tőlük még több mint 300 kilóméterre keletre volt, a helyi 'csetepatét' csak átmeneti kellemetlenségnek gondolták és csupán egy éjszakát máshol eltöltendő szükségleteket vittek magukkal a közeli ismerősökhöz. A csetepaténak gondolt összetűzésekből viszont komoly harcok keletkeztek (a faluközeli kukoricásokban bujkáló szerb partizánok besegítésével), azért jobbnak látták hosszabban elmaradni és távolabbra kerülni lakhelyüktől. Lovaskocsikkal (a hozzájuk csatlakozó szomszéddal) mentek mellékutakon, egyre nyugatabbra (Adánál átkelve a Tiszán, ahol először látott élménynek számító kakastollas csendőröket), egészen Zomborig, ahol viszont északnak fordultak a fejük fölött végbemenő nyugatfelé

irányított ágyúzás okán. Hamarosan elérték a magyar határt. János élesen emlékszik a felemelő érzésére amikor életében először Magyarországra érkezett és később, amikor folytatva utjukat, Dunaföldvárnál átkeltek a Dunán, meglátta a 'magyar tengert'. Keszthelyre igyekeztek, ahol a Timár család többi tagja telepedett le az 1920-as 'Trianoni tragédia' után. Ott, hosszabb tartózkodásra rendezkedtek be és Jánost be is iratták a helyi premontrei gimnáziumba. Sajnos a hadifront egyre közeledett, aminek átélését az első világháborút megélt apa minden áron el akart kerülni s ezért vitte családját lovaskocsistól (a Rudna óta velük tartó szomszédokkal együtt) tovább Mosonmagyaróvárig, ahol jó baráti összeköttetéssel rendelkezett. Ott sem maradtak sokáig de ottlétük alatt, ahogy említettük, Jancsi ott élte át első vadász élményeit. Édesapjának is ott jutott ismét alkalma vadászatra, a 30-as évek vége felé történt lőfegyvereinek a román hatóságok általi elkobzása után. Furcsa emlék villant fel Jánosban beszélgetésünk alatt: ott hallotta először a 'koncentrációs tábor' kifejezést, amivel 22 éves nővérét fenyegette meg, apjának hasonkorú két német repülőstiszt vadásztársa, amikor ő nem volt hajlandó velük elmenni szórakozni. A közös vadászgatásnak azzal vége is lett, sőt fel is jelentették a két magasabb rangú iszákos tisztet a német parancsnokságon, aminek eredményeként egy kiküldött motorbiciglis tábori-csendő őrmester úgy 'lehordta' a tiszteket, hogy azok többé nem alkalmatlankodtak.

Amikor a front már Győrig jutott, sietséggel mentek ismét tovább, át a magyar határon Kismartonig, majd egyre tovább nyugatra. Az akkorra már három fogatból álló, krumplival, liszttel és zsírral felszerelt menet Salzburg közelében visszafordult a német katonaság javaslatára, mert azok nem tartották megodhatónak a lovak táplálását a magas hegyek szűk vögyeiben. Stein an der Enns nevű kissebb település (Jánosnak újabban lett tudomása arról, hogy Mátyás király, valamikori ott tartózkodása alatt nemzette egy szem fiát egy ottani burgher hajadon közbenjárásával) határában egy lapos füves területen, az ott lévő hadifogoly láger (angol, újzelandi és amerikai foglyokkal) kerítésétől csupán néhány méterre táboroztak le és kötöttek hamarosan baráti kapcsolatokat a bentlakókkal. Sikerült is átjuttatniuk a kerítés alatt vagy fél zsák burgonyát a zöldségre éhes katonáknak, akik azon gesztust a kerítés felett szőnyegbomba süsűséggel átdobált konzervekkel viszonozták. A baráti kapcsolat hamarosan ki is fizetődött, amikor a szekértábor lakói pár nappal a háború befejeződése után az egyik korábbi amerikai hadifogoly segítségével tudtak átjutni az Enns folyó másik oldalára, az orosz megszállást elkerülendő. Ott egy Gröbming nevű helység közeli nagygazdaságnál kaptak ideiglenesen helyet és ott kellett feláldozniuk arabs telivér lovukat, ami igásállatként szinte hasznavehetetlen volt, az akkora már köréjük gyülekezett többtagú társaság húsellátásának kielégítésére. Jancsi még most is szomorúsággal emlékezik kedvenc állatának sorsára és hogy nem tudott egy falatot se lenyelni az édesanyja által készített fasírozottból.

Ekkor, a háború végén, még szánt szándékuk volt Magyarországra visszamenni és el is indultak az első kedvező alkalomkor. Közel a magyar határhoz találkoztak menekülő magyarokkal, akik már nem a háború elől, hanem az oroszok elől menekütek s a velük való beszélgetések alapján döntött apjuk a maradásra. Gleisdorf közelében állapodtak meg, ahol a családapa, német nyelvtudása és iskolai végzettsége alapján (Németországban végzett agrár szakon) kapott munkát, mint a helyi téglagyár vezetője. Egy és fél évig maradtak Gleisburg mellett, ahol János a közeli kastély lovardáját felhasználó angol megszállók alkalmazásába állt. Ott csatlakozott hozzájuk a '45-ben román katonaságból leszerelt bátyja is. Péter, akit csak az angol megszállók fondorlatosságával tudtak átcsempészni a két határon, egy üres hátizsákkal érkezett, abban a tudatban, hogy mindannyian hamarosan indulnak vissza. Nem úgy történt.

Közben, a visszatérési lehetőség elvetésével és a frissen lezárult 'vasfüggöny' létrejöttével apjuk belefogott kivándorlási kérelmek postázásába. Angol-megszállott területen lévén, először a 'Britt birodalom' országait célozta meg, ahonnan a New Zealand, Ausztrália, Dél-Afrika, Kanada sorrendben kapta vissza az elutasításokat. Aztán, hírt kaptak, hogy Franciaország keres fiatal mezőgazdasági munkásokat (FF300 ~ USD1.00 + szállás és ellátás 10 óra napi munkáért), akik két hónapi elfogadható munka után hozhatják idősebb hozzátartózóikat is. János, Péter és Sári el is mentek egy Strassbourg közeli nagybirtokra dolgozni, ahová szüleik is hamarosan követhették őket. Az idő telt. A családapa ekkora már kapott is igenlő választ a Paraguayhoz intézett bevándorlási kérelemre, de a korábban odautazó ismerős házaspár levelében leírt helyzetjelentésre elálltak a lehetőségtől. Az Argentinából érkező pozitív választ is egyenlőre félretették, mert újabb lehetőség jelentkezett. Egy újságban talált hírre reagálva elmentek egy közeli faluba felkeresni az oda Kanadából visszalátogató katolikus papot, aki az újság szerint, 'kutyaszánnal utazva téríti a bennszülötteket a fagyos kanadai vadonban'. A hittérítő szivesen fogadta őket és nagy lelkesedéssel beszélt az ottani lehetőségekről, sőt a végén meg is fogadtatta velük, hogy csak Kanadába jelenkeznek bevándolóként. Úgy is lett! Újabb kérelmükre meghívást kaptak kihallgatásra a párizsi kanadai konzulátuson, ahová '47 telén mind a négyen felutaztak (a leánytestvér közben férjhez ment egy leszerelt angol katonához és Angliába költözött) és sikeresen átestek a hivatalos szűrőn.

1948 nyarán szálltak hajóra Le Havre-ban és New Yorkban értek az 'igéret földjére', ahonnan vonattal mindjárt utaztak is tovább, julius 11.-én érkezve Kanadába (megemlítendő, hogy a Timár család soha nem gondolt az USA-ban való letelepedésre!). Pár napos montreali tartózkodásukról János két dologra emlékszik: magas szintű francia nyelvtudása szinte használhatatlan volt Quebecben és hogy kitessékelték őket, anyja jelenléte miatt, egy utjukba esett kanadai 'bír parlór'-ból, ahová egy pohár sörre ültek be szomjukat enyhíteni (a felszolgálók annyira sem voltak udvariasak, hogy megemlítsék a női vendégek és kisérőik számára fentartott szomszéd termet). Torontóból Hamiltonba utaztak meglátogatni a messziről ismert Ruzsa Jenő református lelkészt, aki ellátta őket jó tanácsokkal. Mivel mint 'mezőgazdasági vállalkozók' kaptak letelepedési engedélyt, olyan fajta lehetőségek után kellett nézni. Dél-Ontario dohány termelő vidékétől a nagyon magas termőföldi árak, Quebectől pedig a környezet szokatlansága és a református lelkész javaslata terelte el őket Kanada nyugatibb részeibe.

Mivel a még Európában vásárolt vonatjegyük British Columbiáig szólt, János és édesapja vonatra ült és Abbotsfordig meg sem álltak. A település akkor talán 600 lelket számolt (a mostani 130 ezer lakossal szemben!) de voltak ott már régebben letelepedett magyar gazdálkodók, akik szivesen bemutatták nekik a környéket és számoltak be a lehetőségekről. Viszont termőföldek a Frazer folyó völgyében sem voltak olcsók, s akkor az 'évszázad áradása' után (a vízborította terület Chilliwacktól Vancouverig terjedt!) legtöbbje még művelhetetlen is volt. Miután megfelelőnek találtak egy szárazon maradt nagyobb szénás mezőt és megalkudtak az öreg turbános 'sikh' tulajdonossal, a sok vándorlás után Timárék 'kanadai földbirtokosok' lettek. Táviratoztak az édesanyának és Péternek, hogy jöjjenek ők is utánnuk. A 78 'acre'(kb. 55 hold) föld vételi árát ($240/acre) nem fedezte meglévő vagyonuk (kb. $5,000), a különbséget banki hitellel pótolták.

(Felmerül a kérdés, hogy honnan volt pénzük a vonatozásra, hotelekre, hajójegyekre, no meg a földvásárlásra. Jancsi nem emlékezik mindenre, de szerinte apja jó szervező tehetsége, a háború előtt kialakított nemzetközi kapcsolatai, a Vörös Kereszttől és a Nemzetközi Menekült Szervezettől (IRO) kapott segítség, és nem utolsó sorban megkeresett pénzeik kuporgatása révén jutottak el odáig. Jancsi nem tud róla, de elképzelhető, hogy Rudnából való távozásukkor apja vihette magával akkori készpénz vagyonukat is. Ez abból is következtethető, hogy a hirtelen és ideiglenesnek gondolt távozásuk ellenére legtöbb hivatalos iratukat is magával vitte, amik a mai napig megmaradtak).

Nem volt könnyű a beilleszkedés. A faluban béreltek lakást, mert nem volt épület a megvásárolt földön. A havi bért volt hogy csak János bélyeggyüjteményének eladásából vagy édesanyjuk házassági gyűrűjének elzálogosításából tudták fedezni. János és Péter alkalmi munkákat vállaltak a környéken. Először málnaszedés, majd (70 cent/óra) eperkapálás (az epertermelők meggazdagodtak az akkori 25cent/font áron, ami Jancs szerint jelenleg is jónak számít!), kulimunka az eláradt területek megrongált épületeinek javítgatásával vagy elbontásával (rossz emlék a rettenetes bűz, amit az istállókban és ólakban vízbefulladt állatok tetemei árasztottak) és januártól kezdődően kubikolás (inkább bozót és gyökérirtás - 90 cent/óra) az újonnan épülő Fraser folyó gátakon.

Még '48 telén vettek egy tehenet, hizlaltak disznót és tartottak csirkéket, '49-ben pedig már egy traktort és ekét is vettek (banki segédlettel) és próbálták felszántani vásárolt földjüket (ami csak azután sikerült, hogy a régen művelt és megkérgesedett mezőt felszaggatták nagyobb gépekkel). Házat is 'építettek': egy megrokkant öreg emeletes faházat, amit kettéfűrészelve vittek ki a faluból a 'birtokra' és dúcokra állítva szegezték újra össze (a szigetelés hiányában meg is szenvedték a század leghidegebbnek tartott következő telét), folyóvíz és villamos áram nélkül. Újonnan vásárolt gépeikkel Jancsi már bérmunkát is tudott vállalni a szomszédos farmokon, az alkalmi munkák mellett.

1950 decemberében a családfő tragikus hirtelenséggel elhúnyt, farmjuk működtetésének minden nyavalyája a 20 éves János nyakába zúdult. Az év nagyobb részét a farmon végrehajtandó mezőgazdasági munkák emésztették fel, de telenként maradt ideje jövedelmet máshonnan is szerezni. Még '50 tavaszán erdei munkára jelentkezett, amikor ismerősöktől megtudta, hogy ott dupla bért (1.72/óra) lehet keresni. Négy télen dolgozott erdei kitermelő munkán Sarita Rivernél, a McMillan-Bloedel Vállalat elődjénél, végighaldva az általunk is később megismert 'chokerman - chaser - rigging slinger' szamárlétrán igen rövid idő alatt. Viszont a fák kivágása motoros fűrésszel a 'fallers' kizárólagos munkakörébe tartozott, ahova privilégium volt bejutni sok éves gyakorlat árán. Péter bátyja a következő év elején feleségül vett egy falubeli tehenészetet vezető (svájci származású) özvegyasszonyt és a faluba költözött, ahová édesanyjuk is később követte. Az üresen maradt fűtetlen 'családi' ház pedig hamarosan a környékbeli 'kanadai vadászok' martaléka lett és elpusztult.

1954 a fordulat éve volt János életében. Az erdei fakitermelő munkában nem 'látott többé fantáziát' és arra is rájött, hogy a végtelen munkát igénylő zöldségtermelés (főleg zöldborsó beszállítás a helyi konzervgyárnak) pedig nem kifizetődő. Jelentkezett egy újsághirdetésben látott 'motorfűrész kezelő' pozicióra az akkor kezdődő Kitimat-Terrace országútvonal erdőirtásánál. Voltak aggodalmai, mert mororfűrészt addig nem kezelt, de barátai biztatták, hogy négy éves erdei munkával a háta mögött biztos alkalmazást nyer. Úgy is lett, de első napjának a fele a motor beindításának a próbálgatásával telt el, mind ameddig jóindulatú társa ki nem segítette. Azután már jól haladt a munka és büszkén emékszik a gyakori, majdnem kétméteres átmérőjű fák sikeres kidöntésére. Foglalkoztatója, a McElhanney földmérő társaság (a mai napig prominens vállalat) elégedett volt a teljesítménnyel és a tél beáltával Vancouver közelében foglalkoztatták mint figuránst, különböző telek felosztásoknál. Első 'földmérői' munkanapján, amikor 'függőón'-t adtak a kezébe, olyan magabiztosan kezelte a 'műszert', hogy a műszerkezelő felettese nem hitte el, hogy ilyesmit korábban nem csinált. Mindjárt 'szárnya alá vette' s megtanította a teodolittal való mérés minden csinjára-binjára. '55-ben abba is hagyta a mezőgazdálkodást és a földet bérbe adta testvérbátyjának, aki azt a tehenészetükben szükséges széna termelésre használta.

A földmérői pálya igéretesnek bizonyult, mert János rávette magát a házasodásra is. 1955 október 1-én feleségül vette a még érkezésükkor gyereklányként megismert, magyar származású Szabó Elzá-t. Vancouverben béreltek lakást, de munkájának nagyobb része viszont a vidéken volt, igy egy kis autó-vontatású lakókocsival kellett az új házaspárnak megoldania az együttlét folytonosságát. 1956 elején nagyobb lélegzetű feladatot kapott a vállalattól: a 400 mérföld hosszú (Inland National Gas) gázvezeték myomvonalának legdélibb harmadának kitűzését kellett elvégeznie. A jó időjárású, gyönyörű Okanagan-i táj, kellő segédlettel könnyűvé tette a munkát, nem szólva a kinálkozó kitűnő vadászati lehetőségekről. János büszkén mutatta be az akkoriban ejtett rekordközeli 'öszvérőz' vagy 'öszvérszarvas' (mule deer) trófeáját. Szintén azon a nyáron született első fiuk, János.

A magyar 56-os forradalom és szabadságharc híre nagyon felkavarta lelkét és gyakran 'késhegyig menő' vitákba keveredett baloldali érzelmű felettesével (akit sikerült meggyőznie igazáról s aki utánna végig barátja is maradt). A soproni egyetemi csoport érkezésekor, 1957 januárjában az elsők között volt, akik segítséget és barátságot ajánlottak fel az újonc 'bevándorlóknak'. Főleg a vadászaton keresztül, életreszóló baráti kapcsolat alakult ki közte és nagyszámú Sopron Alumni között.

1957-ben megpróbálta letenni a 'Képesített Földmérő'-i (Registered Land Surveyor) vizsgát sikertelenül, mert a magasabb matematika hiányzott iskolai hátteréből s amit önképzéssel nem tudott időben elsajátítani. Hasonló kudarccal kellett szembenéznie későbbi próbálkozásán is. No de sebaj, gyakorlati tudása bőven megvolt s csupán az hiányzott, hogy végzett munkáit saját 'bélyegzőjével' adhassa le. Földmérő munka viszont hol volt bőven, hol nem, ezért János barátunk '58 táján még mint 'életbiztosítás eladó' (nem a legszimpatikusabb foglalkozás) is foglalatoskodott. Második fiuk László 1957-ben, harmadik fiuk Levente pedig 1959-ben született. Az akkori gazdasági pangás idején nem volt könnyű megteremteni a növekvő család szükségleteit. 1958 vége felé János kapott ideiglenes (4 hónap tartalmú) alkalmazást földmérői munkakörben az Észak Vancouveri Körzetnél, amit meg-meg hosszabbítottak (és 1965-ben állandósítottak is), de a hosszantartó bizonytalanság nagyon megviselte idegeit.

1963 szintén sorsdöntő év volt János életében. A bizonytalanság tetejébe három keserű esemény került: orvosai rákbetegséget diagnosztikáltak, családjában házastársi elidegenülést tapasztalt és munkájában konfliktusba került főnökével. Bár a betegség nem fajult tovább, a munkahelyi konfliktus megoldódott (sőt, baráti viszony keletkezett belőle) és családjában hosszabb időre elodázódott a felmerült probléma megoldása, a 'bajhalmaz' erős nyomot hagyott szellemi-egészségi állapotán.

1967-ben megvált Észak Vancouver-i állásától, visszaköltöztek Abbotsfordba, ahol két évvel korábban már házat is vettek ($12,000 áron), farmján ismét zöldborsót termelt, bérmunkákat

vállalt új munkagépével (egy $22,000 árú traktorral!), állat tenyésztésbe kezdett (időnként nevelt több mint 100 ökröt), feleségével együtt pedig delikátesz üzletbe kezdtek (időnként 5 alkalmazottal). A mezőgazdasági szezonon kivül ismét vállalt földmérő munkákat telek kitűzéseknél. A nagy lendület sajnos nem végződött sikerrel. 1979-ben eladta földjét és 1980-ban az elodázott házassági probléma válásba torkollott. A ház és az üzlet maradt volt házastársánál, János pedig beköltözött Vancouverbe, egyedül élő nővére (aki férjével már 1951 óta szintén Kanadában élt) lakásába, ahol maradt is vagy 30 évig.

Ekkortájt kapcsolódott be a vancouveri 'Magyar Ház' dolgaiba, először mint társaságot kereső egyedül álló ember, de hamarosan mint minden feladatot elvállaló, sőt az egyesületnek új feladatokat generáló 'mindenese' Benne volt minden magyar sociális rendezvény tervezésében és lebonyolításában, dogozott a konyhán mint szakács és lett legjövedelmezőbb a 'klub' helyiségeinek bérbeadása 'szervező titkár'-sága idején *(Személyemet is ő beszélte rá tisztség vállalásra, valamikor a '80-as évek végén)*. Elvégzett bármiyen más szüséges munkát, ha nem talált rá vállakozót. Büszkeséggel emlékszik önkéntes közbenjárására a kanadai bevándorlási iroda és az újonnan érkezett és letelepülni vágyó magyar és más nemzetiségű egyének és családok között, amely ügyek intézésében mint több nyelvet beszélő tolmács ügyködött (az angol nyelv elsajátítása Jánosnak ugyan is már a nyolcadik volt a sorban, amit vagy meg kellett tanulnia vagy 'ráragadt' hányatott élete elején). Ugyan csak fáradhatatlanul és sikeresen dolgozott a Magyarországról idelátogató csoportok (énekkarok és sportolók) családoknál való elszállásolásának és utaztatásának megoldásában.

A Magyar Ház keretében végzett közösségi munkájához szorosan kapcsolódott, a vancouveri református templom közösségében, hasonló odaadással végzett munkája is. A kapcsolat a mai napig tart.

Három fiuk felnevelését tartja élete legkielégítőbb eseményének és hogy azok 'európai' világszemlélettel és viselkedési kulturával léptek a felnőtt korba. Bár magyar anyanyelvük, főleg a nagyanyák távozása után megkopott, magyar érzelmük viszont máig megmaradt. Arra is büszke János, hogy egyéni képessége és munkakészsége minden vállalkozásában megfizetődött, vagy alkalmazói megbecsülésében vagy a megélhetés biztosításában. Talán csak hiányzó üzleti érzéke tartotta vissza az anyagiak gyarapodásában.

Nem mindennapos segélynyújtási készségét szüleitől örökölhette és tanulta. Európai vándorlásuk során, de már kanadai letelepedésük után is, számtalanszor látott segíteni kész megnyilvánulásokat apjától, anyjától egyaránt. Olyanokat tenni, Jánosnak természetesnek tűnik! Reméljük, azon jó tulajdonságok utódaiban is öröklődnek.

János a mai napig nem 'nyugdíjas' Nem is akar az lenni! Földmérői aktivitása ugyan megcsappant az utóbbi években, de ő ma is mindenre tettre kész, főleg mások megsegítésében.

(Szeptember 21, 2013, Vancouver, BC)

IRODALOMÁS MAGUNKRÓL

Grátzer Miklós: **Keresem a waldenomat**

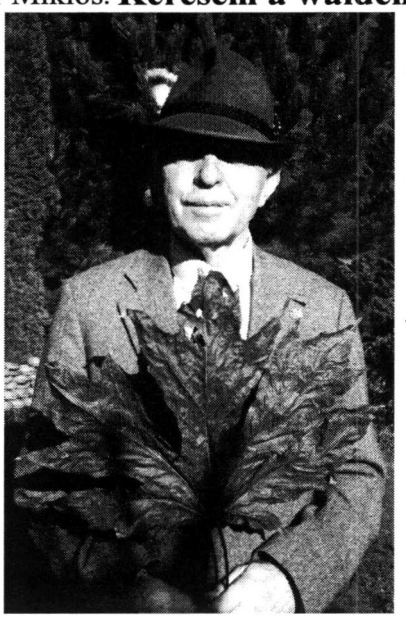

Nem a kabátomról van szó. A jó öreg sok élményt megélt waldenom már nyugdíjban van a soproni Erdészerti Múzeumban. Sokat átélhetett első három tulajdonosa társaságában amíg hozzám került bosszantani politikai funkcionáriusainkat. Aztán egy Gyesev vasutas csempészte ki Ausztriába és 1957 őszén találkoztunk ismét Vancouverben. Az egész V. évfolyam felvette a tablóképekhez és azon még ma is csodálkozom, hogy mindenki belefért. Szűkösen lehetett akkor az élelem.

Most arról a második waldenről írok: arról az idillikus erdőfogalomról, amit Thoreau tett híre-sé, megindítva egy hatásos erdészet filozófiai áramlatot. Most 150 évvel később boldogboldogtalan kapaszkodik ebbe a szóba: idézi, alakítja, magyarázza szájíze szerint és a környezetvédelem félhivatalos himnusza lett. Az erdő mint a civilizáció orvossága, balzsamos illatú földi menyország és a szellemi harmónia és szabadság egyetlen lehetséges szinhelye. Diákjainknak kötelező olvasmány volt (persze professzori cinizmusommal fűszerezve). Hosszabb tanulmányutak alkalmából megálltunk megnézni azt a helyet, ahol Thoreau a Walden tó partján ülve meditált arról, hogy ő más dobos ütemére fog menetelni. Az általa indított áramlatnak nemzetközi jelentősége lett, mert mint vita indító szolgált egy fontos dialogushoz, ahol az erdő össztársadalmi értékét próbáljuk felmérni. Persze, nem árt lejönni a realitás földszintjére és kezdeni mindjárt Mr. T-vel. Élete azon szakaszában valóban egyszerű életet élt. Kis primitiv kabinját bontásból származó anyagból építette, ami ismét plusz pont manapság. Persze nem saját erdejében, neki sose volt, hanem tehetősebb barátai eltűrték a betelepedést és adófizetésben sem hitt. Ez a kis park erdő is más volt mint az általunk ismert és tapasztalt itteni örökös eső, csúszós rönkök, 'devils club', szúnyog és fekete légy, mindez követelménnyel összekötve. A remete élete sem volt túl magányos. Esténként gyakran besétált mécénásának, Waldo Emersonnak a házába, ahol Concord város művelt és jómódú elitje vacsorázott és utána francia cognac mellett vitatták a politikát és filozófiát. Thoreau rajtuk próbálta ki későbbi előadásait és irásait. Az is tudott dolog, hogy mikor évekkel később megismerte Maine államban az igazi zord erdőrengeteget, akkor nagyon lehűlt a lelkesedése.

Persze minden egyénnek és társadalomnak más és más az erdőfogalma és a kialakult fogalom is változhat hely, kor és sok fajta befolyás miatt. Még nagyon régen írtam egy tanulmányt összehasonlítva a hellén és római erdő fogalmat. Ne ijedjen meg senki, most csak nagyon pongyolán írok erről. A görögöknek az erdő egy ligetszerű szinhely volt, ahol a mitologiai istenek és istennők szabadon csintalankodhattak, és minden bokorból nimfák bújtak elő amikor Pán sípját hallották. A vadállomány az kecske vagy birka volt. A rómaiak vagy használták vagy nem szerették az erdőt. Pliniusz oldalakat írt gesztenye erdőművelésről, de főleg azért, mert abból lett a legjobb szöllőkaró. A negatív érzés onnan eredt, hogy az Alpok sűrű erdejéből kibukkanva harcias teuton tötzsek sokszor alaposan megverték a római légiókat. Ne felejtsük el, hogy Hannibál is kerülő úton onnan támadott. De a róma-

iak jó mérnökök is voltak, ha kellett jól dolgoztak fával. Ezt nem lehet elmondani a görögökről. Aki látta a 'Zorba the Greek' c. filmet az biztos emlékszik a főhős által tervezett erdészeti szállító be-rendezés totális csődjére.

Most rátérek az én egyéni waldenom keresésére. A Balaton Felvidéken és a Pilisben kezdődött szalonna sütéssel, kirándulásokkal és táborozással és ehhez Erdély is adott hozzá. Aztán jöttek olyan helyek mint Szárhalom, Sörházdomb és Tacsi árok, ahol lelkes oktatók olyan sok okosat és szépet tanítottak nekünk, hogy ha egy tizede is meglenne most az agyamban akkor már okosak közt emlegetnének.

Az első kanadai nyarak emlékei olyan zöld gulág emléket hagytak bennem. Ugorva egyet, most már csak azokról az erdőkről írok, ahol a telekkönyvben az én neven áll, hű maradva a cím birtokos esetéhez.

Az első erdőm története olyan mint a tiszvirág népdal. „A mi szerelmünk is ilyen kérész élet, alig kezdődött el, máris semmivé lett".A 60-as évek elején gyakran álltam meg Prince Georgeban, főleg hétvégeken, de söriváson kívül ritkán történt valami. Kondor Gyurka mondta, hogy unalom üzésre ingatlannal foglakoznak. A város nagyon nől, a környékbei erdőket felparcellázzák házhelyeknek. A soproni barátok vesznek többet, hétvégén kivágnak egy bejáratnak és háznak való helyet és a faanyagból kijövő hasznot és értéktöbbletet elosztják: vagy akié a telek az veszi az italt és a pizzát.

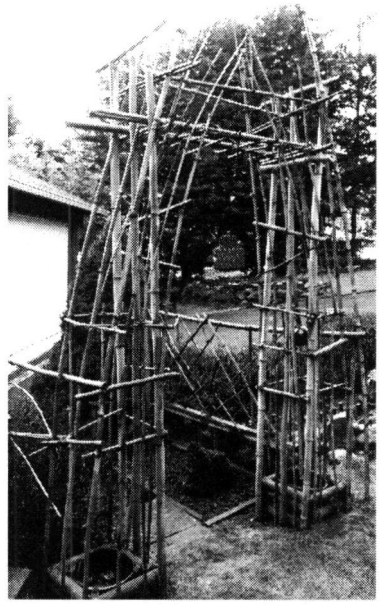

Másnap kimentünk egy frissen feltárt területre. A földút két oldalán szép 50-60 éves douglasz fenyő állomány és 200 méterenként kis zászlók jelzik a parcella határokat. Jobbra 3-4 holdas telkek 400 dollárért, balra hasonlóan de 800-ért mert azok a Nechakó folyóra néznek. Azt méreg drgának tartom, de Gyurka vesz egyet, én meg egy olcsóbbat. Ekkor láttam utoljára az erdőm. Az élet messze sodort. Tíz év mulva alig találtam meg mert igazából nem is létezett. Egy szomszéd házat épített, az enyémet tarra vágta és ott tartotta a lovait. Aztán elköltözött és így meg se verhettem és az utód meg ártatlan volt. Még másnap eladtam de az 5000 dollár se vigasztalt meg az emocionális veszteségért.

A második erdőm már magyarosabb volt. Vegyes lomb állomány: juhar, tölgy, szil és egy-két fenyő. Connecticut államban szigorúak az építési törvények városon kivül. Házat csak minimum két hold erdőben lehet építeni, abból burkolt hátsó gondolatból kiindulva, hogy megakadályozzák New York felől a főleg szines népesség terjeszkedését. Egyik este a kis falusi magyar klubban Császár bácsival beszélgettem. Panaszkodott, hogy megtartott egy szép kis erdőt a fiának. Annak meg nem kell, városi nőt vett el, pedig innen is bejárhatnának Hartfordba. Letelepedésen gondolkodtam és még az este meg vettem tőle, de valójában ismertem is a helyet. Az országút felüli részre ültettem sok hemlockot, hogy télen is legyen zaj és vizuális függöny (az 'Eastern hemlock -*Tsuga canadensis*- is nagyon árnyéktűrő). A közepén volt egy eszményi házhely. Természetes tisztás, néhány szép nyírfával, és pont ott futott át két község határa. A határvonalra épített ház adóját az határozta meg, hogy melyik oldalra esett a legnagyobb hálószoba. A déli oldalon négyszeres volt az adó, mert gazdag község volt, kitűnő iskola rendszerrel, ami fontos ha gyerekek voltak. Később egy ügyes fogással, leválasztó fal, vagy egy nagyobb szekrény építéssel át lehetett 'mozgatni' a házat az olcsóbb faluba. Ebben az erdőben már több időt töltöttem, bizonyos érzelmi kapcsolatokat is kialakítottam, de innen is tovább sodort az élet. Egy professzor házaspár vette meg, az általam tervezett házrajzokkal együtt.

A harmadik erdőm már nagy kiterjedésű terület volt és ezzel már mély és tartós viszonyom alakult ki. Syracuse várostól délre a dombos vidéket erdők borítják, mozaik szerűen váltakoznak a kis magán erdők és nagyobb állami erdők. Gyakorlatilag semmi komolyabb erdőgazdálkodás nincs. Vadászat, tüzifa és néha jobb anyag bútorgyártásra a kis magán erdőkből és papirfa termelés az állami erdőkből ami valaminek számít. Régen, itt-ott próbálkozás volt mezőgazdasággal de se a talaj se az éghajlat nem volt kedvező. Az erdőm zöme elég rossz minőségű juhar, kőris, cseresznye kevert állomány volt. Volt egy szép bükkös erdő részlet is és az északi oldalon egy nagyobb terület larch (vörös fenyő). Két holdat, ami valamikor szántóföld volt beültettek fenyővel (*Pinus rigida* és *P. resinosa*). Valaha volt egy kis ház is, de az földig leégett, de mellette a pumpálós kutat tudtam használni. Mellé tettem egy kis utazó kocsit, ahol hétvégeken aludtam és a szerszámokat tartottam. Néha még télen is kimentem, de a nagy hó miatt az utolsó 2 km-t már síléccel kellett megtenni. Komolyan elkezdtem a rontott erdő átalakítást és tüzifatermelést. Teherautómmal és az utánfutóval minden forduló egy tonnát jelentett. Nagyon kellett a fa, mert télen naponta 60 -70 kiló fát égettem. Modern két kamrás kályhám volt. A felső kamrában egy katalizátor a füst gázokat égette ezért a gyanta tartalmú fenyőket csak a kandallóban használtam. A larch egy részét eladtam egy fiatal asztalosnak, aki 'Adirondack'stilusú bútorokat gyártott. Ahogy közelítő utakat csináltam a teherautómnak, ki kellett vágni szép nagy hársfákat is. Ezeket 30 centis darabokra vágtam és eladtam Syracuse Egyetemnek $10-ért darabját (Később tudtam meg, hogy a képzőművészeti tanszék fafaragást tanuló diákoknak $40-ért adta át). Jó tíz év alatt szépen rendbe jött az erdőm, de kezdtem kifogyni tüzifából, mert a 'tarthatóságot' etikailag tiszteltem. Kapóra jött egy új állami program. Körülöttem mindenhol állami erdő volt nagy őz állománnyal, amit nagyon redukált a nagy hó és téli élelem hiány. Az u.n. 'deer yard program' azt jelentette, hogy 10-20 fa levágásával az erdőbe lékeket vágtak. A ledöntött fák ott korhadtak el tavasszal, de a korona és a vékony ágak téli eledel volt. Minden évben egyet én vágtam ki, nekem még fizettek is, és az évi szükségletem is ki lett elégítve.

Jogom volt minden évben egy őzre, de azt átpasszoltam barátoknak és kollegáknak. Építettem egy magas-lest is. Pulykát mindig szerettem volna lőni, de sose sikerült. Tagja voltam az erdőtulajdonods szövetségnek de sokat nem cselekedtünk. Minden évben 2-3- szor összejöttünk, szidtuk az állami törvényeket, a magas adót és söröztünk. Mindig egyedül dolgoztam és sok szerencsével. Csak egy balesetem volt, de a 'kevlár' védőnadrágomon sok vágás volt. Fiam még kicsi volt de mikor a szeder és eper érett akkor mindig kivittem és ott tanult meg tábortűzön sütni-főzni. Volt még egy érdekes dolog a környéken. 1800 körül egy francia arisztokrata területeket vett az államtól, amikor még ez igazi vadon volt Mohawk területen. Emberei egy kis koloniát alapítottak de pár év után mindent benőtt az erdő. Az arisztokrata sose volt itt, de később letelepedett Cape Vincent-ben, ahol tagja lett egy francia összesküvő csoprtnak, akik Napoleon kiszabadítását tervezték. Egy lelkes kutató csoport a közelemben piszmogott minden nyáron keresve az eredeti kis kolónia nyomait. Időnként beálltam közéjük önkéntesnek.

Keleten már régen voltam, de az erdőm még mindig megvan.

Most nehéz eladni, mert évek óta rengeteg birósági és politikai csete-paté van. Olaj, földgáz tulajdonjog v. felületi jog, ellentmondó állami és federális törvények és egyéni jogok ütközése, rá adásul a földgáz kitermelési módszer (fracking) és annak moratóriuma is bíróság előtt van.

A negyedik erdőm igazából egy telek, tele fával. Ez már itt van a közelben, a Gabriola szigeten és ez esetben Jandó Tibi volt a bábaasszony. Itt csak egyetlen erdészeti esemény történt a nagy juharfák 'megstuccolásán' kivül. Kútfúrás alkalmából néhány igazán szép nagytermetű duglász fenyő a fűrészüzemben kötött ki. Féltem hogy ez a tény a motorbicikli-nevű hamis profétának a fekete listájára tesz, ezért eladtam a telket mostoha fiamnak. Megnyugtatom a nyájas és valószínűleg agyon untatott olvasót, most már csak az ötödik erdőről irok, pedig van hatodik is (A fiammal vettünk egy kis területet 2200 méter magason, a Sziklás Hegységben. Eredetileg egy 'prospector' bánya foglalásként lett bejegyezve, de sose lett használva. Fele Krumholz erdő, másik fele kő, de a kilátás gyönyörű és viszonylag könnyen megközelíthető).

Mikor 2001-ben ide Bellingham-be költöztünk bent a városban, de a nagy egyetemi erdő tövében vettünk házat. A ház új volt de a nagy telek egy igazi dendrológiai smorgasbord vagy magyarosabban svéd asztal, bár egyik sem erdészeti szakkifejezés. Mindenhol volt fa rá elszórva, de az egyik oldalán volt egy szép 30-35 éves erdőfolt. Az itteni őshonos fajok: hemlock, duglász és vörös cédrus (*Thuja plicata)* mellett három fajta lúc, 'silver fir' (*Abies amabilis*) és *Sequoia* érdekes változatosságot adott. Ráadásul volt köztük még néhány igen szép kinai és japán hemlock is (nem tudom mi a különbség a *T. chinensis* és a *diversifolia* között) és valahogy még két rezgőnyár is belekeveredett a pakliba, mint Pilátus a Credóba. Több fámnak még nem tudom a nevét, de nem sürgetem a dolgot, nyugdijas vagyok. Azonnal elkezdtem az ültetést egy cseresznyefával, minden különös ok nélkül. Nagyon megnőtt, a gyümölcse vacak és a madarak eszik. Kész cikusz nézni amikor a mosómedve tornászik ki az ág vége felé egy ott matadt szemért. Nosztalgia okból ültettem egy pár erdei és fekete fenyőt. Minden tanács ellenére, a határokra minenhol bambusz került. Télen is üde zöld vagy sárga, jó zaj szigetelő és az őz se bántja. Az őzek szinte itt laknak és mindent megesznek, beleértve a snidlinget és kaprot is, pedig ezek a teraszon vannak edényekben. Nagy élmény volt nekem látni, hogy a bambusz akár 10 centit is nől egy nap alatt és 4 métert egy nyáron és egyből van belőle anyag is. Legjobb eredményem a 'Leiland cyprus'-sal volt. Mind a 20 megmatadt, dús zöld koronájuk van és nem soká tartott 5 métert elérni. Egyik sarokban volt egy duglász csoport és ahhoz minden évben adtam hozzá Anni születésnapján. Ez a közel 10 méter magas 'mini-erdő' az ő személyes szentélye. A kis mugo törpe fenyőkben nincs semmi ambició, alig érik el a kerti törpe vállát. Ajándékba kaptunk szobanövénynek egy *Pinus echianata*-t ('shortleaf pine', ami igen csalós név, mert tűlevelei legalább 10 centisek). Ezt is kiültettem és igen szépen nőtt pár évig, amíg egy neveletlen őzbak nagyon meg-hántotta. Bebugyoláltam gézzel, most úgy néz ki mint a főhős az'English Patient' c. filmben. Minden magyarnak kell hogy legyen tölgyfája. Vancouverben a magyar katolikus templom előtti járdánál felszedtem makkot és a zsebemben hazahoztam (Egyébként ez is tilos a finánccok szerint). Három, nagyon csinos tölgyfa lett belőle, de persze ezeket is be kellett keríteni az első években. A legnagyobb fa egy igen termetes széleslevelű juhar. Végre egy találó név, akkora levelei vannak, hogy a legnagyobb zaftig Rubens modelek vagy 'plus-size' hölgyek is hordhatnák fügefalevél helyett. Van egy igazi kuriózum is, mert az egyik 'Alberta spruce' nagyon megtréfált. Egy idő után megállt növésben, lehet hogy csúcshajtása megsérült és csak senyvedett. Aztán két évre rá meglódult és tel-jesen más formában 'Fraser fir' szerű tűlevelek-kel folytatta a növést. Érthetetlenül nézem, nem tudom mi történhetett, de életemben nem ez az első eset, hogy események és saját tudatlanságom találkoznak.

Szép délután van. Ülök a teraszon és nézem az eget és a felhőket aztán egyesével mustrálgatom a fákat. Utána a madarakat követi a tekintetem, aztán megint jönnek a fák. Anni hoz ki egy üveg bort és két poharat és ő is elismerően kezdi nézni a fákat. Szinte versirásra ösztökél ez a hangulat. Ez lenne az a keresett walden amiről Thoreau írt? Gondolom ez, de nem vagyok benne teljesen biztos. A 2024-es Kapocsban talán erre is majd konkrét választ tudok adni. *(2014 január, Bellingham, WA)*

Szabó György: **Északra! Fel északra!**

A vancouveri repülőtér 1959-ben még lényegesen szerényebb, sokkal kisebb volt, mint a mai: az északi terminál, ahonnan már évtizedek óta a belföldi forgalom zöme és a nemzetközi forgalmi teljes egésze bonyolódik, még egyáltalán nem létezett, csak a déli terminál, ahonnan a tartományi forgalom járatai jönnek-mennek manapság. Az 50- és 60-as években még ez szolgálta a belföldi és nemzetközi forgalmat egyaránt. De akkor még ez is jóval kisebb volt, mindössze egy épületből állt. Azóta néhány épülettel ez is kibővült.

Ide érkeztem meg az autóbusszal végtelenül lehangolt lelkiállapotban, pedig inkább örülnöm kellett volna, hogy munkát kaptam, és lesz lehetőségem arra, hogy rendeződjék a jövőm; visszafizetni az egyetemnek tartozásomat, ami akkor ijesztően óriási összegnek tűnt, és félretenni valamennyit a tanulmányaim folytatására, amiről természetesen nem tettem le. Ugyanis most újra kezdte belerágni magát a tudatomba a kétség: lesz-e erőm kiszabadulni az erdei munka markából, vagy én is elveszek a partvidék végeláthatatlan erdőrengetegének száz és száz munkatelepe között? Egyre jobban marcangolt az önvád balga lépésem miatt. Miért-miért hagytam ott a soproni közösséget? Miért nem hallgattam a dékán úr érvelésére, mikor szinte apai aggodalommal mondta, hogy neki fáj minden egyes diák elvesztése, mert tudja biztosan, hogy idővel jobbra fordul a dogok menete és tanulásunknak, erőfeszítésünknek meglesz a kiérdemelt jutalma. Az előttünk végzők bebizonyítják, hogy a képzésünk nem csak megfelelő, de jobb is, mint a helyi erdészeti fakultásé. Csak idő kérdése az egész, csak valamennyi türelem kell hozzá. És miért nem hallgattam Safi jóbarátomra, aki az ő megszokott, higgadt megfontoltságával mondogatta, hogy ő bizony befejezi a tanulást, amit elkezdett, és utána lesz, ami lesz, de a tudást, amit megszerez, senki nem veheti el tőle. Úgy előttem volt, amint eltöprengve, két ujjával sodorgatta a haját! Miért hallgattam egy olyan

valakire, aki még csak a barátom se volt?! Hogyan tudtam ilyen naiv lenni!
Így tépelődtem magamba roskadva, várva a beszállás idejére. Közben szét- szétnéztem körülöttem, hogy ugyan kik lesznek az utastársaim. Néhányat szinte biztosan ki tudtam pipálni, mint erdei munkást, a már jól ismert kültelki eleganciával összeválogatott öltözékéről: nevetségesen hegyes orrú cipő, a zoot suite (zút szút) bő nadrágja, bokánál pedig olyan szűk, hogy alig lehetett felhúzni, valami fényes anyagból készült ing és bombázó dzseki ('bomber jacket'). Valószínűleg ők is útban voltak a partvidék északi részén szétszórt munkatelepek egyikére. Többnyire fiatalok, a 20-as éveikben. Átvillant az agyamon, hogy egyik-másik talán a munkatársam is lehet. Mások jobban öltözött, üzletember vagy hivatalnok típusúak voltak, mind igyekeztek Port Hardy felé.
Aztán gondolataim a közel jövő felé fordultak: vajon milyenek lesznek a munkatársaim? A világ mely tájáról verődtek ide, hogy a partvidék ősrengetegének egy eldugott zugában próbálják megkeresni a megélhetésükhöz szükséges pénzt? Gyűjtik valamilyen távoli jövőben előttük lebegő célra, mint én, vagy a hosszú keserves hetek, hónapok után visszatérnek a nagyváros forgatagába, fénytömkelegébe és könnyelműen elverik a nehéz erdei munkával összegyűjtött összeget, hogy utána megismételjék az egész folyamatot? Vagy éppen a családjuk fenntartásáért küszködnek ilyen áldatlan körülmények között, mert az életük során minden más lehetőség felé bezárult a kapu előttük és családjuktól távol kell kiverekedniök az élet könyörtelen követelményeihez szükséges anyagi alapot?
Randy Thompson jutott eszembe, hatalmas, félelmetes ökle, amint könyörtelenül lesújtott támadójára a nyálkás, ködös szürkületben, vagy amint vézna karjával könnyedén emelgette a súlyos acélcsigákat, mint holmi játéktárgyakat, a meggondolt, szinte finom beszédmodora, amint álmodozva, átszellemülten beszélt a préri gyönyörű naplementéjéről. Ugyan merre járhat? Keresi-e már azt a saskatchewani földdarabot, amire úgy sóvárgott? És azt az élettársat, akivel családot óhajt alapítani? Sanyarúan gondoltam arra, hogy most biztosan nem lesz ilyen munkatársam.
És milyen főnököm lesz? Egy félig tisztességes valaki, aki emberségesen tud bánni, beszélni beosztottjaival, vagy egy afféle rabszolgahajcsár, amely típussal gyakran lehet találkozni az erdőben? Megfelelek-e a beosztásnak, hiszen még ilyenre soha nem vállalkoztam. Van-e elég tapasztalatom ahhoz, hogy a veszélyes munkaviszonyok, körülmények között vigyázzak legalább két esetleg három embertársam biztonságára, testi épségére? Most hirtelen kétségek merültek fel bennem ezzel kapcsolatban, de ezeket gyorsan elhessegettem magamtól. Át- és átgondoltam a hegyoldalon folyó munka részleteit aprólékosan, ami valójában a munka dandárját képezik, és úgy gondoltam, hogy van elég tapasztalatom egy-két-három emberből álló csoport vezetéséhez. Majd az árboc fa leszerelésére, felállítására terelődött a gondolatom, ami bizony eléggé bonyolult és veszélyes folyamat, nagyon sok mindenre kell figyelni, de leszögeztem magamban, hogy összességében ez a főnök ('hooker') feladata, nekem csak meg kell értenem és követnem pontosan az utasításait. A felelősség csaknem teljesen az övé. Ez többé-kevésbé megnyugtatott.
Vissza is tért az önbizalmam, ami kissé ingataggá vált várakozásom közben. Fel a fejjel, boy! – biztattam magam. Az élet még sok érdekes problémát fog elővarázsolni az évek folyamán, amivel szembe kell majd nézni és megoldani, meghátrálásról szó se lehet majd.
Lassan eljött az indulás ideje és utastársaimmal kiballagtam a várakozó DC-3-as repülő ajtajához. Néztem rajta a feliratot 'Pacific Western Airlines'. Igen, az előző két alkalommal is ugyanilyen gépmadár vitt fel Port Hardy-ba, gondoltam, de akkor valamivel jobb volt a hangulatom. Még távolról sem volt olyan gondolatom, hogy valamikor én is hozzájárulok ennek, és jó néhány más, lényegesen komplikáltabb típusú gépnek a karbantartásához, biztonságos üzemeltetéséhez. De az megfordult a fejemben, hogy aki ezeknek a működéséhez ért, nem lehet buta ember. Belül megkerestem az ülésem, ami a szárny mögött volt a jobb oldalon. Bár hűvös, felhős idő volt, azért lehetett látni az Észak-vancouveri hegyeket. Kissé felvidított az a gondolat, hogy látom majd a partvidéket fentről, ami egy kis élménynek számított.
Hamarosan pörögni kezdtek a propellerek és egy kis kék felhőt lövellve beindultak a motorok, dübörgésük jelezve a bennük rejlő erőt. Kigurultunk a kifutó pálya végéhez, ahol egy nagy adag szenet lapátolt a tűzre a vezető, amitől mennydörgéssé fokozódott a motorok zaja és nekilendültünk az előttünk húzódó széles betonsávnak. Ahogy fokozódott a sebességünk, előbb a gép hátsó része, majd egész törzse a magasba emelkedett és elindultunk északnyugati irányban Port Hardy felé, követve a partvidék öblökkel szaggatott vonalát. Rövid időre még láttam az Észak-Vancouver fölött lévő sípálya hófödte területét és megrohantak a fájón édes emlékek: az Utével töltött órák, napok, síeléssel, táncolással, egyszerű bohó beszélgetéssel, autózással. És most hirtelen az autómra terelődött a figyelmem.
Mielőtt eljöttem probléma tárgya lett a jármű. Mit kezdjek vele, hol hagyjam? Az utcán nem lehetett, másutt meg nem találtam megfelelő helyet, és egy spontán ötlettől indíttatva bementem a '4th Avenue'-n lévő Plymouth autókereskedéshez, hogy nem vennék-e meg tőlem. Tél lévén, nem nagyon nyüzsögtek a potenciális vevők az autók között (egyet se láttam!) így az egyik eladóval sikerült beszédbe elegyednem, s előadtam neki az autóval kapcsolatos gondomat. Legnagyobb meglepetésemre nem küldött el, mikor érdeklődtem tőle, hogy nem venné-e meg tőlem, hanem azt mondta, lehet, hogy tudunk kötni egy üzletet. Először is látni akarta a járművemet. Láttam rajta, hogy az első benyomása nem volt rossz. Tiszta volt kívül-belül, jó gumik voltak rajta, s mikor beindítottam, szépen, egyenletesen dorombolt, mindenféle gyanús zaj, kattogás nélkül, ami határozottan tetszett neki. Mondtam, hogy nem éget olajat, (már ennyit megtanultam!) ami látszott abból is, hogy a kipufogó végén nem lehetett látni semmi nemkívánatos kék felhő kimenetelét, mikor felpörgettem a motort. És jók a fékek is, jegyeztem meg, próbálván meggyőzni arról, hogy nem holmi kimustrált tragacsról van itt szó. Kizárólag a körülményem kényszerít arra, hogy megváljak tőle. Tisztában vagyok azzal, hogy ennyi pénzért nem találok másik ilyen jó karban lévő, megbízható automobilt.
Az eladó elgondolkodva forgatta, babrálta az ujján lévő, hatalmas köves gyűrűt, majd egy kis töprengés után azt indítványozta, hogy menjünk be az irodájába, ahol esetleg kikovácsolhatunk egy mindkettőnknek megfelelő tervet. Ez már tetszett nekem is, és reménykedve követtem az irodájához. Ott udvariasan előreengedett, és mindketten leültünk az íróasztalához. Egy ideig rendezgette a papírokat az asztalon, majd kissé megelevenedve rám nézett, mondván, hogy kidolgozta a tervet, ami szerint üzletet tudunk kötni és mindkettőnknek megfelel. Mégpedig: ő megveszi az autómat 250 dollárért, ha én kötelezem magam arra, hogy 6 hónapon belül veszek tőle egy másikat, aminek az ára legalább 250 + 500, azaz 750 dollár. Ez ad nekem elég idő arra, hogy az erdőben megtakarítsam a szükséges pénzösszeget, ő pedig megszabadít a mostani gondomtól. Később pedig lesz egy autóm, amire büszke lehetek, egy lány se vonakodik beleülni és tisztességesen, baj nélkül fog szolgálni jó néhány évig.

Ez bizony elég kecsegtetően hangzott, számba véve, hogy kissé sarokba voltam szorítva, ámbátor eléggé sokalltam az 500 dollárt, ami igen takaros pénzösszeg volt abban az időben. De latolgattam azt a kínálkozó lehetőséget is, hogy egyelőre nem lesz gondom az autóval kapcsolatban. És az persze egészen természetesnek tűnt, hogy autómnak lenni kell! Így aztán elfogadtam az ajánlatot és a megfelelő íratok kitöltése és aláírása után elégedetten távoztam. Autóbusszal mentem haza, ami most meglehetősen szokatlannak – és egy kissé megalázónak – tűnt. De hát így játszadozik a sors az emberrel – gondoltam, és belenyugodtam helyzetembe.
Közben haladtunk Port Hardy felé, s a nehéz, szürke, csapadékkal telített felhők egyre alacsonyabbra ereszkedtek, szinte az aljukat sodortuk, mire a városhoz közeledtünk. Egy fél kerülővel ráálltunk a kifutópályára, leereszkedtünk és egy kis zökkenővel újra terra firmán voltunk. A kis terminál épületében magamhoz vettem a zsákom és megkerestem a repülőtársaságot, amely továbbvisz majd a hegyek közé. Ők nem merev menetrend szerint közlekedtek, hanem többé-kevésbé az utasokhoz igazodtak, s mivel most én voltam az egyetlen utas, jelezték, hogy indulunk 15-20 perc múlva.
Hamar eltelt a várakozási idő és beszálltunk a Beaver típusú repülőbe, amit eredetileg csak vízi közlekedésre használtak, de később futóművet szereltek rá, így szárazföldön is le tudott szállni, ami meglehetősen népszerűvé tette az ilyenfajta közlekedést. (A Beaver magyarul hódot jelent és ez igen találó elnevezés, mivel ez az állat vízben és szárazföldön egyaránt otthonosan mozog.)
A pilóta melletti ülésen foglaltam helyet, ahonnan kiváló kilátás nyílt az elibénk táruló terepre. A nehéz, szürke felhők eltakarták a partvidéki hegyóriások tetejét és fenyegető komorsággal terpeszkedtek a sziget és a kontinens között lévő tengerszoros fölé.
A pilóta felpörgette a propellert, a Beaver nekirugaszkodott a kifutónak és hamarosan a magasba emelkedtünk, a zord felhőrengeteg aljáig. A távoli partvidék hegytömbjei között egyáltalán nem volt szembetűnő, hogy hol is lehet a Seymour Inlet nevű tengeröböl bejárata. A partvidéki hegyvonulat szinte megszakítás nélküli hegyláncnak tűnt, azonban a pilóta egy határozott irányba állította be gépünket. Alattunk a tenger vize hullámos volt az állandóan fújó széltől, a hullámok tetején fehér habfodrok képződtek, majd tűntek el az állandó vízmozgásban. Néha egy-egy széllökés megbillentette a repülőnket, s ilyenkor meglehetősen kényelmetlen érzés fogott el. Egyáltalán nem lehetett tökéletesnek mondani a biztonságérzetemet.
Már egész közel jártunk a hegyekhez, mikor feltűnt az öböl bejárata. Két oldalon hatalmas hegytömbök emelkedtek ki a vízből, mintha őrködnének a bejárat biztonsága fölött. Mindössze néhány percig haladtunk előre, mikor az alattunk húzódó vízszalag három ágra szakadt. Úgy tűnt, mintha egy óriás Poszeidon-szigony lett volna alattunk, aminek középső ágát Nugent Sound-nak nevezik. Ez meglehetősen rövid, talán 18-20 km hosszú. Mi jobbra, azaz dél felé fordultunk, és követtük az öbölrendszer déli ágát, aminek Seymour Inlet a neve és 60-70 km hosszú lehet. Ennek az ágnak a vége felé van Nolet Bay.
Még talán 15-20 percig repülhettünk a vízből két oldalon kiemelkedő hegyóriások között, mikor a pilóta csökkentette a motor fordulatszámát és érezhetően ereszkedtünk lefelé. Hirtelen éreztem, hogy összeszorul a gyomrom a félelemmel keveredett izgalomtól, amit a főnökömmel, a hooker-rel való közeli találkozás tudata váltott ki. Ahogy ereszkedtünk lefelé, lassan feltűnt a távolban a hegy tövében meghúzódó, uszályon lévő kis telep. A pilóta szépen ráültette a repülőt a víz tetejére, és a motor lassú berregéssel vitt bennünket a telep dokkja felé. Már látszott is a végénél várakozó személy sötét, imbolygó árnya. A 'hooker' – villant át az agyamon, és kissé baljóslattal kevert kíváncsisággal eltűnődtem néhány pillanatra, hogy ugyan milyen lesz a fogadtatásom. A pilóta leállította a motort, mikor a dokk közelébe értünk és lassú úszással tettük meg az utolsó néhány métert, majd kiugrott a kabinból és kötelet dobott a várakozó főnökömnek, amivel egy vashoroghoz erősítette a repülőt. Megérkeztünk.
Kikászálódtam az ülésemből és minden erőmet összeszedve közönyös jókedvet színlelve üdvözöltem a várakozó főnököt, aki kézfogásra nyújtotta a kezét, közben tetőtől talpig végigmért. Eric – mondta kurtán, és kíváncsian mustrált néhány másodpercig, majd hívott, hogy segítsek neki a szállítmány kirakodásában. Kiderült, hogy élelmiszer ellátás is érkezett velem együtt. A dobozokat rendre kiszedtük a repülőből a saját holmimmal együtt, a pilóta még rövid társalgásba elegyedett Eric-kel, majd elbúcsúzott, beszállt a masinába, beindította a motort, nagy dübörgéssel nekilódult a víznek, majd hosszú nekifutás után végre felemelkedett és máris útban volt visszafelé.
Eric Larsen közepes, magamfajta magasságú, széles vállú, tagbaszakadt ember volt, talán a negyvenes évei elején lehetett. Kerek arca közepét egy átlagnál nagyobb orr foglalta el, aminek formája egy sí sáncra emlékeztetett. A későbbiekben arra lettem figyelmes, hogy beszéd közben ez a sí sánc egészen egyedi módon mozgásba jött. Meglehetősen mélyen ülő kék szeme egy jó adag gyanúval szemlélte a világot, ami eléggé érthető volt, hiszen többnyire ismeretlen emberekkel kellett végeznie a munkáját. Két keze vastag, húsos ujjakkal büszkélkedett, ami nagy segítséget jelenthetett neki a kemény erdei munkában.
A kirakodott ládákat behordtuk a kis ebédlőhelyiségbe, majd Eric jelezte, hogy beszélni kíván velem azután, hogy kiraktam a holmimat a zsákból és találkoztam a munkatársaimmal. Ők már előző nap megérkeztek és be is rendezkedtek a szállásunkon, egy nagy közös teremben.
A vállamra vettem a zsákomat, s elindultam megkeresni az ágyamat. Amint benyitottam a szobába, négy leendő munkatársam fordult felém meglehetősen kíváncsi érdeklődéssel. Odamentem mindegyikhez és kézfogás közben közöltem velük, hogy a nevem George és én vagyok a rigging-slinger. (Ennek a beosztásnak a nevét nehéz lefordítani magyarra szó szerint úgy, hogy értelme is legyen, talán 'felszerelés dobáló' állna hozzá a legközelebb. Jellegzetesen angol kifejezés, így csak az angol szavakat használom a jövőben, ha szükséges. Mint említettem már, 3-4 tagú csoport vezetője.)
Most figyeltem fel arra tényre, hogy van egy ismerős arc a csoportban, mégpedig Alpo Wilkman, akivel együtt dolgoztam Rainbow Creek-en az elmúlt ősz folyamán. Alpo Finnországból jött Kanadába feleségével és 2 gyerekével 3 évvel korábban. Eléggé primitív szinten beszélte az angol nyelvet. Úgy remélte, hogy 4-5 év alatt meg tud takarítani annyi pénzt, amivel visszatérve Finnországba egy jobb életet tud biztosítani családjának. Alacsony, zömök termetű, erős karú egyén volt, a 30-as évei végén. Ő volt az egyik 'chokerman' a csoportomban. A másik chokerman Jean-Pierre Leblanc volt, Kanada francia nyelvet beszélő tartományából jött. Ő volt az első francia-kanadai, akivel találkoztam. Őt is jellemezte az a spontán bohóság, ami sok földijének karaktere. Ő is azzal a jellegzetes francia kiejtéssel beszélte az angol nyelvet, ami nekem a későbbi években mikor többel találkoztam, dolgoztam, oly sok derültséget okozott. Még olyan is volt, aki szinte minden akcentus nélkül beszélt angolul, de a kedvemért átváltott francia akcentussal való beszédre, mert tetszett neki, hogy jóízűen megnevettetett.
De ami miatt legjobban emlékszem Jean-ra az volt, hogy 17 testvére volt. Szinte megdöbbentem, mikor mondta. A legjobb kép-

zelőtehetségemmel se tudtam elképzelni ekkora családot. És mi több, ahogy a későbbi években rájöttem, ez egyáltalán nem volt rendkívüli Quebec-ben, amit egyébként Jean is említett nekem. Ő egyébként azért jött Nyugatra, hogy pénzt gyűjtsön a továbbtanuláshoz, erre ugyanis egy ekkora családban már nem futotta a közös kasszából. 19 éves volt, életvidám és fiatalosan bohó. A későbbiekben élveztem nagyon a vele való munkát. Egy kijelentése azonban még a mai napig is a fülemben cseng, és kitör belőlem a kacagás, ha rágondolok. Ugyanis megkérdeztem tőle, hogyan lehetséges egy ekkora családot összehozni. Ő rám nézett és halálos komolysággal minden cicomázás nélkül, kurtán leszögezte a nyers igazságot azzal a felejthetetlen akcentusával: „Frenchmen like to...." (Francia emberek szeretnek ...). Tisztelt olvasóim engedelmével nem fejezem be ezt a mondatot, ugyanis szeretett folyóiratunk, a 'Kapocs' családi körökben is olvasott és ezt mindenek fölött szem előtt tartom.

(Egyébként jóval később, talán 34-35 év múlva, volt egy valamelyest hasonló élményem, egy ír származású kolléganőmmel kapcsolatban. Bár egyáltalán nem szokásom mások társalgásába belehallgatni, egy alkalommal munka közben ez a bizonyos kolléganő egy másik kolleginával társalgott a közelemben, és akaratom ellenére fültanúja lettem egy roppant érdekes dolognak. Ugyanis a beszélgetésből kiderült, hogy 14-en vannak testvérek, mindannyian lányok! Úgy gondolom, ehhez nem kell semmiféle észrevételt fűznöm. Talán csak annyit, hogy a társalgás végén a kolléganő leszögezte: a 14. lány után apa abbahagyta a próbálkozást.)

De vissza Nolet Bay-be! A chaser, egy bizonyos Daniel Jensen nevű egyén, nálam valamivel magasabb, szikár, meglehetősen hallgatag ember volt. Se barátságtalannak, se túlságosan barátságosnak nem lehetett mondani. Mindössze 10 osztályt fejezett be az iskolában, amikor szükségből abbahagyta a tanulást. Azóta az erdőben dolgozott, az utóbbi 9-10 évben, mint chaser. Semmi más képzettsége nem volt, élte a 'favágók'" tipikus életét, bejárva a partvidék fakitermelő telepeit. Semmi kilátása nem volt arra, hogy valaha kiszabaduljon az erdei munka rabságából. 29-30 éves korban ez bizony igen súlyos ítéletnek tűnt. (A chaser az a személy volt, aki az árbóc fához lehúzott rönköket egy nagy rakásba rakta és kioldotta a köteleket.)

A csoport negyedik tagja egy Larry Johnson nevű fiatal, 19 éves gyerek volt, aki a jelző ember munkáját végezte. Ő is a továbbtanulás reményében gyűjtögette a pénzét, bár, mint ahogy elmondta nekem, ezt nem nagyon szerette hangoztatni. Úgy érezte, hogy az erdei munkások részéről volt egy bizonyos fokú ellenszenv azok iránt, akik tanulni vágytak, mondván, hogy ők különbnek érzik magukat a többinél.

Néhány szó váltása után kipakoltam a cókmókomat a zsákomból és átmentem a hooker-hez, kérése szerint, egy kis beszélgetésre. Kopogtatás után benyitva a szobájába az volt az első benyomásom, hogy az sokkal otthonosabb volt, mint a mi hodályszerű szállásunk. Természetesen ez dukált neki, mint főnöknek. És neki csak egy szobatársa volt, a gépkezelő, vagyis favágó nyelven 'donkey pincher' (szamár verő) Hogyan alakult ki ez az elnevezés, fogalmam sincs. Az ő neve egyéként meglehetősen színes és előkelően hangzó Warren Marshall volt. A negyvenes éveiben lehetett és első benyomásra eléggé barátságos egyénnek tűnt.

Nem lehetett azonban ezt állítani a főnökről. Eléggé szárazon üdvözölt és előadta, hogy tudja a központtal való beszélgetésből, hogy ez az első rigging-slinger beosztásom. Neheztel is rájuk emiatt, mert nézete szerint egy több gyakorlattal rendelkező személyre van szüksége. De ha már én jöttem, bele kell nyugodnia, mert nincs választása. Figyelmeztetett, hogy amire vállalkoztam, nagyon komoly dolog és nagy felelősséggel jár. Válaszul kifejtettem, hogy tisztában vagyok a felelősséggel és bízom benne, hogy el tudom látni a feladatot. De azt is mondtam, hogy mindent nem tudhatok, és remélem, tanulhatok tőle, mint sokévi gyakorlattal rendelkező vezetőtől. Ez láthatóan tetszett neki, és azt mondta, mindenkinek kell kezdeni valahol, hát reméli, az én kezdésem jó lesz, mindannyiunk érdekében.

Másnap reggel kigyalogoltunk a munkahelyre. Hideg, zord idő volt, a hó még sok helyen megmaradt, figyelmeztettem társaimat, hogy legyenek nagyon óvatosak a hegyoldalon, mivel minden csúszós lesz.

Egy már megkezdett vágásterületen kezdtünk dolgozni. Minden probléma nélkül múlt el a nap. A munka befejeztével a főnököm tudomásomra adta, hogy örül a nap probléma nélküli lefolyásának és meg volt elégedve a behúzott rönkök számával is, amit egyébként a chaser tartott számon.

Aztán jól ment a következő nap is, meg az azt követő nap, napok is. Két hét elteltével kezdtem érezni, hogy enyhül a főnök bizalmatlansága irántam, bár csak igen kis mértékben. Árgus szemekkel figyelte minden lépésemet, s a finomság teljes mellőzésével adta tudomásomra, ha szerinte valamit nem jól csináltam, bár nyugodtan mondhatom, hogy ilyen csak ritkán fordult elő. És ez igaz volt a chaser-re, sőt a gépkezelőre nézve is, annak ellenére, hogy a szobatársa volt. Ez azonban nem okoz semmi feltűnést az erdőben. A beszéd, a viselkedés, a modor igazodik a munka keménységéhez, veszélyességéhez. Hiba elkövetése igen gyakran von maga után komoly következményeket, és sajnos túl gyakran, a végső rovancsolásnál való megjelenést is.

Február vége felé már kezdett az idő enyhülni, meglazult a tél vasmarkának szorítása, azonban a hegyoldalon ez nem sok áldással járt. Eltűnt a hó utolsó maradványa is, de a hideg, száraz napokat az enyhébb tavasziasabb, csapadékos idő váltotta fel. És ez rosszabb volt a hidegnél. Nap-nap után paskolt bennünket a dermesztően hideg eső, amit ha a süvöltő szél az arcunkba vágott, száz tű szúrásának fájdalmát éreztük. Minden nap szinte egy örökkévalóságnak tűnt, ami után a meleg zuhany, a szobánk simogató melege szinte mennyországnak tűnt. Az esték oly gyorsan elteltek, hogy csak perceknek tűntek. Utána jött újra a kemény munka a hegyoldalon, a testet-lelket bénító fagyos esőben. A kesztyűnk állandóan csuromvizes volt, a hidegben megdermedtek az ujjaink és fájdalmas volt minden mozdulat. A gumiruha alatt verejtékeztünk bőségesen, ami átitatta alsóneműnket, az a külső hideg hatására ránk hűlt, és hihetetlen kényelmetlenséget okozott. És a szinte állandóan fújó szél megduplázta a nyomorúságunkat. Így teltek a napok tudat-dermesztő egyhangúsággal. Az időjárás alig észrevehetően, de csak javult, a hideg eső langyosabbá vált, de azért jött lefelé rendületlenül. A naptár pedig húsvét közeledtét jelezte.

Aztán az élet – mint oly gyakran, szinte mindannyiunkat – egy váratlan fordulattal lepett meg. *(2014 február, Magyarország)*

Rétfalvi László: **Vándorúton**

(A következő sorokat a 'magunkról magunknak' szerkesztői krédóm alapján írtam, de talán mások is érdemesnek találják elolvasni. Naplót nem tarottam, a részleteket majdnem kizárólag emlékezetből idézem, ezért lehetnek benne időbeli és helyzeti eltolódások, de 'kitalációk' nem. Helyiségeket, dátumokat és neveket volt alkalmam itt-ott megmaradt személyes irataimból ellenőrizni.).

A Kapocs korábbi s zámaiban megjelent irásokból könnyen kivehető és Apt K. élet beszámolójában (Kapocs 50:24-28 és későbbi számokban) pedig egyértelműen olvasható, hogy az 1960-as évek elején nem volt könnyű, talán nehéznek is mondhatnánk, olyan állást találni, amire képzésünk képesített s ami lehetőleg elfogadható fizetéssel is járt. Sokan elvállaltak alacsonyszintű pozíciókat az erdészetben, itt British Columbiában vagy a közeli Albertában, ahol aztán lassan és kemény munkával feljebb jutottak vállalataiknál. Néhányan pályát váltottak. Mások megpályáztak, többnyire sikeresen, 'graduate school' pozíciókat, hogy tovább tanulhassanak magasabb minősítésekért különböző egyetemeken, a kontinens minden szögletében. Közhelynek számít körünkben a vélemény, hogy csoportunk magas rátájú 'graduate school' végzettségének legfőbb oka az akkori évek gazdasági pangása. Az elhelyezkedési nehézségek évekig tartottak és a jobb lehetőségek reményében ritkán riadtunk vissza, ha vándorútra kellett kelnünk. Észak Amerika nagy kiterjedésű földrész, de mivel mi hazánktól olyan messzire kerültünk 1956-os 'elvándorlásunk'-kor, hogy a távolságok nem tartottak senkit vissza szerencsét próbálni távoli vidékeken.

Saját vándorutam csak 1965 őszén kezdődött, miután elnyertem 'MF' (Master of Forestry) képesítésemet a University of British Columbia Zoologia Fakultásán és kereső állás után kellett néznem. (Maga az erdészeti képesítés és az állatan kapcsolata is magyarázatra szorulna, de azt most hagyom más alkalomra). Nem kell hangoztatnom, mivel akkoriban mindenki gyakorta átesett a keserűségen, hogy majdnem minden állás-pályázaton hátránnyal indultunk angol nyelvű vagy akár csak angol nevű pályázó társainkkal szemben. Példaként hagy említsem azon esetet, amikor egy ('batchelor' képesítéssel rendelkező) pályázó, aki az előző évben még diák volt abban a lab-kurzusban, amit én oktattam 'Lab instructor'-ként', megkapta azt az állást, amit nekem már félig odaigértek egy korábbi interjú alkalmával. Minden hivatalos tagadás ellenére nem elképzelhetetlen, hogy közrejátszott rokoni kapcsolata az egyik 'senior' benfentessel és hogy a 'protekció' intézménye Kanadában is, mint máshol a világon, virult. Később is volt alkalmam ilyesmit tapasztalni, de érdekes módon ellenkező előjellel.

Ilyen előzmények után nem csodálható, hogy elfogadtam az állás ajánlatot, amit a federális National Parks Service (Department of Northern Affairs and National Resouces) postázott cimemre Vancouverbe. Annak ellenére, hogy az állás Cape Breton Highlands National Park-ban, Kanada másik végén, az Atlanti Óceán partján fekvő Nova Scotia provinciában, Vancouvertől több mint 6000 kilóméterre volt, semmi aggályom nem támadt a köztünk lévő távolság miatt. Aggályaim viszont voltak a megteendő út finanicirozásával, mivel a 30 cent/gallon (azaz 7.5 cent/liter!) benzin ár ellenére a kis bogárhátú (talán akkor más formájút nemis gyártottak) Volkswagen autóm üzemeltetése olyan hosszú úton tetemes készpénzt igényelt (hol voltunk mi még akkor a 'Chargex', majd a későbbi 'Visa' hitel-kártyákhoz, nem beszélve arról, hogy az év tavasza óta állás és jövedelem nélküli embernek olyant nem is adtak volna), aminek tetejébe az éjszakai megszállás, no meg a napi étkezés költségei is járultak. Aggályaimat barátaim segítségével oldottam fel, akik hasonló szegénylegény mivoltuk ellenére zsebeik mélyére nyúltak és összeadták a nagyjából kiszámított szükséges összeget és magyaros kézfogással juttatták birtokomba a kölcsönt. (Remélem nem felejtek ki senkit segítőim közül, de most hirtelenjében Farkas Pista alias 'Szivem', Safranyik Laci földim és Józsa Laci neve jut eszembe. Az utóbbinál a korábbi nyár folyamán 'csőlakóként' még szállást is kaptam jó pár hétre, bérelt alagsori apartmanjában).

Pénzügyi szükségleteimet, mint minden más témát, a 'Kis Budapest' nevű vendéglőben beszéltük meg. A nevezett étkező hely legkorábbi vancouveri éveink óta fontos tényező volt mindannyiunk életében. A magyaros és megengedhető árú ételekért jártunk oda, de az évek folyamán az kinőtte magát egy olyan találkozó helynek, ahol megoszthattunk munkahelyekkel kapcsolatos információkat, üzeneteket hagyhattunk egymásnak (emberöltővel a cell telefonok előtt!) és bemutathattuk leány ismerőseinknek a magyaros életmód egy kis szegmensét. Kezdetekor, 1957-ben, még egy teljesszámú cigányzenekar is hozzásegített hazánk, otthonunk elsiratásához s többünk, jómagam is, ott szerettük meg a cigányzenét és próbálgattuk ki hangszálainkat az 'Akácos út...' féle keserédes dalok hangoskodásával. Később a cigányzenekart felváltotta egy középkorú, rendkivüli jó hallással megáldott zongorista, aki le tudta kottázni az általunk dúdolt, de számára nem ismerős dallamokat (Ha néhányan emlékeztek, ilyen volt az akkor népszerűvé vált 'Moscow nights' dallama is). Addigra már az étkező hely a soproni csoporthoz tartozó 'Paula néni' tulajdonába került, aki a sok korábbi 'kuncsaft' mellett ott étkeztette a közeli lakásukban szobákat bérlő diákokat is. Ott dolgozott az 1960-ban diplomázott erdőmérnök társunk, Tóth Jóska mint a mindig precíz, mindig udvarias felszolgáló, aki Paula néni visszavonulása után átvette feleségével Piroskával a vezetést. Zene kiséret addigra már megszűnt, de a magyaros étel, nekünk rongyos diákoknak is elérhető áron, tovább tartott. A vendéglő városi hírnévre tett szert s nem egyszer láttunk ott igen jómódú vendégeket is, akiket nem az ár csalogatott. Többek között, rendszeres vendég volt feleségestől egy Mr. Bentley nevű úr (ha jól emlékszem valamelyik nagyobb fakitermelő vállalat tulajdonosa - talán a BC Forest Products), aki rendszeresen, hasonnevű autójával (a névrokonság gondolom csak a véletlen dolga lehetett) szokott érkezni. Jóskáék sokáig vezették az ebédlőt, mindaddig még az épület távol-keletről érkezett új tulajdonosa annyira megemelte a havi bérlést (minden formalitást mellőzve, a zárt ajtó alatt becsúsztatott értesítővel), hogy érdemes volt nekik azt feladni és a 'nyugalomba vonulást' választani helyette. Azóta is siratjuk a 'Kis Budapest' elmú-

lását.
No de térjünk vissza vándorutam kezdetéhez. A költözködéssel nem volt problemám, majdnem minden ingóságom belefért a támlájától megfosztott hátsó ülés és a mögötte lévő, a motorház feletti térbe. Néhány ruhadarab mellett a nagyobb mennyiséget a tetemes számú klasszikus zene LP lemezek és az azokat lejátszó sztereo masinám tették ki. A cuccaimmal feltöltött tér hatásosabbá tette a VW különben gyenge kapacitású fűtőjét, (amit csak a későbbiekben tudtam igazán értékelni) és tompította a motor berregését, ami nem sokat számított, mivel rádió úgy se volt az autóban. Legnehezebb és legnagyobb volumenű tulajdonaim, könyveim és irataim számára más megoldást kellett választanom. Szerencsére mind belefért két nagy 'trunk'-ba (láda-bőrönd szerűség), amit aztán később, jóindulataik által vezérelve, barátaim vittek a vasútállomásra és küldtek utánam, jövendő címemre. Próbáltam búcsúzkodásokkal nem tenni nehezebbé a távozást. Barátaim körében ez egyszerű volt, mivel mindannyian hozzászoktunk már a jövéshez-menéshez dolgainkkal kapcsolatban. Viszont nem volt könnyű megválni az akkor már érős érzelmi szintre emelkedett kapcsolatomtól egy szőke kislánnyal. Érzelmek nem ismerhetnek távolságot, de tudtam személyes tapasztalatból, hogy azok idővel itt-ott mégis megkophatnak, és ki tudja mikor látjuk ismét egymást. Minden elválást annak nehezebb elviselni, aki marad. Esetünkben is nekem volt könnyebb, mert engem izgatott az előttem álló út, az állás, jövőm lehetőségei, karrierem kezdete. Egy szóval engem akkor már áthatott a 'zugunruhe' (azaz a vándormadarak 'költözés előtti nyugtalansága').
Nem volt utolsó perces kapkodás, de nem is volt korai kezdés. Úgy dél tájban, borult ég alatt indultam utamnak egy szerdai napon, 1965 november 24.-én. (Mivel akkor még az európai gyártmányú autók műszerei is mérföldet (=1.6093 km) mértek, távolságokat abban fogok jelezni). Minden nehézség nélkül, hómentes utakon tettem meg a 169 mi. távolságot Kamloops, BC-ig, még sötétedés előtt. Bár bizalmam meg volt az 1962-es évjáratú autómban, okom lehetett volna aggódásra, mert működése korábban többször akadozott, főleg a benzin-pumpa hibásodása okán. Hamar megtanultam, hogy olyan alkalmakkor, a működés folytonosságát biztosítandó, le kell húznom a pumpáról a karburátorhoz vezető csövet, azt jól megszívni (!) addig még szám meg nem telik benzinnel, azt azonnal kiköpni, a csövet pedig gyorsan visszahelyezni a pumpára. Ezen a napon nem volt arra szükség. A rövid (?) útat a korai esteledés kényszerítette rám, ami minden további keletre haladó utamon egyre korábban jött, a nappalok rövidülése és a keleti irányba haladás folytán. Olyan részletekre, hogy hol száltam meg, mikor s mit étkeztem nem nagyon emlékszem, mert azok összekuszálódnak későbbi évek gyakori utazásaival.
Másnap, korai kezdéssel vándorutam leghosszabb (587 mérföld) szakaszát tettem meg, át BC hegyláncolatain, át a Sziklás Hegység vonulatán, túl Alberta provincia terjedelmének felén, lapos prairie szerű vidéken, Medicine Hat, AB-ig. Könnyű volt az út, kevés forgalommal és talán még hátszelet is kaphattam Calgary után, mivel ott gyakoriak a 'shinook'-nak nevezett meleg szelek, amik a hegyekről fújnak és képesek, egyik napról a másikra, még a tél közepén is havat olvasztani. A hőmérséklet azonban erősen süllyedt. Azt csak másnap reggel érzékeltem, amikor ismét korai kezdéssel próbálkozva nem tudtam beindítani kis autómat. Rövid tanácstalanság után a motel melletti garázstulajdonos rámutatott problémámra: fagyálló folyadék hiányában befagyott a benzin vezeték! Itt nem használt a 'kézi szivattyúzás', csak a hőemelkedés a garázsban, ahová közösen betoltuk a járművet felmelegedni és a fagyott vezetéket kiolvasztani.
Tetemes késéssel, de most már fagyálló folyadékkal is ellátva indultam tovább keleti irányba. Hasonlóan az előző naphoz, könnyű volt a haladás. Amire tisztán emlékszem, hogy az északnyugatról fújó szél olymódón vitte magával a keményre fagyott hószemeket, hogy azok felhőként lebegtek az országút fölött, néha még annak dimenzióit is eltakarva. A 'felhők feletti' utazás nem annyira a repülésre emlékeztetett, mint inkább egy képzeletbeli 'hadak útján' haladásra. Az egyedüllét a kis térfogatú autóban elviselhetőbbé vált ha gondolataimat 'szabad szárnyra' engedtem és megélt életem szép emlékeinek felidézése mellett fantáziadús jövőbeli képeket is alkottam. (Akkori 'gondolat szárnyalásaim' későbbre is megmaradtak és habitussá váltak gyakori utazásaimban). A kis hátszél ismét segíthetett, mert a késői kezdés ellenére jó nagy távolságot tettem meg. Az Albertában kezdődő lapos terület végig tartott Saskatchewan provincián keresztül, majd Manitoba provinciában is, egészen esti állámásomig, Brandon, MN-ban. Aznap 517 mérföldet hagytam magam mögött.
A korai kezdés már természetessé vált, mivel megállóim általában sivár kinézése ottani időzésre nem késztetett. Emellett fűtött az előrehaladás vágya, hogy minél hamarabb érjek célomhoz. Az országúthoz közeli motelek általában olcsón, de csak a legelemibb szükségleteket szolgáltatták. Működőképes televizió (csak fekete-fehér) ritkán volt a bérelt szobákban, de rádió igen, ami egyedüli forássa lett az esti szórakozásnak és hirszerzésnek. Előző este csak fél füllel figyeltem oda az időjárás- előjelzésre, hogy az előttem álló utakon vihar fog dúlni és nagy havazás várható a következő napon. Minden aggály nélkül indultam útnak. Nem is volt baj Winnipeg, MN-ig, ahol időnyerés céljából az új déli, a várost elkerülő autóutat választottam. Akkor még erősen havazott, de a viharokra jellemző erős szelet nem észleltem, gondolva, hogy az már kifújta magát odaérkezésem előtt. Úgy is volt, de ahogy haladtam előre, a hótorlaszok, amiket a vihar korábban épített lassan de meggyőzően mutatkoztak. Először nem, de aztán hirtelenszerűen jött a ráébredés, hogy rajtam kivül nincs más jármű az úton. Egy nyomasztó, elhagyatottságot éreztem magam körül. Ahogy az utat ellepő hótakaró nőtt, úgy lassultam én is, mind amíg a mély hó megállásra nem kényszerített. Kiszáltam az autómból körülnézni s ami fogadott az illyesztő volt. Nemcsak az út melletti hó torlaszok alatt, hanem magán az úttesten is, hóval betakart elhagyott autók sokasága volt. Ott ahol áltam, is egy hóval belepett autó felett álmélkodtam! „Mit lehet itt tenni?" Az időjárás javulóban volt, itt-ott a felhőréteg felszakadt és a kék eget is lehetett látni. A két irányba haladó úttesteket egy elég széles sáv választotta el és ez a sáv meg a nyugati irányba haladó út szinte hómentes volt az északról fújó szél jóvoltából. Ésszerűnek tűnt, hogy visszaforduljak Winnipegbe a hómentes úton, de oda csak az elválasztó sávon keresztül juthattam, amin korábbi olvadás-fagyás eredményeként egy jégréteg képződött. Kimentem a sáv közepébe és ugrálással próbálgattam annak súlybírását. Elégségesnek konstatáltam, de meg volt a veszély, hogy betörik alattam. Az is veszély volt, hogy nem tud autóm a sikos jégen a másik oldali meredekre felkapaszkodni. Döntöttem, megpróbáltam, sikeres voltam. Hamar visszaértem a városba, ahol garázstulajdonos informátoraim meggyőztek, hogy átment a vihar felettünk és a régi, keleti irányú országút vezethető. Igazuk volt. Az addigra mégélt élmények szinte eseménytelenné tették a további utat és jó tempóban, 462 mérföld után, csak a nappali fény múlása miatt álltam meg Ontario provincia Dryden nevű helységében. Ez a hely Észak-Ontario 'Lake of the Woods'-nak nevezett térség közepén, olyan 'senkik földjé'-n volt, legalábbis ahogy nekem akkor tűnt. A környék erdőkitermeléséről nevezetes, de tél lévén azon műveletek szünetelhettek, mert nem találkoztam rönk szállí-

tó teherautókkal, viszont egy fafeldoldozó üzem, talán papírgyár kéményeit láttam füstölögni. A füstről jut eszembe, hogy abban az időben még 'dohányos' voltam és a hosszú elhagyatott utak mérföldjeit úgy mértem, hogy milyen távolságot teszek meg egy-egy cigaretta (hosszú Pall Mall, hogy tovább tartson) elszívása alatt. A dohányzást pedig úgy próbáltam mérsékelni, hogy egyre több mérföldet tettem meg, mielőtt a nikotinvágy újabb cigaretta meggyújtására ösztökélt.
Ha Dryden, ON és vidéke elhagyottnak tűnt azon a téli napon, akkor következő útszakaszom még zordabb és jobban elhagyatott képet adott. Nem emlékszem, hogy akkor tudatában voltam-e É-Ontario nevezetes 'black fly' (fekete légy) mitoszával (tél lévén, azok nem legyeskedhettek körülöttem), de most, ahogy emlékeimet kutatom, önkénytelenül is a „Black fly, that little black fly...' Stomping Tom Connors által elhíresült rendició dallamát dudolom magamban. Aznapi utam első kétharmada a hires 'Nagy Tavak' legnagyobbikának, a 'Lake Superior'-nak partjához vitt, ahol kevés időmbe került átvezetni a Fort William/Port Arthur nevű iker városokon (amik jóval később Thunder Bay néven egyesültek). Természetesen akkor még nem tudhattam, de most kuriózumként megemlíthetem, hogy jövendőbeli anyósom szülővárosán (Fort William, ON) haladtam át. A továbbiakban a zord, elhagyatott táj képe csak a nagy tó újra és újra előbukkanó látványával enyhült következő megállómig, Marathon, ON-ban, 416 mérföld megtétele után.
Nem hiszem, hogy sok érdekesség került volna figyelmi körömbe a következő szakaszon sem, mert nincsennek emlékeim, naplót pedig nem tartottam. Hatodik napja, hogy útra keltem és a kezdeti nagy lendület óta napi távolság teljesítményeim egyre csökkentek. Persze könnyű volt találni okot a lassulásra, de mégis zavart a dolog. Jobban éreztem magam, amikor Sudbury, ON-ba érkezésem után konstatáltam hogy a 440 mérföld megtétele megállította a lassulást. Az időjárás is enyhülni látszott, nem a délebbre kerülés (2° 14' különbség a két megálló között), hanem annak kontinentalis viszonyai okán, hiszen a lezúduló arktikus hideg hullámok, nagyobb akadályok hiányában könnyen eljutnak sokkal délibb vidékekre is.
Minden esetre, a nagy területek lakatlansága láttán keletkezett 'egyedüllét' érzése lassan múlni kezdett a következő napon, annak ellenére, hogy a Trans Canada Highway helyett az alacsonyabb rendű és kevésbé lakott területen áthaladó, de sokkal rövidebb utat (Hwy 17) választottam Ottawa, ON irányába. Az előttem álló utat könnyen megtehettem volna az nap alatt, de nem ismerve Kanada fővárosának milyenségét, jobbnak láttam korábban megállni és térképemen megtalálni a National Parks iroda megtalálásának mikéntjét. Ezekben az időkben, közel ötven éve, Kanada lakossága fele akkora (kb.18 millió) volt mint a mai és nagyvárosainak népessége is hasonlóan kissebb volt. Azért mégis más egy nagy város mint azok, amiken eddig tucatjával áthaladtam. Arnprior, ON nevű helységben álltam meg, csupán 214 mérföld levezetése után, 43 mérföldel részleges célom előtt.
1965 december 1-én (szerdán), keletre tartó vándorutam nyolcadik napján jelentkeztem be munkaajánlóm központi irodájába, Ottawa belvárosának egyik magasépítésű épületében. Mindjárt a főnökömnek vélt Al Helmsley nevű urat kerestem s találtam helyben, aki egy igen barátságos és lelkesítő fogadás után azonnal javasolta, hogy elsőként járuljak a személyzeti osztályhoz, mihamarabbi beiktatásomra a kanadai 'Civil Service'-be. Akkor nem értékeltem kellően a lépést, később gyakran bizonyságot nyert, hogy hivatalos kezdési dátumom sok mindent meghatározott federális állami szolgálatomban. A nálam egy korosztállyal idősebb Al Helmsley akkor is, később is jóakaróm volt. Titulusa a 'Chief Park Naturalist' (amiből akkor csak egy volt Kanadában) azt jelentette, hogy őt választották az 'illetékesek', hogy indítsa el az akkor újszerű 'park interpretation' program'-ot Kanada Nemzeti Parkjaiban (az USA-ban már korábban is volt ilyen), aminek kezdő lépéseként 'Park Naturalist'-okat kellett kinevezni a nagyobb parkokba. A program célja a Nemzeti Parkok természeti értékeinek bemutatása volt a látogató közönség számára. Mr. Helmsley részletesen elmondta elképzeléseit a feladatról, de bevallotta, hogy minden helyen a kinevezett 'naturalistának ' kell a körülményeknek megfelelő programot kialakítani. Általam élébe. A kanadai 'Civil Service' a pozíciót a 'Biologist' kategóriába sorolta és a nagyobb parkokba kinevezetteknek 'Bio 2' fokozatot (5 közül) állapított meg. (A pozició kompenzációban egyenértékű volt a parkokban dogozó mérnökökkel, ami irigységet is kelthetett a helyben már régen, de nem 'professzionális' minősítésű pozíciókban alkalmazottakban (amit később tapasztaltam is).
Beiktatásom a kanadai federális szolgálatba azt is jelentette, hogy december 1-től 'utazói státusz'-ba kerültem és az utazással kapcsolatos költségeim ezután megtérítendők lettek. Ez nagyon jól hangzott a magamfajta szegénylegénynek. Olyannyira, hogy örömömben eszembe se jutott addigi költségeimet, mint a 'hivatalos költözködés' részeként felszámolni, pedig arra minden jogom meg lett volna (az adminisztratív személyzet nem említette, Mr. Helmsley pedig nem tudhatott róla). Siethettem volna tovább célom felé, de marasztaltak, hogy ismerkedjek meg a központi iroda 'parkom'-ra vonatkozó irratárával plussz könyvtári anyagával és hogy 'fújjam ki magam' egy kicsit a hosszú út után. Azonnal be is jelentkeztem a közeli és központi helyzetű Lord Elgin Hotel-ba, további ottawai tartózkodásom idejére.
Érdekes és fontos 'felvonás-köz' volt pályám történetében, hogy ottawai tartózkodásom még első napján találtam időt 'bejelentkezni' a Canadian Wildlife Service'-nél is, amely szervezet központi irodái ugyan abban az épületben, pár emelettel lejjebb voltak. Fő célom a bemutatkozás volt a magasabb vezetőknél, miután diák éveim alatt, állás-interjúk alkalmával és előző évi szerződéses alkalmazásom alatt Edmonton, AB-ban ismertem több biológusukat és regionális 'menedzser'-üket. Kellemes meglepetésemre, az igazgató David Munro azonnal fogadott és még nagyobb meglepetésemre, rövid beszélgetés után, ott, az iróasztalon keresztül ajánlott fel egy nagyon 'kecsegtető' állást szervezetükben. Zavaros indulatok kavarogtak agyamban: megragadni a ritka alkalmat, hogy része legyek annak a szervezetnek, aminek mindig is része kivántam lenni korai diákéveim 'erdész-biológus átvedlése' óta, vagy kötelezettségként teljesítsem a nap korábbi részében tett lépésemet. Dr. Munro szimpatizált vajúdásommal, de nyugtatgatott, hogy olyan gyors váltás, mint amin ott töprengtem gyakran előfordul a kanadai 'Civil Szolgálat'-ban és nem vetne rám rossz fényt. Nem kértem időt a további átgondolásra, ott helyben döntöttem, talán valami 'magyar virtus' alapján, hogy az adott szó és a kézfogás kötelez és megköszönve ajánlatát, nemet mondtam. Még mindig a ritka szerencse bűvöletében, igérgettem, hogy egy rövid tartamú 'naturalistáskodás' után ismét fogok jelentkezni, felajánlani készségemet.
Második ottawai napomon kihasználtam a lehetőségeket, amit Kanada fővárosa tudott ajánlani. Közvetlen hotelem mellett volt a Nemzeti Galleria, ahol legalább fel napot elizőztem, és nem messze a 'Natural History Museum', amit szintén érdekkeltőnek találtam. Furcsa volt viszont, hogy ezek a gazdag Kanada kulturális intézményei nem tündököltek a szegény és kincseiben sokszor kirabolt Magyarország hasonló intézményeivel szemben.
Járművem után is kellett néznem, bár a kis 'bogárhátú' ezideig nem okozott fennakadást utamban, további megbízhatósága

viszont csak ráfigyeléssel volt biztosítható. Egy gyalog távolságban talált VW garázsba vittem és hagytam ott szervízre és kivizsgálásra. Visszutamon találtam egy olasz 'restaurant'-ot, ahová betérve egy addig nem ismert 'lasagna' nevű ételt rendeltem, ami annyira ízlett, hogy azóta is rendszeres részese családi menünknek. (Sőt apám, aki jóval később kanadai látogatása alatt ismerte meg a finomságot, annyit emlegette az otthoniaknak, hogy egyik hazai utunkon vittünk magunkkal minden hozzávalót és helyben mutattuk be azt nekik. Apám vicces 'az annyát, lazannyát' rigmusát (akkor) apró lányaink is átvették). Harmadnap még bámészkodtam egy keveset a Parlament körüli szépen rendben tartott tereken, majd elmentem visszakapni autómat a szervízből. Nem volt sok javítani való, csupán a rossz emlékű benzinpumpán cseréltek ki egy kis alkatrészt.

December 4.-én , egy szombati napon, keletre tartó vándorutam 11. napján indultam tovább Ottawából, ismét a 17-es uton, ami Montreal, QC-ig a TCH részét képezi. Montreal akkor még a lagnagyobb kanadai város volt (azóta Torontó, ON rég túlszárnyalta) és igen forgalmas. Emellet ott és az egész 'francia-kanadás' Quebec provinciában voltak olyan közlekedési szabályok, amik erősen különböztek Kanada többi részéiben (és nemzetközileg is) használtakkal (legszembetűnőbb a piros oktagon formájú megállásra felszólító tábla 'Stop' szava ellenében az 'Arrêt' szó használata volt). Több ilyen zavaró jelzés, no meg a francia nyelvű feliratok oda vezettek, hogy a St Lawrence folyó déli oldalára vezető úton túlhajtottam és nem akarván megfordulva azt ismét keresgélni, a folyó északi oldalán, a harmadrendű (Hwy 2) úton folytattam utamat Quebec City-ig. Először bosszantott a dolog (talán szidtam is a franciákat), hogy ezáltal emulasztottam az új (TCH) autóutat, ami nagyban hozzásegített volna a gyorsabb és könnyebb haladáshoz, de aztán érezve a kis forgalmat és áthajtva a gyakori kis falvakon, látva a nagynál-nagyobb, máshol még katedrálisnak is beillő templomokat, rájöttem, hogy szerencsémnek tekinthetem korábbi eltévedésemet a nagyvárosban. Szép napos idő volt, minden ragyogott a hóborította vidéken és egy különös jóleső érzés szállott meg. Azóta is élénken elő tudom idézni az ottani táj szépségeit és a magasztos érzést ami azt kisérte. Quebec City, QC előtt már jobban odafigyeltem a déli oldalra való átkelésre, akkor nem is sejtve hogy milyen alkalmat halasztottam el újabb eltévedés hiányában, látni Kanada talán legszebb városát. Ezután már csak egy gyors két órai vezetés volt esti megállómig, Riviers du Loup, QC-ig. Aznap csak 413 mérföldet vezetthettem sötétedés előtt. A keletre haladás, no meg a három napos ottawai tartózkodás ugyancsak megrövidítette világos napjaimat.

A következő napon Amherst, NS-ig csak 394 mérföldet utaztam. Közben viszont átszeltem az egész New Brunswick provinciát, aminek neve igen hangzatos fülünkben (a Sopron Alumni füleire gondolok). Itt, Saint John, NB-ban léptem/léptünk először Kanada talajára 1957 január 8.-án, majd vesztegeltünk több napon át, várva a vasutasok sztrájkjának megszűnését, hogy tovább utazhassunk 'végleges' desztinációnkig. Közben akadt időnk meglátogatni Fredericton, NB-ban a University of New Brunswick (UNB) kempuszát. Ezek az emlékek élénkek gondolom mindannyiunk fejében. Azon a napon viszont nem nosztalgiáztam, hanem siettem célom felé és Frederictonban is csak tankolás céljából áltam meg. Nova Scotia már ujdonságnak számított, ezideig ott sohasem jártam. Első (kellemes) meglepetésem az volt, amikor a motel melletti étkező helyen, reggelire 'ham and eggs'-t rendelve, azt minden kérés nélkül három tojással szolgálták fel. Érdeklődésemre csak azt mondták, hogy náluk ez a szokás.

Most már nem kellett sietnem, közel voltam célomhoz. De a tengerpart felé tartó út helyett mégis a biztonságosabb TCH megjelölésű kanyargós országutat választottam. Áthaladtam Antigonish, NS-on (akkor nem tudván hogy ott van NS jónevű St. Francis Xavier egyeteme), majd elhagytam Kanada egybefüggő 'landmass'-ét és Port Hastingnél elértem Cape Breton Szigetet.

Furcsa érzés keringetett, furcsább mint amit éreztem ottawai bejelentkezésemnél. Ez a vidék lenne az én jövőbeli lakhelyem, itt fogok én talán letelepedni? De nem éreztem elációt, közelséget, valami vonzót! No, majd meglátjuk hogy lesz! („Olyan még soha sem volt, hogy sehogyan se lett volna" emlékeztettem magam a facsaros magyar 'közmondás'-ra). A nagy Bras d'Or tó melleti Baddeck nevű városban, rövid 233 mérföldes út után álltam meg az éjszakára, hogy másnap korán érkezhessek a park Ingonish Beach, NS-i irodájához.

(2014 február, Vancouver, BC) -Folytatjuk-

E G Y É B

Tóth Ágoston: **Rekviem egy Örvösgalamb és Golden retriver kutyusért.**

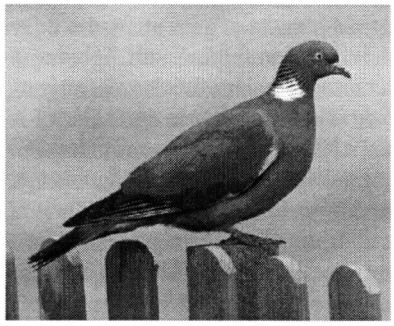

Az öregedést sokféle lehangoló jelenség kíséri. Most eltekintek a betegségek riasztó rémképeitől, hiszen mint tudjuk, a teljesen egészséges öregember ritka, mint a fehér holló. A lakhelyem közvetlen környezetében az itt eltöltött 35 évünk alatt már többszörösen kicserélődtek a bennünket körülvevő házak lakói. Szomszédban élő kollégák, sorra elköltöztek az égi világba és maradtam itt családommal egyedül, a régiek közül. Persze jöttek új emberek, s elfoglalták a kiürült lakásokat. Új emberek, új szokások, a távolságtartás kezdeti nyomasztó jelenségének folyamatos leküzdésével. Ez a gondolatsor már önmagában is a legteljesebb lehangolódás állapotába sodorja az érzékeny lelkületű embert. Amikor ezeket, a sorokat írogatom, éppen a mindenszenteki szomorú ünnepségre készülődünk, kedves halottaink sírjainak díszítéséhez szedegetjük a kert virágait.

Munkálkodás közben agyamban melankolikus gondolatok váltogatják egymást. Múltbarévedő tekintetem egy pillanatra megpihen a látóhatárt övező házakon és az elmúlt évtizedek során csemetekorból kinövő, ma már egetverő fák panorámáján. Kertünk nyugati határát beton lábazatra épített léckerítés határolja, melynek folyamatosságát egy kapubejáró szakítja meg. A kerítés közvetlen közelében örökké zöld Douglas fenyőfák ágaskodnak, védve házunkat a szélhordta portól és zajtól, melyet egy előttünk haladó, közepes forgalmú műút gépjármű forgalma ver fel.

Sok, sok év óta az egyik sűrűlombú fenyőfa villás törzsében fészkel egy Örvös-galamb pár. A hazai galamb félék legnagyobb testű képviselője gyakorta jellegzetes gurgulázó turbékolásával hívja fel magára a figyelmet, és türelmesen álldogálva egy kerítés oszlopon figyelmesen követi mozdulataimat a kerti munkák során. Már jó régen érzem azt, hogy barátjának tekint és úgy is viselkedik velem. Olykor egészen közel száll le hozzám és nézi, amint szorgoskodom, s nyoma sincs benne a félelemnek. Érdekes nagy madár. Nyakán az acélkékes apró tollazaton ott virít egy hófehér folt fajtája névjegyeként, egyértelműsíti, hogy nem téveszthető össze senki mással. Ő a galambok királya. Az év során két alka-

lommal tojásokat rak, és újabb jövevényekkel szaporodik a galamb család. Ennek a kedves idilli állapotnak azonban az élet vas törvényei véget vetettek. Egy korareggeli órában, kapunyitáskor a fenyőfa alatt halomnyi madártoll látványa váltotta ki riadt döbbenetemet. A tollak takarásából két törött-héjú galambtojás sárgásfehér színe villant ki, mely egyértelműen adott választ a kételyeimre. Sajnos bekövetkezett a tragédia. Az a gyorsröptű idegen madár, amely napok óta itt ólálkodik a kertünk közében, mint hívatlan ragadozó, hóhér módjára csapott le a fészkén békésen üldögélő, tojásait költő galambra. Hosszú acélos karmaival megragadta, földre vitte és szétmarcangolta, görbe pengeéles csőrével néhány perc alatt kivégezte, majd hirtelen tovarepült zsákmányával a közeli égerláp irányába. Ilyen jelenet néhány nappal ezelőtt szemem előtt zajlott le, akkor egy gerle esett áldozatul a kerti kút melletti ágyásban, néhány méterre tőlem, s láttam kétségbeesett, segítséget kérő, rám meredő, riadt tekintetét. Rikoltásomra elrepült a gyilkos karvaly, de vitte magával, karmaival átölelt, vergődő áldozatát. Ez ismétlődhetett meg az örvös-galambbal is.
Hónapok óta az üresen hagyott fészket az eső áztatja, szél marcangolja, és hiába várja vissza lakóját a sok éve hűségesen szállásadó fenyőfa, az ágain büszkén turbékoló, díszes tollú, örvösgalamb-párt. Én pedig szomorú szívvel tekintek az elárvult fenyőfa ritkuló lombja felé. Egy jó szomszéd ismét elköltözött, egy baráttal kevesebb él körülöttem.

□

Fenyőfői Adonisz nevet kapta, hét testvére közül az a legszebbik fiú kiskutya, amely hat-hetes korában került hozzánk. Mi elkereszteltük Donisznak, és erre a névre hallgatott mindvégig, amíg élt, hűséges őrzője volt kertünknek, házunknak. Ez az itt leírt történet egy csodálatos, hűséges jó barátnak állít emléket, és igyekszik megőrizni azt, az utókor számára.
A Balassagyarmati Múzeum-kert öreg fái alatt megrendezetett kutyakiállítás lelkes látogatójaként figyeltem fel, egy mintegy tíz főből álló Golden retriver fajtájú kutya csoportra. Gyönyörű aranysárga bundájú, hosszú, fénylő szőrű kutyusok fegyelmezetten, de éber figyelemmel és nyugalommal állták, a látogatók előttük meg-megálló, nézelődő emberek tekintetét és dicsérő szavait. A velem lévő unokáim osztoztak véleményemben, hogy ugyanis ezek a kutyusok itt a legszebbek, és ha lehetne, akkor közülük választanánk ki kedvencünket.
Néhány évvel korábban Dodó, az öreg keverék-kutyusunk, véletlen figyelmetlenség folytán kívül maradt a kapubejáró léckerítésén, és tizenöt év szolgálat után eltűnt az életünkből. Az idő múlásával hiányát egyre inkább érezni kezdtük. Budapesten lakó lányunk hazalátogatása során ezt a hiányérzetet látva, a következő alkalommal, egy kiskutyával érkezett, akit Borka unokánk az ölében hozott mindvégig Gödöllő városból, ahol a kutyus megszületett. Lekókadt fejjel, csapzott bundában, az autóban való utazást nehezen elviselve lépett ki életében először az udvarunk gyepére. Ez az autóút olymértékű ellenérzést váltott ki belőle, hogy soha többé nem volt hajlandó autóba szállni, bármennyire is igyekeztem később erre rávenni. Túljutva a környezetváltozás traumáján, gyorsan megszokta és beilleszkedett az új környezetébe. Egy igazi kis vagány kutyus vált belőle. Rendkívüli adottságai birtokában nagyon gyorsan megtanulta azokat az illemszabályokat, amiket elvártunk tőle. A lakásbelső terei nem tartoztak az ő körletébe. A lakószobák számára tabu terület lett. Ez régi törvény a mi életünkben, mely során a sok-sok vadász és házőrző kutyánk egyike számára sem volt megengedve. A veteményes és virágos kert úgyszintén tilalmi listára került. Viszont övé lett az udvar, a gyümölcsös hatalmas több száz négyzetméteres területe. De a ház terasza, ahol mi is rendszeresen tartózkodtunk, számára is engedélyezett terület lett. Sőt oda helyeztük el kényelmes, tágas és elegáns házikóját is, amit az első pillanattól kezdve nagyon megszeretett.
Első bűnbeesése váratlanul ért és nagyon meglepett. A még fiatal, két éve telepített szőlőlugasunk ujjnyi-vastag vesszőit egy éjszaka alkalmával sorra leágta. Reggel ott pózolt a 'műve' előtt, és a bűnbánat legkisebb jele nélkül, csodálkozó szemmel nézte kétségbeesésemet. Bizony nem jutottak azonnal eszembe a Makarenko-módszer ide vonatkozó tézisei, hanem a kezembe került első szőlővesszővel elnáspágoltam őkelmét. Később persze bántam a tettemet, de elértem vele azt, hogy soha többé nem kellett kezet emelnem rá és nem okozott törést a barátságunkban sem. A szőlő-venyigék pedig hamarosan újra kifakadtak és máig teremnek.
Szinte észre sem vettük, hogy felcseperedett és felnőtt fiatal kutya-férfivé serdült. Aztán az egyik napon váratlanul egy rőt-vörös bundájú kecses fajtabeli retriver leányzó gazdája csöngetett be hozzánk. Már egy jó ideje figyelgeti - házunk előtti járdán sétáltatva kedvencét -, a mi Doniszunkat és elhatározta, ha eljő annak az ideje, akkor legénykérőbe fog hozzánk bekopogtatni. Nos eljött az az idő. Nincs mit szépíteni a dolgon, bő két hónap elteltével Donisz apuka lett. Aztán ennek bizony gyorsan híre ment. A lány-kutyák gazdái szájról szájra adták a hírt. Nem is csoda. Hiszen Donisz kiváló pedigrével, többszörösen kitüntetett fajta-díjas, szépségverseny-nyertes felmenőkkel rendelkezett. Ő pedig nem hozott szégyent rájuk, hiszen nem véletlenül kapta a kennel-tulajdonosától az Adonisz nevet.
Mind termetre, mind pedig intelligencia dolgában kiérdemelte a kiváló osztályzatot. Annak pedig, hogy kutyakiállításokon nem csillogtathatta meg képességeit, nem az ő, hanem az én döntésemnek tudható be. Nem kutya-sztárnak szántam, hanem hűséges jó barátnak, aki éli velünk együtt a nyárspolgári életet, vigyázza a ház nyugalmát, puszta látványával elrettenti házunk közeléből a rossz embereket, és távol tartja a környék macskáit, akiket én sohasem szívlelhettem.
Kerek tíz év telt el gondtalan boldogságban, és nyugalomban. Igaz közbe-közbe újabb és újabb kutya-menyasszonyok látogatását kellett fogadnia. Amit persze ő egyáltalán nem tartott kellemetlennek. (!) A menyasszonyok autóval jöttek és mentek, de elvitték magukkal a látogatásuk boldog eredményét, és Donisz jó hírét.
Örömteli híreket is kaptunk, mert leszármazottjai közül kiváló munkakutyák kerültek ki, és olyanok is, akik még távoli országok katasztrófa helyzeteinél is mint mentőkutyák sikeresen helytálltak.
A gyermekek iránti ragaszkodása különösen feltűnő volt. Mind a leány, mind pedig a fiú unokák társaságát vidám futkározással, szorosan a közelükben való tartózkodással tüntette ki. A család közismert füttyjelét hallva azonnal a kapuhoz futott és mi tudtuk, hogy jönnek az unokák, pedig még túl voltak a látótávolságunkon. Ha kiautóztunk az udvarról és ő egyedül maradt, lefeküdt a kapu elé és addig onnan nem mozdult, míg mi meg nem érkeztünk. Akkor boldogan futott az autó mellett és megérkezésünket határtalan örömmel jelezte.
Kedvenc tartózkodási helye a veranda volt. Persze érthető, hiszen itt kerülhetett leginkább a közvetlen közelünkbe. A verandaajtó kinyitása előtt, hipp-hopp azonnal felállt a két hátsólábára és rátámaszkodva kért egy kis simogatást, amit minden alkalommal meg is kapott.
Nagyon hálás tudott lenni minden jó szóért, amit mi nem is tagadtunk meg tőle sohasem.
Nyugdíjas éveim alatt a változó évszakok mindenik napján találtam elfoglaltságot a kert és udvar meglehetősen túlméretezett

területén. Házunk több mint 2000 négyzetméteres telekre épült s ezzel a mérettel kevés ház büszkélkedhet itt Balassagyarmaton. Ezzel együtt kevés házőrző kutya mondhatta el magáról, hogy ekkora territórium fölött rendelkezhet és végezhet el őrző-védő szolgálatot. Sokan irigyelhették is emiatt. Főleg azok az ebek, amelyeket gazdijuk az emeletes társasházak folyosóján bezárva tartanak és jó esetben tíz perces séta alatt, élvezhetik a szabad természetet.

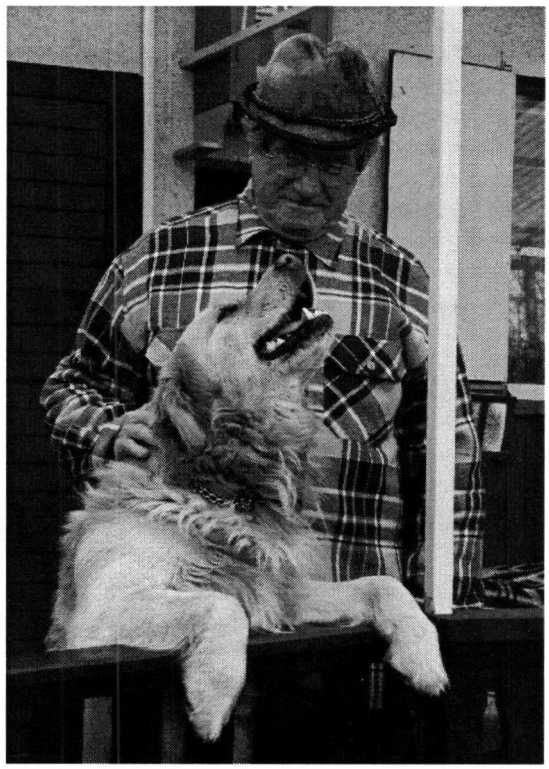

Donisz, amint kiléptem a lakásunk ajtaján, azonnal nyomomba szegődött, és ha bármilyen tennivalóm akadt, néhány méterrel távolabb leheveredett az udvar gyepére és figyelemmel követte minden mozdulatomat. Ha tovább mentem felállt és követett, mint ha személyi testőröm lett volna. Az udvarról a verandára három lépcsőfok vezet fel, és amikor oda érkeztem, megelőzött, felült a felső lépcsőre és kissé kinyújtott nyakkal felkínálta a fejét, hogy támaszkodjak rá, hogy megkönnyítse a fellépést. Erre a műveletre sohasem tanítottam, magától jött rá. Talán észrevette, hogy a hetvenes éveim vége felé a lábaim rugalmassága már nem volt a régi. Ennek a szokásának később nagy hasznát is vettem. Történt ugyanis, hogy egy téli koraestén, húszcentis nagy hóban elcsúsztam egy hótakarta jégen, a garázsunk ajtaja előtt. Az elesés többnyire váratlanul történik, és emiatt a lábaim kissé megcsavarodva magam alá kerültek, én pedig tehetetlenül elfeküdtem a hóban. Donisz már előzetesen a lépcsőnél várt, hogy segítsen a fellépésnél, és megdöbbenten látta kínlódásomat, amint a talpra állásom az alattam lévő jég miatt rendre sikertelenül végződött. Közben, persze ahogyan az ilyenkor illik, egy-két keresetlen szitokszót is elmotyogtam a fogaim között. „Gyere Donisz segíts rajtam" - nyögtem ki halkan. Szempillantás alatt ott termett, és fejét odatartva, belékapaszkodtam és ő hátrafelé curukkolva szép lassan felsegített szorult helyzetemből. Aztán ezt követően egy tapodtat sem távolodott el mellőlem, míg csak a verandára fel nem értem. Ez a cselekedet már-már emberi léptékű volt, és tovább erősítette meg bennem a hitet, hogy a mi kutyánk értelmi képessége, tisztesség ne essék, de olykor meghaladja néhány közönyös, nemtörődöm emberét.

A kapucsengő első berrenésére, bárhol is tartózkodott a territóriumán, azon nyomban a bejárati kapunál termett. Ember fia nem léphetett be a portánkra az ő tudta nélkül. Akik nem járatosak a kutyafajták tulajdonságainak ismeretében, azok meg sem kíséreltek volna a kapun belépni, mert hatalmas termete megálljt parancsolt. Ugyan akkor ő volt a jámborság született példaképe. A Golden retriver kutyák nem a harciasságukról híresek. Ők nem kérlelhetetlen bajnokai a házőrzésnek. Tipikus úgynevezett munkakutyák. Kivételes intelligenciájuk révén kiváló vakvezetők, katasztrófáknál felkutatják és jelzik a bennrekedt embereket, és persze nem utolsó sorban remek segítői a vadászoknak, mint jól úszók, kihozzák a vízbe esett, lelőtt vad-szárnyasokat. Ez utóbbi azonban kimaradt Donisz életéből. Aztán a vízzel sem került barátságba. Oly annyira nem, hogy a fürdetéseket sem fogadta szívesen, s egy kicsit mindig meg kellett vele harcolni, amikor hosszúszőrű bundája tisztításra szorult. A fésülgetést azonban imádta. Elég volt a speciális fésűjét csak kézbe venni, ezt látva máris felállt két első lábával egy közeli magaslatra, kerti padra, és kéjesen élvezte a fésű simogatását. Különösen nyárelején nagy szőr halmaz került le róla, de azért mindig jutott belőle az udvar minden szegletébe, olykor a cipőnk talpán még a lakásba is. Talán ez az egyetlen dolog volt, ami nem váltotta ki tetszésünket vele kapcsolatban. El tudom képzelni, hogy a lakásba szoktatott kutyák mit hagynak maguk után a fotelek és szőnyegek felületein.

A kutyaetológusok szerint a kutyák, és az emberek öregedési viszonyszámát a hetes szorzó jellemzi. Vagyis egy tíz éves kutya életkorilag egy hetven éves embernek felel meg. Állítólag a nagytermetű kutyák életesélye alacsonyabb a kisebb termetűekénél. Ez persze csupán a statisztika szerint lehet így, és ha mégis így igaz, akkor az idő múlásával Donisz korban utoléri gazdáját, vagyis engem. Nos szépen vagyunk. Doniszhoz már nem fognak érkezni menyasszonyok. Donisz látása és hallása romlani fog. E párhuzamok lehetséges igazsága ellen hevesen tiltakozom. Ami a menyasszonyokat illeti az ellen nem. Arra azért felfigyeltem, hogy mintha a hallása restebb lenne. Ha szólítom úgy, hogy háttal van felém, akkor csak az emeltebb hangomra reagál. A látása még panaszmentes. Illetve mégsem egészen az. A jobb szemén egy bőrfüggelék nőtt és az beleért, irritálta a pupilláját. Ettől folyamatosan könnyezik, és lábával piszkálja, amitől aztán be-begyúlad. Eldöntjük, hogy hívjuk az állatorvost. Azt az ismert kutyadokit, aki a közelmúltban beoltotta veszettség ellen és egy azonosító mikrochipet szurizott be a nyakához, a jobb lapockája fölé. Ebből aztán orvosi konzílium lett. Még emberorvos-szemész is szemrevételezte szegény Doniszkát. Műtéti eltávolítás vált szükségessé.

Az operáció helyszíne a garázsunk lett. Műtőasztal, reflektor-világítás, műtősegéd. Altatásos beavatkozás. Mintegy hatvan kilós magatehetetlen testet két ember csak nehezen tudta felhelyezni a műtőasztalra. Nincs erőm részletezni. Bár jelen voltam, de a legkritikusabb résznél úgy éreztem valamiért ki kell mennem a garázsból. Télvégi hidegben az alélt kutyát nem lehetett a szabadban hagyni a megfázás, és a tüdőgyulladás veszélye nélkül. Lakásunk előszobáját találtuk erre alkalmasnak. Ekkor került be életében egyetlen alkalommal a lakás belső terébe, akkor is öntudatlan állapotban. Én pedig mintegy két órán keresztül ültem mellette, takargattam, simogattam, becézgettem, míg csak fel nem ébredt kábaságából. A talpra állás még további időt vett igénybe. Szemével méregette az ismeretlen helyszínt, és csupán egyetlen ismert támpont az én személyem volt előtte, de ettől megnyugodott. Nagyon gyorsan rendbe jött, szinte egy-két nap elég volt a gyógyuláshoz. A szeme meggyógyult és minden ment tovább, mintha mi sem történt volna az életében.

Ez a kegyelmi állapot egy szűk fél évig tartott. 2013 nyár derekán felfigyeltünk arra, hogy megváltozott a viselkedése. Főleg az étkezése vált szokatlanná. Kifogástalan étvágya elhagyta, és csak ímmel-ámmal eszegetet tányérjából. Ereje csökkent, mozgása láthatóan tétovává, kedvevesztetté változott. Jöjjön újból az orvosa. Jött is és tanácstalanul nézte, hőmérőzgette kutyusunkat. Injekció, az emésztés elősegítésére. Láz, hőemelkedés nincs. Mi

van tehát akkor? Miért betegebb és egyre gyöngébb Donisz. Folyton folyvást fekszik szinte mozdulatlanul a fák árnyékában. Kedvenc pihenő helye az épület északi részén, a házkörüli járdán, a konyha ablak alatt. Az orvos szinte naponként érkezett és leginkább emésztési bajra gyanakodott. Kapjon étolaj beöntést, határozta el magát az orvos. Megfogtam szegény beteg Doniszt és szájába némi étolajat sikerült az orvosnak bejuttatni nagy nehézségek árán, de a lenyeletése nem járt sikerrel. A nyári hőség szinte elviselhetetlen volt. Mi emberek is szenvedtünk tőle. Zuhanyozás, hűsölés napközben, akár többször is. Donisz is kapott állott-vizes permetet.

A konyhaablak alatt még hívásomra felemelte fejét, rám nézett, de felállni már nem volt ereje. Később, egy óra elteltével ismét hozzá mentem, de akkor már élettelenül feküdt. Meghalt!

2003. május hó 5.-én született, és 2013. augusztus hó 7.-én elköltözött az égi tájak örökös vadász mezejére.

Sírját a fiunk és unokáink ásták meg a kert egy fenyőfája alatt, s ott alussza örök álmát Donisz, a legkedvesebb kutyusunk, egy jó barát, akinek hiányát minden nap újra és újra megérezzük. *(Balassagyarmat, 2013. november 21).*

TALÁLKOZÓK

Sopron Alumni ebédek (5)

November 12, 2013:

-Szép számmal (34-en) jöttünk, még a Szigetről is 'átúsztak' néhányan. Az ebéd majdnem olyan volt mint egy marhapörkölt. Az 'erdész gombóc' receptjét megtalálták, de a szakács egyenlőre nem hajlandó elkészíteni, mert sokan vagyunk.

-Kulacs pontosan egy órakor felkérte a társaságot, hogy állva emlékezzünk meg az elhúnyt kollegákról. A klopacsakát tizenkétszer koppantotta meg. Neje Anni, a Bellingham-i templomban mécsest gyújtott az emlékükre mindenszentek napján. A decemberi ebédre tervezett eseményt most tartottuk, hogy vidámabban ünnepelhessük meg a Mikulást és a Karácsonyt.

-Szólt Áder János látogatásáról. A mostani kormány foglalkozik a külföldön élő magyarokkal és a mi 'Soproni Családi Közösségünk' összetartása érdekli őket. Az elnök programja délelőtt kezdődött a UBC Antropológia Múzeumban, majd meglátogatta az Erdészeti Fakultás melletti székelykaput, kopjafát és a Juhász Gyuszira emlékező táblát. A Vancouver Yacht Clubban tartott ebédfogadáson találkozott csoportunk nyolc tagjával. Délután az 56-os emlékmű koszorúzásán vett részt és este a Magyar Házban találkozott több Sopron Alumnival és Vancouver környéki magyarokkal. Az elnök úrat megajándékoztuk a Sopron Chronicle kötettel és a 2011-ben kiadott 'Három Város-Két Alma Mater-Egy Szív' jelvénnyel.

-Jákóy Bandi szólalt föl, hogy ő jelképezte a soproniakat a koszorúzásnál.

-Pászner Márti beszámolt Laci állapotáról: jobban van, hazaengedték a kórházból, egyenlőre operáció nem lesz. Kulacs a csoport nevében küldte köszöntésünket.

-A Kapocs 57. kiadása következett. Rétfalvi most 10 éve vette át a szerkesztést. Eddig minden érdeklődő kapta a lapot, de ezután csak azoknak továbbítjuk, akik támogatják is irásokkal és anyagiakban. Takács Józsi javasolta, hogy köszönjük meg Rétfalvinak a jó munkáját.

Karácsonyi ebéd - December 10, 2013.

Szép számmal (55-en) jöttünk össze és jól éreztük magunkat. Többen is lettünk volna, de a hó miatt néhányan nem jelentek meg. A hölgyek javarészt megint külön asztalhoz ültek. Évike finom ebédet tálalt fel, mindenki sokat csevegett, ezért a hivatalos beszélgetés késve kezdődött. Még az ebéd előtt felköszöntöttük Adamovich Ilonát születésnapja alkalmából, elénekeltük a 'Happy Birthday...'-t.

-Grátzer Miki a firmák köszöntésével kezdte. Nálunk már mindenki firma, mert a státuszt az egyetemi beiratkozástól számítjuk. Volt tanárainkon kivül Fülöpp Zoli a 'legöregebb' firma, bár 'Ping apó' diáktársunk 91 évesen a legöregebb; Az Erdészeti Lapkban újra irtak rólunk; Felovasott egy rövid részletet egy diáktól aki 43-ban kezdett Sopronban - a világháború idején a soproni diákok élete hasonló volt a miénkhez; Érdekes újság, hogy a Bükk hegység közelében, Mezőkövesd mellett találtak egy megszenesedett területet, ahol 7 millió éves fáknak még a tipusait is meg lehet határozni; Egy másik otthoni újságból is olvasott idézetet Áder János itteni látogatásával kapcsolatban; Sopronban a kopjafa magyarázó tábla elkészitése lassan halad, de pénz fedezete már megvan. Kulacs betegeskedett egy hónapig, örül hogy el tudott jönni. A jövő év első negyedében valószinű lesz problémája, mert utazási okmányai felújitása nélkül a határnál nem engedik át.

-Horváth Sanyi hagyatékából egy szép összeg jutott a UBC ösztöndij alaphoz.

-Baraksó szólt a Roller ösztöndijról, jól halad minden, mind a két egyetemen, örömmel fogadják a pénzt otthon is meg itt is; Felolvasott néhány idézetet az otthoni diákok irásaiból a Sopron Divisio-ról - jól ismerik a mi történetünket Sopronban is; Két tucat diák van már otthon, akik kaptak ebből az alapból; Szeretné, ha az ösztöndij 'örökéletű' lehetne.

-Draskóy Gyurka szólt, hogy videóját a 2012-es Szász piknikről 400-an nézték meg, az ideit eddig még csak 100-an.

-Józsa vicces zoknikat ajándékozott Baraksó, Kulacs, Jandó Tibi és Fülöpp Zoli firmáknak; Olvasta a lengyel iró Orbán Viktorról szóló könyvét, amiben szó van Orbán és Áder kapcsolatáról. Avval folytatta, hogy az ottawai magyar nagykövet, a helybeli conzullal egyetemben szervezte meg az 'Áder-Soproniak' találkozót Vancouverben.

-Prém Béla szólt, hogy ma van 60 éve, hogy a magyar foci csapat megverte az angolokat 6:3-ra.

-Hajdú Csaba mondott egy kis történetet Powell River-i időnkből, amikor Kanadában férfiak nem viseltek rövid nadrágot az utcán. Körünkből összeállt egy banda, rövidre vágták a blue jeans-t, kopaszra a fejüket és úgy gyalogoltak le a tengerpartra fürdeni. Egy rendőrautó végig követte őket. Kellemes Karácsonyt mindenkinek és BÚÉK.

Első ebéd az Új Évben, 2014 január 14

Csak harminc körül jötünk, a szigetiek, Jandó Tibi kivételével elmaradtak. Évike az 'erdészgobóc' helyett gomba mártásos svéd húsgombóccal lepett meg minket. Mivel senki sem ismeri az erdész gombócot, nyugodtan annak nevezhették volna.

-Grátzer Miki mégis eljött, köszöntöte a társaságot és felolvasta Magasi Laci versét a múlt heti fagyos időjárásról Kelet-Kanadában; Az Erdészeti Lapokban megemlékeztek Tuskó Ferencről és volt egy cikk az 56-ban végzett diákokról is; Otthon mindekit meglep a kanadai firmák összetartása. Tartsuk ezt

továbbra is, maradjunk barátok és vegyük fel a kapcsolatot azokkal is akik ritkán jelentkeznek; Kanadán kersztüli utazásunk alatt 1956-ban, Montrealban kaptunk az ottani egyetemistáktól 5 példányt George Mikes 'Anglia Papucsban' c. könyvéből. Az egyik példányban nagyon szép magyarra fordított köszöntő szöveg van. Roller Kálmán 25 évvel később felkereste az ajándékozót és együtt emlékeztek vissza a napra. El fogjuk küldeni a könyvet Sopronba a levéltárnak. A Kelet-Kanadai és Amerikaiban magyar kiadványokban sok rágalmazó cikket írnak az otthoni helyzetről, valószínűleg a közeli választások zavarják íróikat.

-Palkovics Jancsi köszöntötte a társaságot. Egészségügyi és gazdasági problémái miatt nem volt köztünk rég óta. Bántotta, hogy vádolták őt régi eseményekkel. Köszönjük meg Kulacsnak a jó munkáját a soproni kapcsolatok fentartásáért. Szigeti tanyáján szeretne egy pikniket szervezni a csoport számára május-június környékén.

-Rétfalvi úgy tudja, hogy Magyarország gazdaságilag jól helyt állt az utóbbi időben. Júniusban Ausztriában lesz talán az utolsó 'Pünkösdi találkozó', jó lenne ha többen megjelennének közülünk. Király Ilonával, Tukival beszélt néhány napja. Az áramhiány Ontarioban nagy problémákat okozott nekik az állatok ellátásában. Palkovics megjegyzésével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy vádról soha nem volt szó. Javasolta, hogy a BCFerry nyugdijas szabadjegyek eltörlése miatt emeljük meg az ebédre fizetett összeget és a töblettel segítsük a szigetieket továbbra is eljönni ebédeinkre. Jandó szerint a probléma triviális.

-Jákóy Bandi jelentette, hogy a harmadéveseknek összejövetelt terveznek Sopronban szeptember elejére.

-Józsa bemutatta Ausztráliából látogató velyét. Jablánczy Sanyikától is kapott üzenetet, aki javasolja hogy tornásszunk, mozogjunk, a szivünket igy kell életben tartani. Egy pesti magyar rádióállomás hívását várja holnapra, az 1989-es politikai események 25. évfordulójával kapcsolatban fogják kérdezni. Említette, hogy Adamovich tanárunk 'elfekvő' kórházban van a UBC-n.

2014 február 11

Voltak akik késtek, voltak akik jelentkeztek és nem jöttek el, de így is harmincnál többen jöttünk össze.

-Kulacs körbeadott egy kis mintát a világon talált legöregebb fából (legalább hét millió éves) amit Bükkábrányban fedeztek fel a szenesedett kőrétegek között. Szintén körbeadtunk egy üdvözlőlapot Adamovich Laci bátyánk közelgő 93. születésnapjára. A múlt alkalommal említett Roller hangfelvételen nagyon sok érdekes eseményről van szó Kanadába érkezésünk idejéről. Valakinek le kellene írni és a Kapocsban közzétenni. Kulacs is fog emlékeiről írni, hogy Kanadában nagyon kedvesen fogadtak minket, csak a UBC diákszövetsége nem, mert azok vezetősége nagyon komunista szellemű volt. Egyesek aggódnak otthon az akácok sorsáról mert az EU minden nem endemikus növényt ki akar irtatni. Meg kéne kérdezni, hogy a krumplira és a paprikára is vonatkozik?

-Rétfalvi megint kérte, hogy a tagság írjon az egyéni életeseményekről. Az eddigiek nagyon érdekesek voltak és kár lenne elfelejteni az emlékeket. Mindenkinek van valami egyéni nézete a történelmünkről. Ha valaki nem tudna irott szöveget küldeni, elfogadja telefonbeszélgetés formájában is, amit rögzít későbbi átírásra.

-Palkovics Jancsi padlásán nagyon sok emléktárgy van a korai kanadai időkből, amiket eljuttat Kulacshoz. Kérte a társaságot, hogy gyakoroljuk a 'mi nótáinkat', amiket elhúnyt társaink temetésén kell illendően jó hanggal énekelnünk.

-Józsa lejátszott egy fél órás felvéltelt, amit a Kossuth Rádiótól kapott és amin vele társalognak az 56-os eseményekről Sopronban és az egyetem Kanadába vándorlásáról. A 1989-es eseményekről szóló 'Rendszerváltók' sorozatban a vele készített interjú nem szerepelt, de a 'Kossuth Rádio Hangtár' cim alatt le lehet hallgatni az interneten.

2014 március 11

Szépen sütött a nap, de mégis kevesen, csak 26-an jöttünk össze, (a bejelentkezett 34 helyett).

-Grátzer Miki üdvözölte a szülinaposokat, Szász Julikát, Baraksó Jancsit és Draskóy Gyurka fiát, Andrew-t, aki mint vendég volt jelen (ma lett 50 éves). Takács Jóska vezetésével még egy szép nótával is megtiszteltük őket. Az Erdészeti Lapok-ból idézve tudtunkra adta, hogy az erdészeknek két védőszentje van, Hubertusz és Juszták. Az akácfákkal kapcsolatban Magyarország az akácmézet védett anyagnak, 'Hungarikum'-nak akarja elismertetni.

-Józsa megjelent a helyi TV-ben, a Magyarok Kanadában cimű sorozatban, festményeivel és fafaragásaival kapcsolatban. A totemoszlopot magyarázó tábla kész Sopronban. Aki olvasni akarja, annak meg kell hajolni az ő munkája előtt, mivel alacsonyan van elhelyezve a földön.

-Hajdú Csaba megmagyarázta, hogy mindenki részt vehet az otthoni szavazásokban, áprilisban, ha állampolgárságát bebizonyítja. Az adatokat a 'választás.hu' programon lehet megadni.

-Görgényi, Adamovich Laci bátyánk nevében megköszönte a születésnapi jókivánságokat, akit nagyon felviditott a megemlékezés. Minden nevet megismert az üdvözlőlapon és megjegyzéseket fűzött hozzájuk.

-Andrew Draskóy, apja unszolására, köszönetként elénekelt egy szép Newfoundland 'sea shantey'-t, a Juliana-t, mielőt távozott.

-Jákóy Bandi, meg volt lepődve, hogy egy középiskolai hangversenyen a diákok zenekara milyen szépen jatszott magyaros cigány zenét, annak ellenére, hogy javarészük ázsiai származású volt. *(Görgényi Béla ás A Szerk.)*

A Sopron Alumni azon egyének közössége, akik diákjai vagy oktatói voltak a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956-ban Kanadába vándorolt részének, ami mint a University of British Columbia, Faculty of Forestry-Sopron Division működött 1957 és 1961 között. Szintén a közösséghez tartoznak azon Sopronban korábban végzett erdőnökök, akik szoros kapcsolatot tartanak fenn a csoporttal.

Kapocs - A Sopron Alumni időszakos közleménye.

Szerkesztő: Rétfalvi László, [4646-West 5th Ave, Vancouver, BC, V6R 1S8; Tel/Fax: 604-224-3655; (e-mail: llretfalvi@shaw.ca)]

SOPRON ALUMNI

Adamovich László
Ambach Mihály
Andódy Edit 1932-1993
André Béla
Apt Kamill
Apt Ödön 1901-1990
Apt Ödön
Bajzák Dénes
Bakó József
Bakonyi Nándor
Bakos Tibor 1935-2010
Balatinecz János
Balpataki György
Bándi Péter
Barabás József
Baraksó János
Baranyay József 1922-1974
Bátay János
Báthy István
Bella Imre
Benkő Géza
Benyovits Gyula?
Bezerédi Gyula 1926-2005
Bige Zsolt 1924-2005
Boa Sándor
Boda Zoltán
Bódig József 1934-2007
Bogyai Elemér
Bölecz Béla
Boncz Ernő
Bordulák Zoltán 1936-2010
Borovits Ferenc
Borsos Zoltán 1935-1979
Budai Géza 1930-2003
Csányi Elek 1920-2009
Csapó Imre
Császár Rudolf
Cserjesi Antal 1925-2006
Csima István
Csizmadia Ferenc
Csizmazia József
Csizmazia Tibor 1932-1979
Deminger Károly
Dibúz Jenő 1933-2011
Dibúz (Bruckner) Judit
Dobozy Tamás
Domsa Zoltán
Draskóy György
Farkas István 1937-2000
Farkas Mihály
Fazokas Ferenc
Fekete Róbert
Ferdinánd István
Fodor Gyula 1890-1982
Fodor Gyula
Fodor (Tormássy) Erzsébet
Fónagy Sándor
Frey Otto
Fülöpp Zoltán
Fűr Károly
Füstös Árpád 1926-2004
Gáspár József
Gerencsér László 1914-1976
Gőgös Ferenc 1938-1972
Görgényi Béla
Grátzer Miklós
Grozdits György
Gyöngyösi Sándor
Gyöngyösi (Danczinger) Edit 1936-1989
Háhn Fülöp
Hajdu Csaba
Héder István
Héjja Anna
Héjjas József
Héjjas (Bernsdorfer)Katalin
Herczeg Endre
Hidasi István
Hirczy Béla
Hokhold Ferenc
Homoky István 1929-2013
Horváth Cz.Emil
Horváth István 1934-2010
Horváth Otto 1926-1984
Horváth Sándor 1933-2013
Horváth (Balogh) Izabella
Hudák János 1935-1997
Huszár Károly
Ifjú Géza
Illés István
Jablánczy Sándor 1908-1999
Jagodits (Kundráth) Júlia 1937-1989
Jákóy Endre
Jancsik Károly
Jandó Tibor
Józsa József
Józsa László
Juhász (Gyöngy) Erzsébet
Juhász Gyula 1934-2002
Jutasi Béla 1933-2007
Kafka Péter 1899-†?
Kalmár Lajos
Kercsó (Jagodits) Edit
Kapitány Gyula 1937-2008
Kapuszta József
Kassay Viktor 1933-2005
Kémes József
Kenedi (Király) Ilona
Kerekes József
Kiss-Tóth János 1934-1977
Kiss Gyula
Kiss János
Kiss János
Klíma Imre 1924-2000
Kocsis Tibor
Koczó Mihály
Koller Pál 1894-1972
Koltai István
Komlóssy József
Komondy Gyula ?
Kondor György 1934-2012
Koós Béla
Korán Zoltán
Kornya Lajos 1917-1979
Kósa Zoltán
Kováts István 192?-2010
Kováts (Erdős) Márta 1934-1967
Kováts Miklós
Kozák Antal
Krajczár Ernő
Krétai Ernő 1933-1995
Kurucz Ferenc
Kurucz János
Leskó György
Leskó (Rácz) Anna
Lovrics (Somogyi-Tóth) Eszter 1936-2012
Magasi László
Major Richárd
Markó Imre
Márkus Gábor 1937-199?
Matolcsi Géza.
Medveczky Lajos 1910-1989
Molnár József
Must (Hankovsky) Éva
Nagy Géza 1933-1991
Nagy (Link) Magda 1930-2006
Nagy Mihály
Nagygyőr Sándor
Németh József
Németh Lajos 1931-2011
Németh László
Németh Zoltán †?
Noviczky Zoltán 1936 -1992
Nyers Ferenc
Ocskó István 1933 - 2010
Orlóci László
Orlóci (Mihály) Márta
Orosz Iván 1937- 2009
Oroszlán József †?
Ötvös Imre
Pál László
Pálffy Csaba 1927-1999
Pálka László 1937-1995
Palkovics János
Pandák László
Papp Ferenc 1901-1967
Pászner László
Pataki István 1937-2009
Péch Gyula
Pendl Ferenc 1933-1998
Pénzes László 1927-2010
Ping Ferenc
Pintér László
Poprádi László
Porpáczy Lehel
Prém Béla
Puskás László
Rab Rudolf 1935-2005
Rabóczi László
Ravai János
Rédey József
Rétfalvi László
Réthy Sándor
Rikli Olga
Roller Kálmán 1913-2004
Rónay Sándor
Ronyecz József 1935-1998
Rupf László
Safranyik László
Salamon Marion 1911-1990
Sebestyén László 1923-1995
Selmeczi György
Simon József
Sinka Gyula
Sivák Béla 1935-2005
Skorka Mihály 1935-1992
Soós József
Spándli Imre
Spuriga István 1934-1977
Szablya János 1924-2005
Szabó György
Szabó Tivadar
Szalamin Gábor
Szalkai András
Szalkai (Somogyi) Eszter
Szamosi Gábor
Szántai Ferenc
Szanyi László 1933-2012
Szármes Kornél
Szász István 1933-2013
Szász (Kubinyi) Júlia
Szauer János
Szauer (Szikszai) Klára 1935-1999
Székessy László
Sziklai Oszkár 1924-1998
Szy Ferenc
Takács József
Takaró László
Tamási Miklós 1936-1994
Tarnócai Károly
Tőgel Gyula 1938-2001
Tolnai István
Tóth Endre
Tóth (Molnár) Erzsébet
Tóth Géza
Tóth János
Tóth József
Tóth Tibor
Tresó Bertalan 1930-2008
Tresó Ferenc 1932-2012
Túrmezei Zoltán
Tuskó Ferenc 1913-1965
Tutunovszky Koszta
Vadai János 1928-2006
Vajas Jenő 1936-2000
Váradi Béla 1932-2003
Váradi (Fejes) Mária
Varga Pál
Vári Miklós
Veres Gábor 1933-2013
Veres Sándor 1927-1998
Vető László
Viszlai (Delkin)Éva
Viszlai János
Vlaszaty Ödön 1937-2012
Weidinger Imre 1934-2013
Witt Lajos 1898-1994
Zoltay Endre 1935-2006

Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyőztek egy messzi világot,
De ma sem mások: soproni diákok,
Az ősi otthont, az Akademiát,
Szívből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!

Vargha Domokos